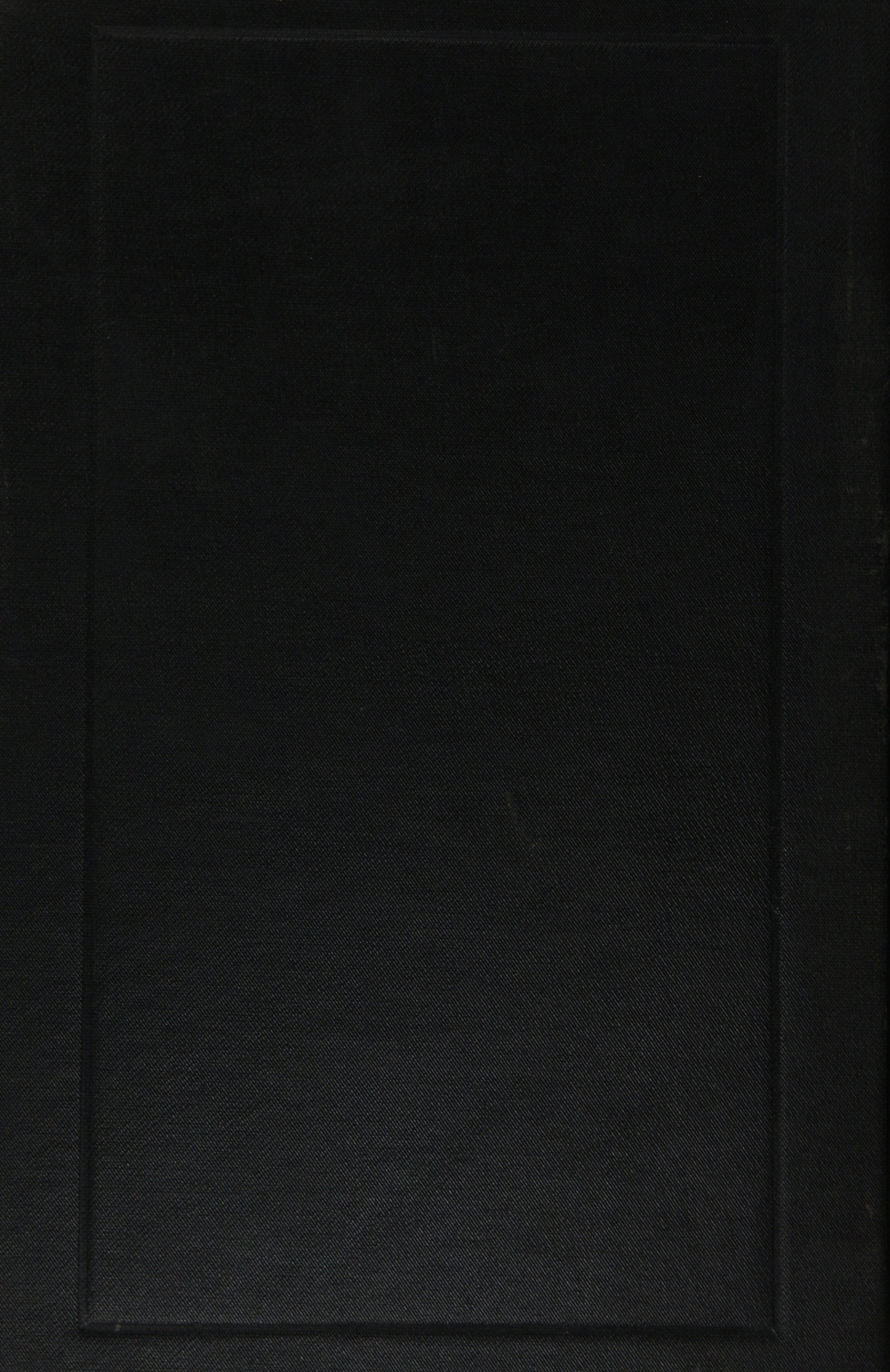
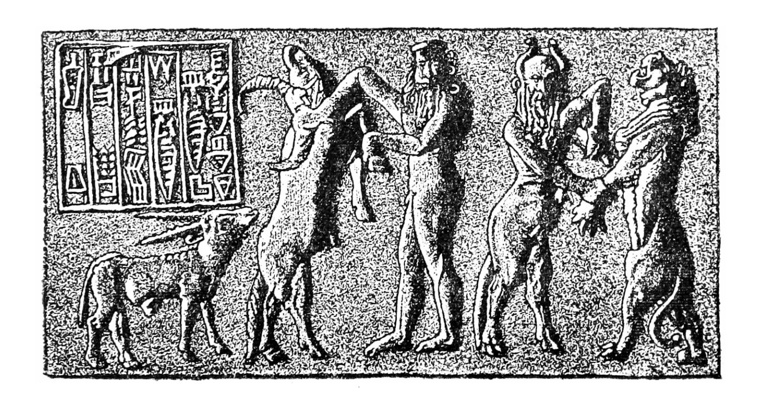

עֲלִילוֹת גִּלְגָּמֵשׁ

תרגם

שאול טשרניחובסקי

עם מבוא מאת י. נ. שמחוני

הוצאת אברהם יוסף שטיבל, וַרשה, תרפ"ד

Gilgamesz, epos babiloński
Wydawnictwo-Sztybel, Warszawa 1924
Druk. „Hacefira“, Warszawa, Leszno 54
נסדר ונדפס בדפוס „הצפירה״, ורשה, לשנה 54.

מבוא

הַמַּצְּדֵר של חוקרי אירופה, בני המאה הי״ט, חשף את בית־הקברות של ההיסטוריה על גדות נהר חדקל ונהר פרת התחתון וגִלָּה את הסמל האָיֹם והַמַּרעיד של המצודה הפרושה על כל החיים. לפני דורות־עולמים היתה אדמה זו כֻלה מַשקה ונחשבה לגן־עדן אלהים, שדי־תנובה רוויֵי מֵי־נהרות ותעלות השתרעו לעֲברים, ובתוך האדמה הפּוֹרִיָּה התנוססו ערים כלילות־יֹפי ומלֵאות חֹסן ועֹשֶר והיכלי־אֵלים בהן וארמנות־חמד, אשר חרבותיהם מרהיבות עיני כל רואה עד היום הזה; בּוֹנֵי ערים אלה ויושביהן היו עמים גדולים בני־תרבּות, אוהבי־מלאכה ובעלי־יצירה, מְלַמדים במלחמת־החיים וחוקרים לכל תכלית; ובראשם עמדו מלכים אדירים, שנתנו את חִתִּיתם בארץ־חיים, בעלי דמיון עז, רָמי־עין וגבהי־לבב, שבקשו לעלות לרום שמים בתועפות מִגְדליהם, מעשה ידי רבבות נמלי־אדם בעבודת־פרך אין־קץ, והם אנשי יצר ורוח סוערת, שצרוּ ארצות־הישוב מהכיל את תאוַת שלטונם, אף רַבֵּי־עלילה וגבורי־מלחמה שטפסו על ראשי ההרים ועברו מדבּרות־צִיָּה, בלכתּם למסעיהם לרשת את כל הארצות, לא עָיפוּ ולא יָגעוּ במלחמתּם ולא ידעו גבול בכבּושיהם, והתאמרו למשל ב„ארבע רוחות השמים״, „מים ועד ים ועד אפסי ארץ״. ארץ־הברכה הזאת היתה עריסת התּרבּות האנושית, מקור־היצירה, שממנו שאבו כל העמים הצעירים הקרובים והרחוקים. ככה היה ל פ נ י ם, לפני דורות אין־מִספר. והנה חזר גלגל ההיסטוריה, בא הקץ על האדמה הפּוֹרִיָּה, שנהפכה למדבּר־שממה, ועל עריה הנהדרות, שנקברו תחת עִיֵּי־מפלה, ועל העמים אשר ישבו בהן, עם כל יצירתם ותרבותם, ועל המלכים הגבּורים עם עלילותיהם וכבּושיהם, „כֻּלם ירדו אל ארץ תחתיות״ — ונחלתם נהפכה לזרים. העמים החדשים, שישבו בארצות אלה, לא החיו את הערים הנהרסות, כי־אם בָּנוּ

להם ערים חדשות, לא זכרו את ימי עמי־התרבות הראשונים והחלו את דברי־הימים ממקום אחר. נכחדו שמות המלכים העתיקים, החולשים על גוים, אשר חצבו את זֵכר מעשיהם באבני שַׁיִשׁ ובַזלת וחלמיש, או חקקו את פָּרָשת עלילותיהם בלוחות־חמר והעבירום באֵש והניחום בכלי־חרס, למען יעמדו ימים רבים. יורשי הארץ הזאת החדשים לא רָצוּ לדעת את אדוני־הארצות הראשונים, זנחו את לשונם ולא פנו אל כתבותיהם — והכֹּל נשכח, כאִלו לא היה. ועִם הגוף של התרבות הגדולה הזאת נשרפה גם הנשמה, עם מלכי הגוים ירדו מכסאותם האֵלים הגדולים, אשר הדבּירו לפנים את העמים תחתיהם: כרע בֵּל, קֹרס נְבוֹ — שַׁמַש ונֵרְגַל ועַשְׁתַּר ומרֹאדַךְ נקברו עם מְקדשיהם יחד במעי האדמה. „האלהים השוכן בהר ציון", אשר אליו נלחמו לפנים סנחרים ונבוכדרֶאצר ולא יָכלו לו, היה למלך על עיי בבל ואַשּׁוּר. בשמו דגלוּ היהודים, הנוצרים והמסלְמים, אשר נפלה להם הארץ למוֹרשה, וספר אחד קדוש נשאר בידי היורשים האלה — בשעה ששקעו כל הלוחות והלבֵנים עם כתבי־היתדות במעמקי הארץ — ונגנזו עד בוא עת פְקֻדתם על־ידי הארכיאולוֹגים של אירופה. על־כן נשכחו ברבות הימים שמות סַרְגוֹן הגדול ונַרָאם־סין, אור־גוּר, חַמוּרַבִּי, אֲדַד־נירָרי, אֱסַר־נַצירפַּל ואסר־בניפל על גדות נהר פרת ונהר חדקל — שוא שקדו לעשות זֵכר־עולם לחייהם ולגבורותיהם, חִנם עמלו להרבות בכתבות על עמודים ולוחות אין־מספר, להודיע שמותם ומעשיהם לדורות — ספר־הספרים פָּסח עליהם וסתם עליהם את הגולל לאלפי שנים. רק המלכים שזכו לזכרון בספרי־הקֹדש לא נשכחו בארץ־מכורתם, במקום גבורתם ועלילותיהם — ועד־היום מזכירים יושבי ארץ זו את אלה לגנאי: את תפארת גאון אשור ובבל, את נמרוד וסנחֵריב ונבוכדרֶאצר, מפני שמסֹרת ספר־הספרים חתמה את גזר־דינם, ואת אלה לשבח: את כּוֹרש ודָרְיָוֶש וסיעתם, כי ככה עלתה להם בכתבי־הקדש. סמוך לחרבות מִקדשי האֵלים הנפלאים והנשגבים אֶשָׁגִילָה ואֶזִידָה, אֶשָׁרָה והַרְסָג־קוּרְקוּרָה קָמוּ בתי־כנסיות מעין „כנישתא דשף ויתיב", מִנזרים ומסגדים. ותחת המזמורים הנאים והתחנות והסליחות למרֹאדך ולנֵרגל, לנִיבּ ולעַשְׁתר נשמעו שם ונשמעים עד־היום מזמורי דוד בן־ישי ותפלות לאל־אחד

אשר אין זולתו. במקומות שישבו שם לפנים כהני הבבלים ודרשו את החקים, אשר שלח להם מראדך — צמחו בתי־מדרשות לתורה הנתונה מסיני וחברו התלמוד הבבלי וחקי הנוצרים הנסטורינים. וכאשר באו העמים החדשים, היושבים על חרבות אור וארך, לתהות על מאורעות הימים הראשונים לא ידעו עוד את קורות את־נפשתים החסיד, אשר בנה לו תבה להסתר מפני המבול וזכה להתהלך את האלים — והכירו רק את חנוך בן־ירד ואת נח, ומכל גבורי ימי־הקדומים רק אחד נכבד ונקדש בעיניהם, הוא אברהם אבינו, שיצא מאור־כשדים. ובריאת־העולם לא התחילה אצל העמים החדשים מ„אנומה עליש”, אלא מ„בראשית ברא”. והדמיון האגדי שלהם לא קשר עוד כתרים לגלגמש ולאנגידו, כי־אם לשלמה המלך ולמלכת שבא. במשך אלפים שנה לא דרשו היהודים והנוצרים והמסלמים היושבים על חרבות נינוה לקברות שלמנאסר וסרגון, סנחריב ואסר־חדון, רק קבר אחד יליד הדמיון היה להם מקום־תפלה, הוא קבר יונה בן־אמתי, שנשלח לפנים אל נינוה להנבא על חרבנה ושם מת ונקבר לפי דברי האגדה. והתל, אשר נקברו תחתיו ארמנות והיכלי אלים של מלכי־אשור העתיקים, נקרא עד היום הזה „נבי יונוס”, הוא התל היחיד על משואות נינוה, שלא חדר אליו מעדר מחפשי־הקדמוניות, מפני קדשת הנביא הישראלי, החופפת עליו. וכמו־כן נשכחו בעילם המדינה ובשושן־הבירה קברות כדר־נחונדי וכדר־מבוק, מצבות מלכי אנשן ובית אכימיניש — ונשארו רק הקברים המדמים של דניאל איש־חמודות, ומרדכי ואסתר, מקומות מקדש ותפלה לכל יושבי הארץ.

ככה נגדעו אשור ובבל וכל הארזים בגן־האלהים, אשר שקעו עם שרשיהם בשאול־תחתית, ונכרת שם ושארית להם על אדמת מטעם. נשכחו קורותיהן ויצירותיהן של מולדות התרבות — נתק הקשר בין העבר ובין ההוה. רוח ישראל „בזה־נפש, מתעב־גוי, עבד מושלים” נצחה את גאון אשור וכשדים וכסתה עליו באפל השכחה. וכאשר באו אחרי אלפי שנים חוקרי המאה הי”ט וגלו את בית־הקברות הנורא וחדרו אל מצפוניו, נבהלו לגדלה ולהדר הקבורים במעמקי האדמה. ברטט עמדו לפני ההיסטוריה הקפואה, שנתגלתה לעיניהם, לפני גזר־הדין הנורא של שופט

העולם. תהום של אלפי שנים מפרידה בינינו ובין הכבודה הזאת, נקרעו כל החוטים הדקים מן הדקים. הקשר האורגני שֶׁנִתַּק לא יחֻדש לעולם, הקרע לא נתן להתאחות, ובמקום הקשרים האורגניים בקשו להם החוקרים סמיכות־פרשיות.

הם הלכו אל היורש היחיד של התרבות העתיקה הזאת, אל עם ישראל, שהתכחש לה ולא רצה לדעתה, לבקש מפיו פשר חידת דורות־עולמים. מן הספר החי והרענן תמיד, ספר תולדות ישראל ויצירתו, חשבו החוקרים להכניס רוח־חיים אל ציורי הכתלים המסֻגננים, אל הלוחות האִלמים ואל מצבות־האבן חסרות־הנשמה, — אל כל הגניזה ההיסטורית הנפלאה הזאת, שנחשפה מתחת עיי־המפלה. ממסורות עם־ישראל, שבלעו מקצת מנחלת התרבות הזאת ולא נודע כי באה אל־קִרבן, הקשיבו החכמים שמץ דבר על־אודות דרך־החיים שלה בימי־חלדה והפיצו אור כהה על עצמותיה השרויות באפֵלה. ויום־טוב היו המלֻמדים עושים, כשגרם מזלם לגַלות במצבות אלה שֵם פרטי או זֵכר מעשה שהיה, או מִבטא לשוני, או תמונה סגנונית, או דבר שבמחשבה ושבאמונה, כדמות־מה שנמצא בספרי־הקֹדש. ולא היה קץ לשמחתם, כאִלו זָכו להחזיר נשמות לפגרים מתים. ככה צמחה והתפתחה חקירת קדמוניות בבל ואשור — האשורולוגיה — על זרועות היצירה העתיקה והחַיָה של עם ישראל.

מה הוא ערך התרבות העתיקה הזאת, שפתיל־חייה נִתק לפני דורות אין־מספר, וגָלמהּ הִתחדש על־ידי מַעדר החופרים וסברות־המוח של המלֻמדים, בשביל בני־דורנו הזרים לה והרחוקים ממנה דרך אלפים שנה? האם כֻּלה אינה אלא נחלת המדע הארכיאולוגי וההיסטוריה העתיקה ולא תצא מחזקת מדע ארכיאולוגי כל הימים — וכל היצירה הגדולה והנפלאה הזאת נדונה לְמַלא את הספוק המדעי של מלֻמדים בעלי־מקצוע גרידא ואת חדרי המוסיאות, יחד עם יתר שרידי־קדמוניות, שאין בהם רוח־חיים? או נחשפו בה קנינים חשובים, שיש בהם כדי להרהיב את עין האדם של זמננו ולְהַפרות את דמיונו? תשוקת־הדעת וההנאה של תחית־מֵתֵי־עולם הן הן שֶׁסִיְעוּ להתקדמות המחקר הזה. ואולם המלֻמד הַזָּהִיר אין לו אלא מה שעיניו רואות — זכרונות המעשים וצלמי המציאות

כהוָיתם, ועל־כן לא יהין לדרש במְפלא ממנו ולחדור אל נשמת התרבות העתיקה הזאת, שֶבָטלה מן העולם. והחוקרים בעלי־הדמיון פרכסו את החֹמר המת, שנחשף בקברות נינוֵה ואַשור וכֶלח, בבל ונִפור ולַגָש, ונתנו אותו ענין למדרשים נאים וחריפים. ככה עשו הוֹיפט, דֶליטש, וִינקלֶר, יֶנְסֶן, יֶרֶמִיַאס וסיעתם — ואולם מדרשם המפליא בכח־ההמצאה שבו אינו ברֻבּו אלא משנת־יחיד שלהם וכולל את עִקרי אמונתם האישית. ענין מסֻיָם לאשורולוגיה יש רק בקשר עם קדמוניות ישראל. כאן נמצאה סמיכת־פרשיות, כי התרבות העתיקה היתה כרוכה בדברי־ימי־ישראל לפנים, ו„מי אשר יְחֻבַּר אל החיים יש בטחון". אין פלא אפוא, שיותר ממה שנכנסה האשורולוגיה אל חקירת־הלשון ואל תחום ההיסטוריה — התחבבה על התיאולוגים העוסקים בכתבי־הקֹדש ובדברי־ימי־ישראל: סנחריב החי של ספר מלכים וישעיהו הֶאציל מאורו על סנחריב המת של הארמנות והמצבות. ומזמורי התהלים לִמדו את החוקרים לנהוג כֹּבד־ראש במזמורי התשובה של הבבלים הראשונים. ואולם גְאֻלה לא תבוא לתרבות זו אלא על־ידי יהדות קבועה בארץ־ישראל, שה„רֵינֶסַנס" שלה יפנה אל יצירת־שֵם העתיקה, כמו שֶשָמו עמי־אירופה את עיניהם אל יָון ורומי ויצרו את השפעת־הגומלין הגדולה בין שרידי העָבר הרחוק ובין חזון הדורות החדשים.

גפן־אדרת רבת־אשכולות שנהפכה לאבן — זו היא דמות התרבות האשורית העתיקה, שטלטלו אותה האובות הארכיאולוגיים מקברה. הוד־מורא שפוך על ההוָיה הזאת, שנחנטה בלבֵנים ובאבנים. החֹמר הנקשה הזה, שקלט את יצירת הבבלים והאמורים, הוא הוא הַסֵמל הגדול של תרבותם בעינינו. הוא מחזק בקרבנו את הרגשת ה ה ת א ב נ ו ת של הוָיה היסטורית זו. אמנם גלוי וידוע לנו, שאין התרבות הבבלית והאשורית, שימי־חלדה ארכו כשלשת אלפים שנה, חטיבה אחת בזמן ובמקום. שנויי־נוסחאות יסודיים היו בה בכל הזמנים במקומות שונים. גדול היה המרחק בין בבל, עריסת־התרבות, ובין אשור, מאורת פראי־מלכים, שחיו על

חרבם, — ואולי בצדק המשילוהו החוקרים לתהום שבין יָוָן ובין רומי. ואף־על־פי־כן, באספקלריה ההיסטורית של זמננו, אשור ובבל של כשדים, החותמות את דרך ההיסטוריה הארֻכּה של התרבות הנהדרה אשר על נהר פרת וחדקל, הן הן הקובעות את הסגנון שלה, ואין בנתּוּת ההיסטורי, מצד השׂכל והסברה, כדי לשַׁנות הרבה את שלמוּת הרשֶׁם הבלתי־אמצעי של היְרֻשה הארכיאולוֹגית הגדולה, שהשרידים המוֹנוּמֶנטַליים של מלכי אַשור הם ראשי־המדַברים שבה. פסלי־האבנים הענקיים של האשורים, דיוקני האֵלים והמלכים עם העינים הפקוחות לרוָחה ועם שׂער הראש והזקן המסֻגנן כמראֵה עבוֹתים קשים, מצבות־האבן עם השורות הישרות שבהן ועם האותיות הזקופות כמסמרות נטועים והמתוחות כחצים שנונים — כל זה חזק וקשה ומֻחסר רֹך ועֶדנה ורחמים. נדמה, שכֹּח־אבנים היה כֹּח בני התרבות ההיא ולב־אבן שָׁכן בבשָׂרם. ותֹכן הכתבות של הכובשים העתּיקים בא להוסיף על הרשֶׁם הזה. מצד אחד מליצות מסֻגננות על צדקת המלכים וחסדיהם ורֹב טובם לאביונים וליתומים ולכל מרי־נפש — פטומי־מלים ריקים של מצוַת־אנשים מלֻמדה בלי רגש ואמת ורוח־חיים; ומצד שֵׁני תאורים קרים של מעשי גבורה ותועבה, בלי התלהבות ורגז, ובהרחבת־הדבור על כל פרטי המעשים. המצבה הגדולה של סנחריב תוכיח. כמה יש בה מהנאה „ספּוֹרטסמֶנית" של טפוס על הרים ובנין מכוֹנות־מלחמה, של הרס וחרבן וצער בעלי־חיים — בסגנון קר וטבעי, נובע מעצם הענין. לא לחנם נקראו מלכי אשור וכשדים בשם רשעי־עמים ועריצי־גוים בדורותיהם.

תנועות־רגש עדינות זרות הן לפסלים האשוריים ולמצבות המלכים — כפי שהן זרות לאבן הקרה וגם ללבֵנים הנקשות — ואנו מקבלים רשֶׁם, כאִלו זרות היו גם לאנשי התרבות ההיא. אולם את הרשֶׁם הזה מכחישים במקצת הדברים הכתובים על רבים מן הלוחות. המזמורים הבבליים (שגם הם הגיעו לידינו על־ידי האשורים) מלֵאים רגש אמונה והכרה מוסרית מסֻיָּמה, ותֻכנם מחַיֵּב גם השקפה מוסרית על האלהים. בקרב המוני־העם אשר בבבל שלטה אמונה בגאֻלת־האלהים העתידה, שיש בה מקצת מהאמונה המשיחית של עם ישראל. רק בָּאֵי־הכּח של

התרבות כלפי ההיסטוריה, המלכים האדירים, חשבו לסגֻלות־מושלים את קשי־הלב והאכזריות, ואמונתם באלים היתה טבועה בבקשת הנצחון והשלל. והם הם שהשאירו לדורות את המצבות המונומנטליות, שגלו לנו רק צד אחד של ההויה ההיסטורית העתיקה.

החיים הפכחיים כהויתם החיצוניה, העלילות הגדולות והמעשים הקטנים — זהו עקר תכן רב המצבות והלוחות עם כתב־היתדות שעליהם. המלכים מספרים לנו על־דבר עלילותיהם ומסעי מלחמתם, על־דבר בניניהם ומתנותיהם לאלהיהם, ההולכים לפניהם בקרב והמדבירים עמים תחתיהם — פעם בקצור מפלג ופעם בהרחבת־הדבור, פעם בדרך־כלל ופעם בבאור הפרטים, אולם כמעט תמיד בלשון פשוטה ומדיקה וכלה מעשית. בכל כתבות המלכים כמעט אין כלום מהשתפכות־הלב וממשא־הנפש, מהאמונה האישית ומחבלי היצירה הרוחנית. וכמו הכתבות האלה, ככה גם החקים הישנים, המיחסים לנרגל ולמראדך ולשמש־האלים, הם תורת־האדם הקובעת את הליכות חיי יום־יום, דבר אין להם עם הנעלה והנשגב, עם רטט הנשמה הנושאה את־עצמה למקור הטוב, המשתוקקת לעשות את הישר בעיני אלהים, המבקשת להדמות ליוצרה ולהתקדש ולהיות קדושה. גם הנמוקים המוסריים, הנמצאים בהם פה ושם, אינם עוברים את גבול החמלה הראשונה של האדם הקדמון — ההשתתפות בצער אלמנה ויתום. אין בהם כלום מכבוש היצר, מהמצוות שהן בגדר חובות־הלבבות — כמו שחסרו שם גם החקים החברתיים העליונים מעין מצוות שבת ושמטת קרקעות וכספים. וכמו שהחקים לא באו בעקרם אלא לתקן את היחסים שבין אדם לאדם, כמו החקים של הרומאים וחקי העמים החדשים, ככה גם הענשים של עוברי־עברה אין בהם כלום מדין־שמים — אלא הכל מסור לבית־דין. יש פה גבול מסים בין משפט־האלהים ובין משפט־האדם, אף כי נחשב זה לתורת־האלים. אותה רוח הפכחות המעשית שפוכה גם על רב הלוחות האסטרונומיים, ההודעות היבשות של הכהנים הצופים בעלית־הכוכבים לאדוניהם המלכים. והתעודות הפרטיות, שנתגלו בהמון רב, הן שטרות משטרות שונים, שטרי מכירת קרקעות ועבדים ומטלטלים, מלוה כספים וחפצים, חשבונות

ואגרות־עסק. כל זה מספיק, כדי להקנות לנו בקיאות מסֻימה בהליכות
חיי הבבלים והאשורים, בדרכי מלחמתם ובמשלח־ידם, בסדרי־מעמדיהם
ובמצבם הכלכלי, עד שיש לנו תמונה מקיפה של התרבות העתיקה
מצדה החיצוני, — אולם הרבה פחות מזה נודע לנו מ נ ש מ ת התרבות
הזאת, מן הנשמה הכללית, הקבוצית, ומעולם הנשמה של היחידים. רק
מעט, לפי־הערך, הגיע לידינו מיצירת הרוח של הבבלים והאשורים —
בבחינת יצירה הראויה לשמה; סמי מכאן אמונות־העם העתיקות מתקופת
הקדמות השומֵרית — האמונה בכל מיני שדים ורוחות, לחשים והשבעות
ומיני הכשפים השונים, — כי המסורות העתיקות השקועות באמונות־הבל
אלה נהפכו לענין־מלאכה, שאין בו אף קורטוב של חכמה ויצירה. וכמו־
כן כל המסורות האצטגניניות ותורת־החלומות — תוצאות מדע, שנטה
לדרכים עקלקלות על יסוד הקדמה משֻבשת, שֶנִצֵח בה הדמיון את
השכל — היו למודים עתיקים ולא יצירה חיה. גם האותות של שיחת
דקלים וסמני הכָבֵד, גם אותות־השמים הנראים במעמד כוכבי־הלכת
למול הכוכבים הקבועים, היו מוראי־עולם, סֵמל הפחד הגדול של
האנושיות העתיקה, ולא היה להם שום יחס אל יצירת הדורות. כמו
החֻקים היו גם הם חלק תורת הכהנים, והם הסופרים, ומצודת שלטונם
על העם. הכהנים היו חוזים בכוכבים וגם אצטגנינים ופותרי־חלומות.
הם פִתחו את מדע התכונה (האסטרונומיה) על יסוד ראיתם הסֻבּיֶקטיבית,
ואת האסטרולוגיה על־יסוד מצוַת־אנשים מלֻמדה מן הדורות הראשונים;
הם הרחיבו את כללי המדעים וגם הרבו את סעיפי ההלכות לתורת
ההזָיה במקצוע המדעים המסורים בידם, התכונה והרפואה, ובלי־ספק גם
את כללי הֶהגיון האסכולַסטי בעניני המשפט. ואולם הכהנים לא היו
יוצרים ולא רצו להיות יוצרים — כפי שמְחֻיָב הדבר מעצם תפקידם של
נושאי משמרת־קדש. הם היו שומרי מסֹרת עתיקה, שקבלו את ירֻשת
הדורות הראשונים וטפלו בה והרחיבוה בזהירות יתֵרה ובמתינות רבה
והיו רחוקים מכל חדושים מפתיעים, ומעולם לא עלה בדעתם לחולל בה
מַהפֵכה מחמת כֹח דחיפה פנימית. כל גדולי היצירה נדחקו על־ידי
הכהנים אל הדפוס של המסֹרת בדרך סכֵימַטית. ואותה הסכֵימַטיות

המיֻחדה לכהנים חנקה את כח־היצירה ועכבה את ההתפתחות החיה של הבִּטוי — כי הקימה תריס בעד כל דרכי בִטוי־הנשמה, שלא שמרו את ההלכות המקֻבלות ככתוב בתורת־הכהנים. ואולם הכהנים היו הסיעה התרבותית השלטת בשעת הבגרות של התרבות הזאת, והם צִוּוּ את הסגנון לכל התרבות הבבלית, וביחוד לתרבות האשורית. החותָם של הכהֻנה טבוע על המצבות ועל פִּתּוחי הכתלים והמרצפות של ארמנות מלכי־אשור. האמנות היא כאן מסֻגננת כֻּלה, כלומר, אסורה בכבלי מדה וקצב ודרכי־בִּטוי מסורים, וננעלו כל השערים בפני רוח היוצר־האמן. הערך של האמנות הזאת הוא השלטון הַטֶּכני בכללי המסֹרת, שצמחו בעדן־יצירה, העומד מאחורי אמנות זו דורות רבים, ורק בגבול הַכללים האלה יש חֹפש לבחירת האמן. גם לדורות הבאים — למן התלמידים שעמדו תחתיהם עד לסוקרים החדשים, הבוחנים את התרבות האשורית על־פי תוצאות החפירות — מסרו הכהנים את היצירה הקודמת יחד עם השקפתם עליה ועם התיחסותם אליה, — רק בידם לבד היתה מלאכת הכתב, והם ידעו את סודות סמני היתדות וצרופיהם והרכיבו בדרכי הכתיבה חידות על־גבי חידות, וכללי פתרון החידות האלה נחשבו לירֻשתם הקדושה, שלא היה לזָר חלק בה. כל ההתקדמות הרַבּה, שחלה בכתב האדם, והתמורה המכרעת, שהפכה את הכתב הַמֻּרכב לכתב פשוט של סִמָּנים מספר בארצות הקרובות והמשֻׁעבדות למלכי בבל ואשור, לא נגעו בכתב־היתדות של הכהנים עם סִמניו הרבים והקשים, שהגיע מספרם לאלף ויותר. כשלשים דורות עברו על כתב־האותיות הקל והנוח של הצידונים והעברים, הארמים והשבָאים ויתר עמי־המערב, עד שהמירו יושבי הארצות שעל נהר חִדקל ופרת את כתב־היתדות בכתב הארמי. אולם תמורה זו היתה סִמָּן לחתימת גזר־הדין על שיָרי התרבות הבבלית, שכבר פרחה ממנה הנשמה.

והנה כל שארית היצירה העתיקה של הבבלים והאשורים מֻנָּחה לפנינו בכתב־היתדות, שהוא כתב־הכהנים, — כמו הכתב הקדוש (ההירוגליפים) שנשמרו בו רָבּי תורתם של המצרים הקדמונים, — וממילא אנו רואים רק את מהדורת הכהֻנה של היצירה האשורית. דרך הכהנים

להתיחס ביראת־הכבוד ובקדֻשה אל נחלה עתיקה, אם גם נמצאו בה סתירות לדרישות זמנם, ולנהוג מדת־חשד בכל דבר חדש שביצירה ולבקש טעמים לגנזו. אין כַּוָּנת הכהֻנה לשַנות את היצירה העתיקה על־ידי תקונים יצירתיים ואם גם תָּכנה לא היה מתאים להכרה החדשה, כי־אם לְמסרה בסגנונה הראשון. אולם מן הצד השני משא־לב הכהֻנה הוא להכניס מדה וקצב, סדר ומשטר קבוע — סכֵימַטיות גמורה לתוך היצירה המסורה. היצירה החיה, הנמסרת מדור לדור, פושטת צורה ומקבלת צורה כפי אישיות המוסרים אותה — ואולם בכתב כבר נִתַּן גבול מסֻיָם למניעי הרגש וגם לצורות הדמיון שבבִטוי. אם נקח את התפלות העתיקות של הבבלים, נראה, כי רק שנויים מעטים בעצם הַבִּטוי נכנסו בהן במשך אלפי שנים, ואין אנו יודעים מי היה אביהן, אם העם השוּמֵרי הקדמון או העם הַשֵמִי, שירש את ארצו. הכהנים שמרו על דמותן העִקרית ועל מבטאיהן המקֻבלים, ויחד עם־זאת לא נמנעו מלכבש אותן בדפוס הדוגמַטי והשליטו בהן את מניעי דעת־אלהים (התיאולוגיה) השיטתית שלהם. הם חלקו לכל אַחד האֵלים את המנה הראויה והמגיעה לו ונזהרו שלא לערבב את התחומים ושלא להסיג גבול רשות אחת על־ידי חברתה, פן יאשמו לאלים והיה בהם חֵטא. שני הצדדים האלה של תורת־כהנים נמצאו בכל היצירה הרוחנית של הבבלים והאשורים, שהגיעה אלינו במאה הי״ט. הסכֵימַטיות של הכהֻנה היא הַמִּסגרת של היצירה, מטת־סדום, שנדחק לתוכה הַבִּטוי הבלתי־אמצעי של הדורות הראשונים, הבִּטוי המשֻעבד כאן לחֻקים ולכללי הסגנון וגם לעִקרים של דעת־אלהים. מעשה־בראשית של הבבלים, הַמִּתּוֹס העתיק שבכל אגדות־אלהים של העמים, „אנומה עליש״, שתכנו הוא מלחמת האלים בתהו־ובהו ויצירת העולם וקביעות חֻקיו הנצחיים, נמצא לפנינו במהדורה של כהני בבל המאֻחרים, משרתי מראדך ונבו. החששות התיאולוגיים נסוגו אחור משום יראת־כבוד, ואולם כל הסדר של הַמִּתּוֹס הזה וחלֻקת תפקידי האֵלים נעשו על־פי המסֹרת, על־פי הסגנון של הכהנים האלה. אין אנו יודעים, אם החרפות והגדופים, שזרקו גִלְגָמֵש ואֶנגידוּ כלפי עֶשְתַּר האֵלָה, שלפי הרגשת בני־דורנו יש בהם משום חִלול־הקדש, היו בחזקת התר בעיני

הכהנים ראשי־המדברים של התרבות האשורית, ואף־על־פי־כן נמסרה לנו הנחלה העתיקה הזאת בכתב־היתדות הקדוש, עם כל תגי הכתיבה וסודות הכהנים, כי קדֻשת ימי־קדומים חופפה עליה. כמו־כן מסרו גם הסופרים והחכמים של ימי בית שני את שיר־השירים וקהלת או אוצר כתבי־הקדש על אפם ועל חמתם של החשדנים, כי לא נועזו לגנזם. אולם כמו שהוסיפו בעלי־אסֻפות נֹפך משלהם על מאמרי קהלת, ככה הכניסו גם פרחי־כהֻנה אשוריים מתורת המדה ומדרישות הסדר והסגנון שלהם אל מעשה־גִלְגָּמֶש.

מעשה־גִלְגָּמֶש — בשם זה עלֵינו לקרֹא ליצירה האֶפית הגדולה, שנשמרה בכתב־היתדות, היא שירת־הגבורים של עמי פרת וחִדקל. אמנם אלפי־שנים רבים רחוקים ממנו הימים, שבהם היו הזקנים מספרים לבחורים על עלילות גלגמש הנערץ ואנגידו איש־הַשֵּׂעָר, ואין לנו שום השגה על־דבר הערך החנוכי והלאֻמי של השירה הזאת, שעלתה לפנינו כשֹרש מארץ־ציה — אולם סקירה כל־שהיא על הקף היצירה הזאת מלַמדת אותנו, שמקומה יכירנה בשורה אחת עם שירת האילִיַּדה והאודיסֵיה של היונים העתיקים ועם שירת הַנִּבֶּלוּנגים. כמו השירות האלה קלטה שירת גלגמש לתוכה את הערכים הנשמתיים של העם אשר יצָרה, ואולם מעשה־גלגמש קָדַם אלפי שנים לשירות הנזכרות. שירת גלגמש היא ראשית שירת־הגבורים בזמן, היצירה־הרבה הראשונה בכל שירת־העולם. אולם מעשה־גלגמש קדום לא בזמן בלבד, אלא גם במעמד. הוא עומד על גבול הַמִּתּוֹס והאֶפּוֹס, ודומה למעשה־פרוֹמֶתֶאוֹס של היונים, שאמנם לא זכה למעלת שירה מְשֻׁכללה כמעשה־גלגמש ולא יצא מתחום מסֹרת־עם, עד שמצא לו גואל באֶסְכִילוֹס זקַן חוזי־העלילה. גלגמֶש שתי שלישיותיו הוא בן־אלהים ורק השלישית בו אדם. הוא אחד ה„נפילים" של ספר בראשית — „אשר יבואו בני־האלהים אל בנות האדם וילדו להם, המה הגבורים אשר מעולם אנשי־השם". מעשה־גלגמש מסַמֵּן בתחום־היצירה, שממנו יצא, את המעבר מן

א ל ה י ם א ל ה א ד ם, הוא סִמָּן התקדמות כבירה של רוח האדם, שהחל לדעת את־ע צ מ ו והסב את עיניו מן המִתּוֹס הטהור של כֹּחות־הטבע האיתנים, המטילים פחד ואימה, אל פלאי הכֹּחות הטמירים השוכנים בקרבּוֹ, ושומעים אנו בשירה הזאת בת־קול של פליאת־האדם הראשונה למראה עצמו, אולם בת־קול זו מעֹרבה בצער־עולמים על גורל כל החיים. הפליאה והצער נערו את כנפי הדמיון — וקם חזון הגבור הלוחם עם האֵלים והמבקש להיות כמוהם ופרשת מעשיו ועלילותיו, עד אשר כרע במלחמה ונאחז בזרועות השטף של הכליון החרוץ על כל אשר בו רוח־חיים. רקמת־פלאים זו של הגבורה ושל ההכנעה, של ההעפלה לעלוֹת לשחקים ושל השקיעה בתהומות — זוהי פרשת חלדו של האדם במעלותיו ובמורדותיו.

מתי צמחה השירה הזאת ורוח מי יָלַּד אותה? זוהי שאלה, שפתרונה מתעלם בערפלי־קדומים. אכן זכור לטוב הוא אֲסַר־בָּנִיפַּל או אָסְנַפַּר (הנקרא בפי היוָנים: סַרדנַפלוס), האחרון במלכי־אשור האדירים, שאלמלא הוא היתה כל התרבּות של תקופת כתבי־היתדות מֻנָּחה לפנינו כאבן שאין לה הופכים. המלך הזה לא בקש לנפשו עטרת־מנַצחים בלבד ולא הסתפק בצֵיד־האריות המתאָר על כֹּתלי ארמונו ועל מצבותיו, כי יותר משהיה לוחם וכובש־ארצות וגבור־ציד לפני אלהיו אהב חכמה ודעת וחִבּב את זכרונות הדורות הראשונים. הוא היה הַמֻּפלא שבבעלי־האֳספות בין מלכי הארצות ההן, ובדור יתום שלו נתן את לבו לכַנס את כל נפוצות התּרבות הבבלית הגדולה מתּוֹר־הזהב של היצירה והשגשוג, וצוה להעתיק לפניו כל מיני כתבות שעל לוחות־לבֵנים ומצבות־אבן אשר במדינות־מלכותו הרַבּות והכין לו מעין אוצר־ספרים הכולל רבבות לוחות, שנחקקה עליהם חכמת הַשּׁוּמֵרים העתיקים והבבלים והאשורים. ומה־גדול היה תמהונם של לַיַּרְד והורמוזד רַסם, חלוצי המדע האירופי, שחשפו את היכלי המלך הזה ומצאו על־יד כלי־חפץ וחמודות־מלכים שם את אשר לא פִּללו — את הַסִּפְרִיָּה היותר עתיקה שבעולם, שעברו עליה אלפַּים וחמש מאות שנה — וספריה זו עברה ישר מעזבון אֲסַר־בָּנִיפַּל מלך אשור אל חדרי המוּסֵיוֹן הבּריטי אשר בלונדון. בקרב אלפי הלוחות, שהֻכּוּ לרסיסים בשעת חרבן

נינוה ונקברו במפלת הארמון, גלו המלמדים האנגלים רולינסון (Rawlinson) וג'ורג' סמית את הלוחות של מעשה־גלגמש, ולא רק העתקה אחת משירה זו, כי־אם העתקות רבות, וכל אחת על שנים־עשר לוחות, וכל לוח בעל שלשה עמודים מפנים ומאחור. רק חלק קטן נצל מכל ההעתקות האלה, קטעים מקטעים שונים של לוחות שונים. מה־גדולה היתה עבודת החכמים הנזכרים במוסיון הבריטי, כשבררו את הקטעים האלה מתוך אלפי שברי־לוחות, עד שהעמידו את מספר הקטעים של לוחות מעשה־גלגמש על שבעים ויותר. ואחר־כך החלה עבודת חבור הקטעים האלה ללוחות שלמים, שלא יכול להצליח בשלמותו, כי חלקים שונים של השירה הזאת נשמרו בקטעים כפולים ומכפלים, ויותר מהם חסרו לגמרי, כי נכחדו במשך אלפים וחמש מאות שנה, כשטפלו במפלת זו המוני־אדם שונים, שלא בקשו ממנה תשובה על שאלות דורות־עולמים. וגם רבים מן הקטעים של לוחות מעשה־גלגמש לא נתנו להקבע במקומם בדיוק; מכל הסבות האלה מעשה־גלגמש הנמצא לפנינו — הפרוץ שבו כמעט מרבה על העומד. אמנם יש מזל לספרים וללוחות — והמזל היותר טוב היה ללוח האחד־עשר, שנשתירו ממנו שברי העתקות במספר רב, עד שמכל שברי־הלוחות נתן להצטרף כמעט בשלמותו (משכ"ו השורות שבו חסרות רק חמש, מלבד זאת שורות רבות הן לקויות). וצדקה עשה הגורל העור ללוח הזה, שחשיבותו מרבה מאד בשבילנו, כי נמצאה בו פרשת־המבול. שני לו הוא הלוח העשירי, שלקה הרבה יותר וחסרו בו חלקים מועטים, ואף־על־פי־כן הקטעים השונים מצרפים אותו קרוב לשלמותו. כמו־כן הלוח השנים־עשר לקה קצת בהתחלתו ובאמצעיתו. אולם חוט הספור שבו לא נפסק בשבילנו ומלבד פרטים טפלים אחדים תכנו גלוי לפנינו בשלמותו. הלוח הראשון אף־הוא אינו נותן מקום לספקות בדבר ספור־המעשה, ואף הלוח הששי (שנמצא בו חלל במקום רב־הענין — בתאור מלחמת גלגמש ואנגידו עם תורא דבי־עילאי) כמעט אינו זקוק למלואים. יותר מכל הלוחות האלה לקה הלוח התשיעי, אף כי הגיע אלינו ברבו. אולם ששת הלוחות הנותרים לקו מאד, עד שלא נשאר מהם אפילו החצי — ונתנה רשות לדמיון המלמדים למלא את החסר

בפרטים „כמו שהם צריכים להיות”. אפס כי עם כל הפרצה המֻרבה שבבנין מעשה־גלגמש הנה ספור־המעשה גלוי לפנינו בכללותו וּבִרבי פרטיו.

ככה הגיע לידינו מעשה־גלגמש במהדורה שנכתבה בימי המלך אֲסַר־בָּנִיפַּל, סמוך לשנת 650 לפני ספירת־הנוצרים. המְלַמד האנגלי ג׳ורג׳ סמית היה הראשון, שעמד על טיבו של הספור הזה וּפרסם באנגלית את תֹּכן הלוח האחד־עשר 1), את מעשה־המבּול, שעשה רֹשם חזק בעולם המְלַמדים והמשכילים של כל העמים, ואחר־כך בא פויל הוֹיפּט והוציא לאור בהדרגה את כל שירי שנים־עשר הלוחות על־פי הקטעים הרבים 2) בכתב־היתדות של המקור. את הנוסחה האשורית הזאת העתיק פ. יֶנסֶן בכתב רומי ותרגמה גרמנית ואנגלית 3). תרגום שני נעשה על־ידי אַרטור אוּנְגְנַד 4). ובזה נמסרה השירה האשורית העתיקה לרשות הרבים.

מעשה־גלגמש נקרא בלוחות על תחלתו: „אשר ראה הכל”. בלוח אחד, שנמצא גם־הוא באוצר הכתבים של המלך אֲסַר־בָּנִיפַּל, מְיֻחֶסת השירה הזאת לאחד הכהנים האַשָּׁפים ושמו סִין־לִקִי־אֻנִּנִּי (הוראת השם: „סין, קח תחִנתי!”). אולם נראה, כי הכהן הזה לא היה אלא העוֹרך האחרון של השירה, ונאמנה עלינו עדות מַעתיקי הלוחות לפני אֲסַר־בָּנִיפַּל, כי השתמשו בטופסים ישנים. יוצא מזה, שמעשה־גלגמש הוא עתיק לימים הרבה יותר, אף כי לא נודע לנו בהחלט, אם כל התֹּכן של שנים־עשר הלוחות הוא חטיבה אחת מזמנים קדמונים, או נכנסו אליו

---

1) The Chaldean Account of the Genesis. London, 1875.
בתרגום גרמני: Die Chaldäische Genesis. Leipzig, 1876.

2) Paul Haupt, Das babylonische Nimrodepos. Leipzig, 1884, 1891; Beiträge zur Assyriologie I, p. 49 sq.
ועל־פיו תִּרְגֵּם אַלפרֶד יֶרֶמְיַאס את הספר גרמנית: Alfred Jeremias, Izdubar-Nimrod. Leipzig, 1891.

3) P. Jensen, Keilinschriftliche Bibliothek. Band VI. Babylonische Mythen und Epen. Berlin, 1900. p. 116 sq.

4) Das Gilgamesch-Epos; neu übersetzt von Artur Ungnad, erklärt von Hugo Gressmann. Göttingen, 1911.

על־ידי המאחרים ספורים שונים, שהיו לפנים יצירות לעצמן, ואחר־כך בהפכו לחלקי מעשה־גלגמש (רב החוקרים משערים, שכל מעשה המבול בלוח י״א אינו מעקר מעשה־גלגמש, אלא נשתרבב בו על־ידי עורכים מאחרים). ואמנם יש לנו ראיה מבהקת, שמעשה־גלגמש היה כבר בדורות־קדומים לא ספור־עם בלבד, כי־אם גם יצירה ספרותית. כי הנה גִלָּה ב. מֵיסְנֶר לוח אחד בעל ארבעה עמודים קטועים, בכתיבה בבלית ישנה, שכתָבוֹ מעיד עליו, שהוא קדום כ א ל ף וחמש מאות שנה ויותר לימי אֲסַר־בַּנִיפַל מלך אשור, והוא כולל מקצת מהלוח התשיעי והלוח העשירי אשר במהדורת שנים־עשר הלוחות ומתָאר את נדודי גלגמש אחרי מות ידידו אנגידו, את שיחתו עם האֵל שַמַּשׁ (שלא נמצאה במהדורת שנים־עשר הלוחות) ועם סַבִּתּוּ האֵלָה היושבת לחוף יַמִים ועם אור־שַׁנַבִּי הַמַּבּוֹר, החותר אל מעון אֻתְ־נַפִּשְׁתִּים. יוצא מזה, שכבר ארבעת אלפים שנה לפני זמננו זה נמצא מעשה־גלגמש כתוב על הלוחות. וקרובה ההשערה, שעצם ספור־המעשה היה דומה לאותו שהגיע לידינו, ואם גם נמצאו בו פרטים אחדים, שנשמטו אחר־כך.

ואולם שרשי ספור־המעשה הזה הם עתיקים עוד יותר, ועל הדבר הזה מעידים שמות הגבורים הראשיים. הַסִּמָּנים בכתב־היתדות, המשמשים להוראת השמות האלה, נשמעים להרבה פנים (כמו רֹב הַסִּמָּנים הבבליים והאשוריים העתיקים). החוקרים הראשונים, שטפלו במעשה־גלגמש, קראו את הַסִּמָּנים האלה על־פי מבטאם בלשון השמית, ה אַ כַּ ד י ת הדומה לאשורית המאֻחרה, ועל־כן יצא להם שֵׁם הגבור הראשי אִ זְ דֻ בַּ ר, ושֵׁם חברו בעל־הַשֵּׂעָר אֵ אַ בַּ נִ י. מתוך שאיפתם לְקָרב את תֹּכֶן כתבי־היתדות לתֹכן קדמוניות בבל ואשור, שנמצא במקרא, החליטו החוקרים הראשונים שאִזְדֻּבַּר זה, שהיה מַשַּׂסע את הארי בשעת הציד, אינו אלא נ מ ר ו ד גבור־הציד לפני האלהים, הידוע לנו מספר בראשית, וקראו בדרך־סתם את מעשה־גלגמש בשם „מעשה־נמרוד”. ויש מי שכתב „אִזְדֻּבַּר־נמרוֹד” (הויפט, יֶרֶמְיַאס). אולם אחר־כך נגלה למְלֻמדים מתוך כתיבת הַשֵּׁם במקום אחר (ששם בא בסִמנים אחרים, שאין ספק באֹפן קריאתם), כי טעות היתה בידם, ואת הַסִּמנים הנקראים בְּמִבְטָא הַשֵּׁמִי אִזְדֻּבַּר אין

לקרא אלא גִלְגָמֶש (או גִלְגָמִיש)[1], על־פי ערכם בלשון השוּמֵרית העתיקה, ובמקום אֶאַבָּנִי יש לקרא אֶנְגִידוּ, כי השמיים המאֻחרים, שמסרו את המעשה הזה, קראו לגבורים בשמות השוּמֵריים ולא החליפו אותם בשמות אחרים. יוצא מזה, כי גבורי הספור היו שוּמֵרים ולא אכַּדים או בני גזע־שם; ואמנם גם המקום העִקרי של העלילה, העיר השוּמֵרית העתיקה אוּרֻךְ, היא אֶרֶךְ שהֻזכּרה בספר־בראשית, ראיה לַדָּבר. העיר הנזכרה היתה אחד המרכזים הקדומים ביותר של השוּמֵרים יושבי־הארץ הראשונים, ובלי־ספק היה גלגמש מלך־אוּרֻךְ גבור האגדות העתיקות — ואולם ספור־המעשה צמח, כנראה, אחר־כך, אצל העמים הַשֵּׁמיים, והם תלו את הדברים באחד הגבורים אנשי־השם, שלא היו משלהם.

יַלדוּת היא לטפל בשאלה, אם היה גלגמש אישיות היסטורית, אחד מלכי־ארך הקדמונים, או גבור יליד־הדמיון של העם, שאליו יָחסו המאֻחרים את בנין חוֹמוֹת־ארך הבצורות. על כתֹבת אחת, שמצאו החופרים בארץ שנער הדרומית, מימי סין־גמיל מלך ארך (שחי עוד לפני שנת 2000 לפני ספה"נ) הֻזכּר: „אַנָּה־אָם ראש עם ארך, בן אִלָּן־שֵׁמֶאָה, אשר חִדש את חומות־ארך, שבנה ג י שׁ ב י ל ג מ י ש בימי־קדם". הכתֹבת הזאת מפיצה אור על עתיקות תָּכנה של הפרשה הראשונה במעשה גלגמש. אולם אין להוציא מזה שום מסקנה היסטורית על־דבר הגבור הראשי של שירה זו, וכל־שכן על־דבר יתר הגבורים. ואולם גם הפרטים של ספור־המעשה אינם עִנין להלכות היסטוריות. אמנם מקצת החוקרים פשפשו ומצאו, שהשם חֻמְבַּבָּה כולל בקרבו את שם חֻמְבָּה אלהי עֵילָם, והוציאו מזה, שמלחמת גלגמש עם הענק הזה היא זֵכר למלחמת האכּדים מושלי ארץ־שִׁנְעָר עם שכניהם ממזרח בני־עֵילם באלף השלישי לפני ספירת־הנוצרים. אפס כי השערה זו בנויה רק על גזֵרה־שוה פילולוגית טהורה ואין לה על מה שתסמוך בעצם הספור. וביתר פרטי המעשה נִלְאָה הדמיון של חריפי החוקרים לגַלות רמזים היסטוריים:

---

1) בלוּח הנזכר של מֵיסנר נקרא בשם גִ י שׁ, ובכתֹבת הנזכרה למטה — גִ י שׁ־ב י ל־ג מ י שׁ. בכל הלוחות בא קֹדם שמו סִמן־התֹּאַר: אֵל (אַן בשוּמֵרית).

דַי בזה להוציא את מעשה־גלגמש בצורתו שהגיעה לידינו מֵחֶזְקַת סִפּוּר היסטורי, ששלט בו דמיון העם.

מקצת חוקרי מעשה־גלגמש נטו לצד אחר והחליטו, כי כל השירה הזאת אינה אלא הרצאה מְרֻכֶּבֶת של מִתּוֹס עתיק. בשם מִתּוֹס אנו קוראים ליצירת דמיון העמים הצעירים, שהֶחייתה את מראות הטבע (השמים וצבאות השמים, האור והחֹשֶׁך, היום והלילה, האש והמים וכו׳) ואת כֹּחות־הטבע המוחשים (ברכת־האדמה, פריה ורביה, המחלות, החיים והמות וכו׳) ותֵארה את תנועותיהם הטבעיות ואת פגיעותיהם בתור תנועות ופגיעות של בעלי־חיים. במקום שנמצאה שניות בעולם־הטבע יָצר לו הַמִּתּוֹס מלחמה בין שני בעלי־חיים המחוֹנָנים בכֹחות נפלאים ובתכונות מְיֻחדות במינן, „מלחמות־אלהים" בצורה אנתְּרוֹפּוֹמוֹרפית. הספורים על־דבר מלחמות האיתנים ומראות־הטבע בצורת מלחמות בעלי־חיים היו רבּים מאד בקרב העמים הקדמונים. — לפי ההשקפה הנזכרה, גם מעשה־גלגמש הוא אחד הספורים האלה. לדעת פּ. יֶנסֶן והחוקרים הקרובים אליו, השירה הזאת אינה אלא מִתּוֹס על־דבר השמש (שקבל כאן את צורת גלגמש) ותקופתו השנתית עם פגיעותיו במזלות השונים של הגלגל. גם השערה זו נאה היא — אולם בכל מהלך ספור־המעשה אין למצֹא רמז לתקופת השמש, ורֹב הפרטים מכחישים את ההשערה האמורה, והסמוכים, שמצאו המְלֻמדים להשקפתם, אינם אלא המצאות חריפות של דמיונם ומגדָּלים פורחים באויר. הראיה הראשית שלהם היא העובדה, שנכתב מעשה־גלגמש על שנים־עשר לוּחוֹת כנגד שנים־עשר מזלות. אולם כלום אפשר לשים את הצורה החיצונית של סדור־הספר בכתָב לבנין־אב ולדרש ממנה על תכנו ועניָנוֹ של הספר? וכל־שכֵּן שאין אנו יודעים, מתי נתקבלה הצורה החיצונית הזאת, ואם נמצאה כבר בטופסים הישנים של מעשה־גלגמש!

אנו אין לנו אלא ראות עינינו. אפילו אם נניח, שספור־המעשה צָמח מזכרונות היסטוריים או ממניעים של מִתּוֹס, הנה במהדורת מעשה־גלגמש הנמצאה בידינו נטשטשו הקוים ההיסטוריים, וכמו־כן גם הקוים של הַמִּתּוֹס, ושום עין בוחנת לא תמצא את אלה, אם לא תצָרף להסתכלות

אמונה תחִלה. לנו מעשה־גלגמש הוא יצירה אדירה של דמיון העם העתיק שישב בבבל, יצירה עממית על־פי תֹכן־הפלאות של המעשה ועל־פי צורת ההרצאה, ושירת האדם על־פי הרגש — או הרעיון — היסודי והמניעים הנצחיים שלה. גם התֹכן, גם הצורה, וגם האידֵיאה של השירה ענין רב יש בהם, וכדאי לעמוד על כל אלה.

בראשית הלוח הראשון של מעשה־גלגמש באה פתיחה אמנותית במהלל גבור־השירה בתור הצעת הענין. דומה לפתיחה זו היא פתיחת האודיסֵיה (שחִקה אותה וִרגיליוס הרומי בְּאֶנֵיס שלו) הקצרה ממנה. ואמנם הדמיון בין שתי פתיחות אלה מפליא הוא, הן מצד כללות הפתיחה, הן מצד פרטיה. כאודיסֵיס גבור שירת־הוֹמֵרוֹס, ככה ראה גם גלגמש רבות בימי נדודיו וסבלותיו ולמד חכמה ודעת יתֵרה. אולם לא ראי זה כראי זה. חכמת אודיסֵיס היא ערמה ומזמה, דעת הבריות והליכות־החיים — החכמה המעשית של העולם־הזה. לא כן חכמת גלגמש, שהיא חכמה עליונה, רוח יתֵרה, ידיעת תעלומות ורזי־עולם. „הוא צפה כל נסתר וגִלה כל צפוּן". אכן זה הוא האידיאל של החכמה בקרב העמים הַשֵׁמיים. „כל סתום לא עממוך"; „די רוח אלהין קדישין בַּהּ... נהירו ושכלתנו וחכמה כחכמת אלהין השתכחת בַּהּ... כל־קבל די רוח יתירה ומנדע ושכלתנו, מפשר חלמין ואחוית אחידן ומשרא קטרין השתכחת בַּהּ". גם גלגמש הוא פותר חלומות ומבאר חידות ומתיר קשרים. ועוד פרט אחד רב־ענין שבפתיחה זו מבדיל בין גלגמש לאודיסֵיס. הגבור היְוָני מצא את טעם החיים בעולם־הזה, הסתפק במנת־חלקו בהוֶֹה, לבו לא נמשך אחרי זכרונות הדורות הראשונים, וגם לא חשב על העתיד. אלה הן תכונות הנשמה היְוָנית בשלְוָתה. אולם גלגמש, גבור אגדות הגזע הַשֵׁמי, הוא, אם יש לאמר כן, אדם בעל חוש היסטורי מפֻתח: החכמה שלו כָּלְלה בהכרח את ידיעת העָבר ואת השאיפה לחיי־עולם בזֵכר העתיד. על־כן הגיד את המעשים שהיו לפני המבול וצוה לָחֹק את פרשת עמלוֹ ויגיעוֹ על לוחות־אבן לסַפֵּר לדוֹר אחרון. ושוב אנו מוצאים כאן

אידיאל ידוע לנו מספרי־הקדש: „זכור ימות עולם, בינו שנות דור ודור"; „אפתחה במשל פי, אביעה חידות מני־קדם"; „זה ספר תולדות אדם"; „כל הכתוב לחיים". ומי לא יזכור את דברי איוב: „מי יתן אֵפוֹ ויכָּתבון מלי, מי יתן בספר ויֻחָקו, בעט־ברזל ועפרת לעד בצור יחצבון"? — חבל שלקתה פתיחה זו מאד וחסרו בסופה שורות רבות, וקשה למצא את הגבול שבינה ובין ראשית הרצאת־הספור. אין אנו יודעים, אם הדברים על בניני גלגמש באֶרך הם חלק הפתיחה או התחלת ספור־המעשה.

גלגמש, גבור השירה, הוא בונה־ערים ואיש־ציד. מפני־זה האמינו החוקרים הראשונים, שהוא נמרוד גבור־הציד המֻזכּר בספר־בראשית, אשר ראשית ממלכתו היתה „בבל וְאֶרֶךְ ואכּד וכלנה בארץ שנער". בתור מושל העיר אֶרֶךְ (באשורית: אוּרֻךְ), העתיקה בכל ערי שנער, הוא אחד המלכים הקדמונים ביותר שבמסֹרת העמים היושבים על נהר־פרת התחתון. בניניו החשובים היו חומת ארך, והיכל־אֵאַנָה, אשר הקים את יסודותיו המֻצקים. זהו בית־המקדש היותר עתיק בארץ שנער של השומֵרים, ושם היה משכן אַנוּ אלהי ארך, זקן האֵלים השומֵריים, אשר שמו הפרטי שִמש אחר־כך שֵם כללי לכל האלים, ואת סִמנו בכתב־היתדות (שלש או ארבע יתדות הנחתכות בנקֻדה אחת כתבנית כּוכב) היו הבבלים השמיים מבַטאים אִלוּ (אֵל). ואולם גם עַשְתַּר (אִסְתַּר) מלכּת האֵלים נקדשה בהיכל אֵאַנָה. בכל המלכים הקדמונים בוני־הערים העביד גלגמש את העם עבודת־פרך „בחֹמר ובלבֵנים ובאבנים" — ואפילו גזר עליו פרישות דרך־ארץ (הפרט האחרון מוטל בספק, כי הלוח לקוי בשני המקומות הנוגעים בענין זה, אולם כבר הסכימו כל החוקרים, שכּך צריך להיות), עד אשר צעקו בני־ארך אל האלים מעבודתם הקשה. בזעקה זו יש מחאה של כל נושאי עבודת־המלך — ואלה היו רֹב יושבי שנער ואַשור בכל הדורות — על סבלותיהם. מצד אֶחד מתגאה העם בתפארת המלכים ובבניניהם הנהדרים — ומצד שני הוא מקונן על גורלו המר. צעקת ההמונים המכַלים את שנותיהם בעבודה קשה, למען הקים לאדיריהם שֵם וזכרון לדורות. בת־קול ראשונה של נגודים חברתיים!

והנה מי לא יזכור בפרשה זו את צעקת אבותינו במצרים מן העבודה הקשה אל אלהים. וכדי להרבות במוראות סבלות העברים במצרים, גלו חז"ל גם בעבודת־הפרך שלהם פרישות דרך־ארץ.

האלים נענו לצעקת יושבי ארך ושלחו את א ר ו ר ו, היא היוצרת שבבני־אלהים, הקורצת את בני־האדם מ ח מ ר (כמו שיצרו הבבלים את הפסלים ואת הלוחות שלהם; גם כל בניניהם היו מעשה־לבנים שנלבנו מחמר; במסרת ישראל נברא האדם עפר מן האדמה, אולם אליהוא בן־ברכאל הבוזי ידע גם את השקפת הבבלים: „מחמר קרצתי גם־אני"), לברא גבור שני, אשר ילחם (!) עם גלגמש ויסיח את דעתו מבניניו אשר בארך, למען יקל לבני העיר מעלם הקשה. ארורו יצרה את אֶנְגִידוּ (או אֶנְקִידוּ, לפנים קראו החוקרים את השם הזה: אֵאַבַּנִי. עַיֵּן לעיל), הגבור הנערץ. לפני שם אנגידו — כמו לפני שם גלגמש — בא על הלוחות (גם על הלוח הבבלי העתיק שמצא מַיסְנֶר) תמיד הסמן אַן, שנקרא בשֵמית אֵל, וזוהי אחת מראיות החוקרים להשערתם, שספור־מעשה זה הוא גלגול פרשה מספר מלחמות־אלהים. אנגידו עז בצבא אלהי־המלחמה, ששמו בשומֵרית נִינִב, ועד־היום לא נתבררה כהלכה קריאת השם הזה בפי העמים השמיים (יֶנסֶן הציע לקרא שֵם זה בלשון השמית נַמוּרַתּו, והחליט, כי זהו נִמְרוֹד של ספר־בראשית, אשר מצאו בו החוקרים הראשונים את שם גלגמש). תמונת אנגידו מעלה על זכרוננו את תמונת עֵשָׂו של ספר־בראשית: הוא איש־שדה וְכֻלּו מְכֻסֶּה שֵׂעָר. אולם עֵשׂו אינו בריה תמימה כאנגידו: הוא יודע־ציד וחי על חרבו. לְעֻמַּת־זאת אנגידו בראשית יצירתו הוא אדם הראשון בטרם אכל מפרי עץ־הדעת, ואפילו קֹדם שנבראה לו אשה לעֵזר כנגדו. הוא לא התיחד עוד מקרב הטבע הסובב אותו, הוא חי עם הטבע וְכֻלּו שקוע בטבע. הוא מרגיש קִרבה יתֵרה לחַיות ולבהמת־השדה, חי אתן יחד ואוכל עֵשב עמן ולן תחת כפת־השמים. גבורתו הגדולה היא כֹּח עִוֵּר ואינה ידועה לו לעצמו, כי אין לו עוד שום הכרה עצמית. בהכרח־פנימי — על־פי חוש־הטבע הראשון, חוש השמירה העצמית — הוא הורס את הפחים

והמכשולים, שטמנו הַצַּיָדים לחית־השדה הקרובה לו. בכל ספרות ימי־הקדם כמעט אין תמונה דומה לו.

דמיון היצירה גלם בתמונת אנגידו את ההפך הגמור של גלגמש, האדם התרבותי, בעל החכמה והגבורה מדעת, הנלחם בטבע ואומר לשפוך עליו את רוחו, המושל שאין גבול לתאוַת שלטונו, שהתיחד לא רק מן הטבע, כי־אם גם מקרב בני־האדם ושעבדם לרצונו. מצד אחד יצור־אנוֹש עֵרֹם אוכל עֵשב ולן בשדה – ומצד שני מלך גבור בונה ערים והיכלות: עם הנגוד הגדול הזה התרוממה השירה לגֹבַהּ דרַמַּטי. אולם יוצר מעשה־גלגמש לא מִהר להביא את שני הכֹּחות האלה לידי פגישה, אלא האריך בפרטים שונים על־דבר אנגידו ו ע צ ר את העלילה בכֹּח אמנוּתי. עצירת המעשה, האריכות בפרטים צדדיים – אלה הן סְגֻלה מְיחדה של השירה הזאת. ואולם הפרטים האלה אינם פוגמים בשלמות המעשה, וכל עִקרם לא באו אלא לחַזק את הרשֶׁם על השומע או הקורא על־ידי המשך שִׂימת־לבו. על־כן הכניס המחַבר אל המעשה את ענין הַצַּיָּד, שהפר אנגידו את כל מזמותיו, את שיחתו עם אביו ועם גלגמש.

הַצַּיָּד, אשר הֵפֵר אנגידו את עצתו, נמלך במלך־הַצַּיָּד גלגמש, והם גמרו למשך את הפרא איש־השדה אל העיר על־ידי א ש ה. החוש המיני נרדם בקרב אנגידו כל עת שִׁבתו לבדד בין חית־השדה. אולם מראה הקדֵשה היפה הָעיר בקרבוֹ את התאוָה, ואחרי אשר מִלֵּא את תאוָתוֹ ראה, כי נעשה זָר למסִבָּתוֹ הראשונה. ההכּרה האנושית, הדעת התעוררה בקרבו. קשר הדֵעת, חכמת האדם עם הַזִּווּג המיני הוא מניע מְיֻחד של השקפת־העולם הַשֵּׁמית העתיקה. הלשון העברית קוראה לזווג המיני בשם י ד י ע ה. מעשה־גלגמש מלמדנו, שעל־ידי ידיעת האדם את האשה הוא מתחיל ל ד ע ת את־עצמו. לא בשִׁמּוּשׁ המלה לבד אנו רואים זאת, אלא גם בתֹכן המעשה שבספר־בראשית. פרי עץ־הדעת נִתַּן לאדם על־ידי ה א ש ה. קֹדם שאכלו מפרי עץ־הדעת הלכו שניהם עֲרֻמים ולא התבּוֹששו, התאוָה המינית נרדמה בקרבם; אולם מכיון שהחלו לדעת טוב ורע, באה הבּושה עם התעוררות החוש המיני. ואחר־כך י ד ע האדם את אשתו. כאן המְאחר שבמעשה־גלגמש בא תחלה, ואחריו הַמְּקדם. היסוד הפסיכוֹלוֹגי

של הקשר בין התאוה המינית ובין הדעת אינו מחוור לנו ומניח מקום להשערות ולמדרשים שונים.

כשהתעוררה הדעת אצל אנגידו והוא עמד על אפיו האנושי, נתק מחברת החיה והבהמה וחש את יחידותו. הוא נכסף לעזר כנגדו, השוה לו בתכונתו — לחברת האדם. הקדשה משכה אותו אל גלגמש, שגם הוא חש את ערירותו בקרב יושבי העיר העובדים אותו ודרש לו חבר נאזר בגבורה, שיצא אתו בקרב. ההרגשה הדרמטית דורשת מלחמה בין גלגמש ובין אנגידו. אפס כי יוצר השירה לא התכון כלל לכבד את האחד בקלונו של השני. לא המלחמה שבין שני כחות כאן העקר, אלא השלמת הכח האחד על־ידי השני. אחרי התאבקות שני הגבורים, שיד גלגמש היתה בה על־העליונה, כרתו שניהם ברית. ברית־הגבורים גם־היא מניע חביב על היצירה השירית: יש תמונות גבורים י ח י ד י ם הפורשים מן הבריות, הגאים בבדידותם והחושפים את כל כחותיהם מתוך הנגוד שביניהם ובין כל מסבתם. גבורים כאלה היו שמשון הגבור, אליהו הנביא, הרקלס היוני ועוד רבים. אולם יש גבורים, הזקוקים לבני־זוגם, גבורים חברתיים, שבמעשי גבורתם הם דורשים להם חבר, עוזר, יועץ, תרגמן, מישר־כח. מתוך המניע הפסיכולוגי הזה צמחו ביצירה האנושית הזוגית למן משה ואהרן, קסטור ופולידיקטס, אכילס ופטרוקלוס עד דון־קישוט וסנכו פנסה ועוד רבים כמוהם. „טובים השנים מן האחד, אשר יש להם שכר טוב בעמלם". אין שני חברי הזוג שקולים. האחד הוא ה„אלהים", והשני הוא נביא; אולם הם קשורים זה בזה ועולים במחשבה יחד. חק־היצירה דורש, שהגבור הראשי יאריך ימים מעטים אחרי גבור־המשנה. החבר, העוזר, כורע ראשונה במלחמת־החיים, ואז מתחילה הטרגדיה של הגבור הראשי, שנשאר יחידי. באמת נחתם עליו גזר־הדין עם מות חברו בן־זוגו. משה לא יכול להאריך ימים אחרי אהרן — הוא נדון עם אחיו על עברה אחת. אחרי מות פטרוקלוס לא נשארה לאכילס הנערץ בעולמו אלא תאות־הנקמה ברוצחי ידידו קדם מותו הקרוב המוחש. בבחינה זו אנגידו הוא בן־זוגו של גלגמש הגבור, עליו הוטל ללוותו במעשי גבורותיו ועלילותיו ולמות לעיניו; אולם עם מותו גם גלגמש — אחרי הרפתקאות קשות

ונסיונות בלתי־מְצלחים לנַצח את המות הנגזר על האדם — מְחֻיָב לרדת אֲבַל שאולה.

חלומות בִּשְׂרוּ לגלגמש את בּוֹא אֶנגידוּ. החלום הוא גורם חשוב מאד בהשקפת הַשֵּׁמיים העתיקים. בבל היתה מולדת תורת־החלומות — מדע דמיוני כמו האצטגנינות, תורת הידעונים והעוננים, וחקי הלְחָשים וההשבעות. בחלום יש כח־נבואה — הוא מְבַשֵּׂר המאורע העתיד לבוא; יותר מזה: החלום הוא תחלת המציאות, תמונת הדבר שנגזרה הויתו בסוד־אלהים, בטרם התגשם בעולם של מטה. כל אדם הוא רואה חלומות, אולם סתם־אדם אינו מבין את פשר החלום ומגשש כעִוֵּר באפלה, חלומו שָׁב ריקם כלעֻמת שבא — כי חלום בלא פתרון אינו בגדר נבואה. רק החכם פּוֹתר־החלום, הוא היודע דעת עליון, מכניס את החלום אל תחום הנבואה: יוסף הצדיק, דניאל איש־חמוּדוֹת ודומיהם. והנה יסודות חיי־הנשמה, כפי שאנו דורשים אותם כיום הזה: הרגש, הרצון, המחשבה, השאיפה, וגם כל הופעות הנשמה: השמחה והיגון, האהבה והשנאה והקנאה, התקוה והבטחון, — לא היתה להם שום ממשיות בעיני השמיים העתיקים, ועל־כן לא נטו להגשים אותם ולהרימם למעלת בני־אֵלים, כמו שעשו היוָנים הקדמונים בשעתם. המחשבה, התקוה והרצון נעשים לממש בהשקפת העמים השמיים על־ידי־זה, שהם נהפכים לחלומות ומקבלים צורה פלַסטית בחזיון־לילה — ובזה הם עוברים כביכול מן העולם הפנימי של האדם אל העולם החיצוני המוחש, הממשי. טוב מראֵה עינים — ולוּ גם בחלום — מֵהֲלָךְ־נפש. על־כן לא שָׁאַף, לא נָשָׂא גלגמש את לבּוֹ לרֵעַ וידיד — הוא חלם לָבוֹא הידיד הזה. והנה החלום הוא תמיד מָשָׁל, ככל אות וסֵמל בעולם. אין האֵלים מגַלִים את העתיד לאדם כהוָיתו, אלא בלשון־חידות. החכם איש־הרוח, המבין משָלים (זהו סמל החכמה בעיני העמים השמיים) ופותר חידות (נזכור את שלמה המלך!), הוא גם המבין את החלום ואת שִׁברוֹ, כדניאל איש־חמוּדות.

הלוח (השני), שבו סֻפר על פגישת שני הגבורים ומלחמתם, נהרס בְרֻבּוֹ, והחוקרים סתמוּ את חללוֹ כפי רוח־דמיונם, על־כן אין להוציא עליו שום משפט. אחריו בא הלוח השלישי, המְחֻבר כֻּלוֹ מקטָעים,

שמקומם בו הוא בחזקת ספק; ומלבד זאת הפרוץ מְרֻבֶּה בו. מכיון שאין אנו יודעים בבֵרור את הקשר שבינו ובין הלוח הקודם, נעלם ממנו מה שֶׁקָּדם לַתֹּכן המְסֻפר בו (בתנאי שמקומו באמת כאן). אֶנגידו חלם חלום רע – וברח מעיר אֶרך הקדושה אל השדה; הוא מקלל את יומו ומחרף ומגדף את הַצַּיָּד, אשר התחכם עליו להפרידו מעל הבהמה, ואת הקְדֵשׁה, אשר משכה אותו בקסמי תאוָתה אל העיר, וּבַצַּר לו הוא שופך את שיחו לפני האֵל שַׁמַשׁ, והאל יועץ לו לשוב אל גלגמש. בינתים ראה גלגמש, שנמלט אנגידו מידו, ולבש שק וָרָץ אל השדה לבקש את עקבותיו, ומצא אותו והשיבהו אל העיר, ואחרי אשר שב חברו אליו בשלום, הקריב לשַׁמַשׁ האל מנחת חמאה ודבש (הַצֵּרוּף הזה נמצא גם בישעיה, ז, ט"ו). קשה לאיש־השדה להסתגל לחיי־הכרך. הנגוד שבין הטבע – סמל החֹפש של האדם – ובין התרבות – סמל כבלי החברה – הוא מֵניע יסודי בספור זה. אולם האדם, שהכיר את־עצמו, לא יוכל לשוב עוד אל החיה ואל הבהמה. ועם כל געגועי אנגידו על הימים הטובים הראשונים הֻכרח לשוב אל חיי החברה, אל ארמוֹן גלגמש. הספור הזה אינו מְיֻתָּר. יוצר השירה הכניס אליו מניעים פסיכולוֹגיים עֲמֻקים, המעידים על תֹּקף חזונו.

הלוח הרביעי – כמה קטעים המְיֻחסים אליו הם בחזקת ספק בעיני החוקרים, ויש מי שחושב, כי אין פֹּה מקומם. בתחלת הלוח, כנראה, היה כתוב, שהחליט גלגמש לְמַלֵּא את מצוַת האל שַׁמש, אשר אמר לו ללכת אל יער (או הר) הארזים או הר האלהים ולהמית את חֻמבבה הענק, הממית בהבל־פיו, אשר העמידוֹ האל אֶנְלִיל (אלהי העיר נִפּוּר, אחד שלשת האלים הגדולים אשר לשוּמֵרים העתיקים. שמו נקרא בשֵׁמִית המאֻחרת: בֵּל) לשמור על יער־האֵלים. (כנראה, פָּשע חֻמְבַּבָּה באלהי השמש, ועל־כן נגזר עליו עֹנש בידי גלגמש. אולם מתוך הדברים שנשארו בלוח לא הֻבררה לנו חטאתו). גלגמש הקהיל את הזקנים וספר להם את הדבר, שהוא אומר לעשות, והזקנים ברכוהו, שישוב אליהם לשלום. אחר־כך הלכו גלגמש ואנגידו אל המלכה ר י ש ַ תְ־נ י נ ל י ל (אמו של גלגמש), שהיתה גם כֹהנת לאֵלה נ י נ ס ו ן, הממֻנה על שלום מלכי ארך. מקום מושב המלכה הוא באֶגַל־מָח (אֶגַל בשוּמֵרית – בית־

גדול, ארמון, מקדש אלהים. את המלה הזאת קראו השמיים: הֵיכָל — ושמושה תדיר גם בעברית. מַח — הוראתו בשומרית: נעלה, נִשָּׂא). שמה באו שני החברים, והמלכה חרדה לקראתם, ואחר־כך עלתה על הגג והקטירה לשמש (המזבחות על הגג אשר עשה אחז מלך יהודה, מי שהנהיג בירושלים את עבודת אלהי אשור, הֻזכרו במלכים ב, כ״ג, י״ב) והפילה לפניו תחִנתה והשביעה אותו להשיב את גלגמש בנה בשלום אל ביתו. אחר־כך פנתה אל אנגידו (וכנראה, זרזה אותו לשים עיניו על גלגמש בשעת המלחמה עם חֻמְבַּבָּה). כאן מופיע לפנינו המניע של אהבת־אם וצער־אם: האֵם שׂמחה לגְדֻלת בנה וגבורתו, אולם דואגת היא לגורלו. מניע זה נמצא גם באִילִיַדה של הוֹמֵרוֹס: תֵּטִידָה אמו של אכִילֵס מכינה לו את כלי־הנשק למלחמתו עם הֶקטוֹר ומתיַפחת על גורלו הנגזר עליו. אולם באיליַדה נמצא עוד מניע שני ויותר דק: צער האשה־האם (אנדרומַכי אשת הֶקטוֹר, המדברת קשות אל בעלה קדם צאתו למלחמה). המחַבר של מעשה־גלגמש לא ידע את המניע של הרעיה הנאמנה. תפקיד האשה מצטמצם בתחום האֵם. — אהבת הבעל והאשה נחשבה לטָפֵל, ובכלל אין לאשה ערך מכריע בשירה זו, מה שאין כן בשירת העִברים (שרה, רחל, דלילה וכו') ובשירת היוָנים. בסוף הלוח הרביעי היה כתוב על־דבר יציאת גלגמש ואנגידו לדרך. אנגידו נבהל פתאֹם, וגלגמש דבּר אליו דברי־כבושים והפיח בו רוח־גבורה. הפרטים לא נודעו לנו כהלכה.

הלוּח החמישי נהרס כמעט כֻּלו, רק קטעים קטנים אחדים נשארו ממנו. דבר זה מעכב מאד בעד הבנת השירה, כי הרי בלוּח זה סֻפּר על המלחמה עם חֻמבבה. פתיחת הלוח היא נאה מאד. הגבורים נִגשים אל יער־האלהים, הוא גן־האלהים, או יער־לבנון, הנזכר בכתבי־הקדש („ביד מלאכיך חרפת אדני ותאמר: ברב רכבי אני עליתי מרום הרים, ירכתי לבנון, ואכרות קומת ארזיו, מבחר ברושיו, ואבואה מלון קצו יער כרמלו... ארזים לא עממוהו בגן אלהים... כל עץ בגן אלהים לא דמה אליו ביפיו״). יער־הארזים הזה („הלבנון״) נמצא בהר. הדבר הזה מובן על־פי התנאים הטוֹפוֹגרַפיים של ארץ שנער, שהיא בִקעה כֻּלה

ומקומה קרוב לקו־המַשוה. ארץ זו טובלת כל הימים בלהט שמש־הדרום הבוערת, ואין בה כמעט אילנות מלבד התמרים. היערות נמצאו מצפון לארץ בבל, בהרים אשר מעבר לנהר חדקל, ומפני זה יער־הארזים והר־הארזים הם שני שמות נרדפים בהשקפת הבבלים. הר־הארזים אשר בצפון הוא משכן האלים, על־כן נקרא הר־הארזים או הלבנון גם הר־האלים ושם ארמון אִרְנִינִי (=עַשְׁתַּר). סמן משכן־אלהים בלשון השומֵרית (אֶ־קור) הוראתו — בית־הר. מקום האלים בהר מועד ירכתי־צפון הַזכר גם בפרק י״ד של ספר ישעיה, שחֻבר על־ידי נביא אחד, שחי בסוף זמן גלות־בבל וידע את השקפת־העולם של הבבלים. ואולי מפני זה נקראה גם העיר ירושלים, מקום משכן־אלהים, באַחד המזמורים בשם הסמלי „ירכתי־צפון". (ההשקפה העתיקה של עם ישראל דרשה את הר־האלהים סיני או חורב או שעיר — בקצה הדרום). גם ישעיהו, הנביא העתיק, ידע על־דבר „ירכתי לבנון" (מצפון לארץ־ישראל), ששם משכן־אלהים. והנה גם היוָנים קבעו לאלהיהם משכן בהר אולימפוס, בקצה גבול ארצם מצפון. האמנם רק המקרה, שכל הארצות האלה פגעו בהרים גבוהים מצד צפון, הביא לידֵי קביעת משכן האלים ביערות־ההרים של הצפון? או להשקפה זו סִיְעה גם הרזיות, האפלה־למחצה של הצפון, שאין אור־השמש חודר שמה? — ברֹב ענין מְספר כאן על התקרבות הגבורים אל יער־הארזים: הם עומדים בתמהון, כבני־כרך, שראו לראשונה טבע מוזר להם, מביטים אל קומת הארזים הענֻפים ורבי־העלים, אשר צִלָּם יפה ונחמד ומרנין את הלב. חוש ענג־הטבע הזה אינו תדיר ביצירה הבבלית. במָקום זה נקטע הלוח ונשאר רק סופו הלקוי מאד. באמצע הכניסו החוקרים בדרך־השערה קטעים, המספרים על שלשת חלומות אנגידו, שפתר גלגמש לטובה. בסוף הלוח היה תאור המלחמה עם אנגידו, אולם רק מעט־מזער נִצל מספור־המעשה.

הלוח הששי: גלגמש ואנגידו המיתו את חֻמבבה וטִהרו את כלי־זינם. עוד הם עומדים ביער־האלים (כנראה), והנה הביטה עַשתר האלה (כנראה, ממרום הֵיכלה אשר על ההר) אליהם וחָמדה את יפִי גלגמש ובִקשה ממנו לבוא אליה. גלגמש סרב (מניע מעשה יוסף הצדיק ואשת

פוטיפר) ודבר אל האלה קשות והזכיר לה את המעשים הרעים, שעשתה לכל הברואים, אשר עגבה עליהם. נאום גלגמש הוא צרור־פרחים משדה הַמִּתּוֹלוֹגיה הבבלית העתיקה. אהובה הראשון של עַשְׁתַּר, אלוף־נעוריה היה ד ו מ ו ז ִ י או תַּ מ ּ ו ּ ז, שקבעה לו האלה מספד מדי שנה בשנה. המספד הזה הוא אֵבל העמים הקרובים אל הטבע ביום תקופת־תמוז, כשמתחילה החַמה לרדת בגלגל, הימים הולכים ומתמעטים והחם מיבש את כל הזרעים; גם בירושלים היו הנשים מבַכּות את התמוז קרוב לזמן חרבן בית־ראשון, כשפשטו מנהגי האשורים והבבלים בארץ יהודה. היוָנים קבלו את המִּתּוֹס הזה מן הַשֵּׁמיים (=הצידונים), והתמוז נקרא בפיהם בשם א ד ו נ י ס (אדון). יתר אהוביה של עַשְׁתַּר היו העוף, כַּפִּי, האריה, הסוס, הרועה שנהפך על־ידי האלה לזאב, ואִישׁוּלָנוּ (הגנן של אַנוּ) שנהפך לדַלָּלוּ (חיה, שדמותה לא התבררה). כל המעשים האלה (מלבד המעשה על־דבר אישולנו) נפרטו כאן על־ידי גלגמש בלשון קצרה (מחַבר השירה לא האריך בפרטים, מפני שהיו מפֻרסמים בקרב עמו). אחרי אשר השיב גלגמש את פני האלה, עלתה חמתה עד־להשחית וצעקה אל אביה אַנוּ, אלהי השמים, והתאוננה באזניו על גדופי גלגמש וכסתה על סִבּת המעשה בנכלי אשה. כאן רואים אנו את השקפת השמיים העתיקים על ערך האשה המוסרי, שהיה שפל מאד בעיניהם. (ככה גם אשת פוטיפר עונה שקר ביוסף לפני בעלה). עַשְׁתַּר דרשה מאת אביה לברֹא שור־שמים („תורא דבי עִלאי"), שאש יוצאת מנחיריו, ולשלחו אל עיר ארך לעשות נקמות בגלגמש. כששבו הגבורים אחרי נצחונם על חֻמבבה אל העיר, פגשו את שור־השמים, ששרף בהבל־פיו מאות אנשים. פרשת המלחמה עם השור נשחתה מאד בלוח. שומעים אנו, כי תפש אנגידו את שור־השמים בזנבו וגלגמש המיתו (בהכותו בגרזן על קדקדו בין הקרנים ובין הערֹף?). עַשְׁתַּר עלתה על מרומי חומת־ארך וקִללה בקול גדול את גלגמש, שהפר את עצתה והמית את שור־השמים. וכשמוע זאת אנגידו הניף את שוק(?)־הימין של השור וזרק למעלה אל פני האֵלה וקרא אליה לרדת למַטה, למען יעשה לה כמו שעשה לשור. עַשְׁתַּר אספה את הכֹּהנות והקדֵשות וערכה מספד לשור־השמים, וגלגמש ואנגידו

נכנסו אל עיר ארך והביאו את קרני השור המת, שהיו לפֶלא בעיני כל רואיהן. יושבי העיר הריעו לקראת גלגמש והִללו אותו בשירים. גלגמש עשה משתה גדול, ואחרי אשר היטיבו המסֻבים את לבם, שכבו על מטותיהם ויָשנו, אך שנת אנגידו נדדה מעיניו. הוא חלם חלום ונעור וספר את חלומו לגלגמש.

כל מעשה המלחמה עם חֻמבַבה ועם השור של עַשתר הוא על־פי תכונתו שירת־גבורים, ומעשי־גבורה דומים לאלה סֻפרו בפי היוָנים המאֻחרים על הֶרַקלֵס הגבור ועל תֵּיסֵיאוס וסיעתם. פה נוגע אֶפּוס־הגבורים הבבלי באֶפּוס היוָני ונראה, כי הספורים על־דבר גלגמש, שנתגלגלו לארץ יָון, פשטו שם צורה וקבלו צורה יוָנית לאֻמית בספורים על־דבר מעשי הגבורים שלהם (הספורים על־דבר הרַקלס הרי הם בעִקרם ילדי־נכרים: ממקור־ה צ י ד ו נ י ם לֻֻקחו — ואלה קבלו אותם מן הבבלים), ואף־על־פי־כן נשאר בהם הרבה מן התֹכן הראשון. גם המריבה שבין עשתר ובין גלגמש נמצאת בשנוי־צורה בשירת האילִיַדה (דיוֹמֶדס גבור ארגוס נלחם עם אפרודיטי — היא עשתר היוָנית — ומוחץ אותה). בכלל, תֹכן שני הלוחות האלה קרוב יותר אל ספורי המִתּולוֹגיה היוָנית מאשר אל הספורים שבכתבי־הקדש, שבקש יֶנְסֶן לראות בהם גלגול מעשה־גלגמש.

הלוח השביעי תֵאֵר, כנראה, את מחלת אנגידו. רק מעט־מזער נשאר מתכנו, וכל המעט הזה — מקומו כאן מוטל בספק. אנגידו חלה, קדחת להטה את בשרו, חלומות רָעים וחזיונות נוראים בעתוהו, והוא הוציא מפיו דברים מוזרים כמטֹרף. שנים־עשר יום נמשכה מחלת אנגידו (לפי המִספר בלוח הישן, שמצא מֵיסנר, חָלה אנגידו שבעה ימים ושבעה לילות. זהו מספר מְסֻגּנן, שנמצא גם באיוב, ב, י״ג). גם הקטעים המעטים, שהכניסו החוקרים בדרך־השערה אל הלוח השמיני, מקומם בו הוא בכלל־ספק. בלוח זה נמצא ספור על־דבר מות אנגידו, ועל הצער הגדול, שתקף את לב גלגמש למאורע הזה. הגבור מקונן על ידידו ופונה בדברי־רגש אל המת המוטל לפניו. ממקום אחר (בלוחות ט—י) יודעים אנו, שהתאבל גלגמש על ידידו ששה ימים וששה לילות ולא רצה לקבל תנחומים, וביום השביעי נתן את עצמות אנגידו לקבורה. אולם אחרי מות ידידו

לא מצא לו מנוחה עוד בארץ עיר־מלכותו. בכל פִּנָּה וּפִנָּה ראה את־צֵל המות. הוא עזב את עירו ויצא לנוע בארץ, דרך שדות וערבה, מדבר־חול והררי־אֵל, דרך נהרות ויַמים, לבקש את מעון אביו הראשון אֻתְּ־נַפְּשְׁתִּים, מי שהיה לפנים בן־אדם וזכה לחיי־עולם לחזות את פני האֵלים.

גדול כֹּח משורר מעשה־גלגמש בהבלטת האָפי היסודי, האלמנטַרי, במאורעות החשובים. בכל מאורע גדול הוא כאִלּו מצַיֵּר מעשה־בראשית: הציור של המאורע והרֹשֶם של המאורע הם, כביכול, הראשונים בזמן ובמעמד. בבריאת אנגידו כאִלו מסר את בריאת אדם הראשון. גם חַיי אנגידו, קֹדם שהגיע לדעת, הם חיי האדם הראשון היחידי בעולמו. גלגמש ואנגידו באים אל יער־הארזים, ומיד עולה לעינינו תמונת הזוג הראשון של בני־אדם, שראה בפעם הראשונה את היער עם הדרו ורזיו. מאורע ראשון ורֹשֶם ראשון הוא גם מוֹת אנגידו. הקורא מקבל רֹשֶם, שקֹדם זה לא ראה עוד גלגמש — או האדם בכלל — את הַמָּוֶת. כל מעשי גלגמש אחרי מוֹת אנגידו הם בבחינת־מה מעשי האדם הראשון, שראה את המות הראשון. המניע החביב על הַצַּיָּרים: תמונת אדם הראשון העומד לפני הבל המת. אולם על־יד אדם עומדת חַוּה, עֵזר כנגדו ונֹחם בצרתו. גלגמש נשאר בודד, כל העולם וכל האנשים אינם שָׁוִים בעיניו לְמַלא את מקום אנגידו. אולם יותר מצערו על אבֵדה זו גדול פחדו מפני המות, שראה אותו פנים אל פנים. „אימות מות נפלו עלי, על־כן ארוץ דרך שדות והרים אל מעון אֻתְּ־נַפְּשְׁתִּים".

הלוחות ט—י"א מסַפרים על עצם נדודי גלגמש, הבורח מפני המות והמבקש לו את סם־החיים. כל מעשי־גבורותיו בעת נדודיו אלה אינם אלא טפל.* בעִקר אין לבו הסוער נמשך יותר אחֲרי עלילות גדולות, כי־אם רצון אחד ממלא את לבו ואת כל הוָיתו — למצֹא את הסוד של חיי־עולם. כל גבורותיו הראשונות הן כאַיִן בעיניו, מן הרגע שראה את אנגידו איש־ימינוֹ שוכב לפניו בלי רוח־חיים. מקרה אחד וגורל אחד לו ולחברו: השלישית האחת שבו — חלק האדם — תכריע אותו לשחת; אולם עוד שתי שלישיותיו אלהים — והוא מקַוה להשיג את סם־החיים, שיפדה אותו מידי מלאך־המות.

בלוח התשיעי הגיע גלגמש בנדודיו אל הָרֵי מַשּׁוּ אשר בסוף העולם (יש לחשב, שזהו הר Masios הגבוה בהרי אררט של ארמיניה, שאליו הגיע אלכסנדרוס מוקדון בספורי־המעשיות שעליו, המְיֻחסים לקַלִיסתֶנֵיס, שנמצאו גם בעברית; קצתם השתקעו בתלמוד ובמדרשים, וספור־המעשה כֻלו הוא מזמן ימי־הבֵּינַים), הם הרי־חשך. שם נמצאו שערי השמש, שבהם המאור הגדול יוצא בבֹקר ושב אל מעונו עם דמדומי־ערב. ההרים האלה נוגעים בזבול השמים ושפוליהם מגיעים עד שאוֹל־תחתית. זוג א נ ש י ם־ע ק ר ב י ם שומרים על שערי השמש, והם נוראים ואֲיֻמים וכל המסתכל בהם הוא בן־מות. גלגמש ראה אותם ומרֹב פַּחד שֻׁנה עֹז פניו— ואחר־כך התחזק והשתחוה לפניהם. האיש־העקרב פנה אל בת־זוגו להביע את תמהונו על האורח הבא, אחר־כך הֵסב את פניו אל גלגמש ושאלוֹ, מה ראה לעֲנות את כֹּחו בדרך הרחוקה והמלֵאה חתחתים. גלגמש ספר לו, שהוא רוצה ללכת אל אביו אֻתְ־נפשתים, אשר בא בסוד־אלהים וראה חיי־נצח. האיש־העקרב ענה את גלגמש, כי הדרך בהרי־החשך היא נוראה, דרך אפלה וצלמות, שלא עבר בה איש, והיא מַהלך שתים־עשרה שעות כפולות. אולם גלגמש פצר בו להראותו את הדרך, והאיש־העקרב ברך אותו ושלחהו אל בין ההרים. שתים־עשרה שעות כפולות עָבר גלגמש בין הרי־חשך, — עד אשר אורו עיניו: הוא הגיע אל גן־האלהים אשר על חוף הים הגדול. בגן־אלהים זה האילנות נושאים אבני־חן („בעדן גן־אלהים היית, כל־אבן יקָרה מְסֻכתך, אֹדם, פטדה ויהלֹם, תרשיש, שֹׁהם וישְׁפה, סַפיר, נֹפך ובָרְקַת וזהב, מלאכת תֻּפיך ונקביך בך". יחזקאל, כ"ח, י"ג, וכו'). בגן הזה ישבה על כסאה האלה סִידוּרִי־סַבִּתּוּ.

הלוח העשירי: כראות האלה את גלגמש — סגרה את שערי הגן, אולם גלגמש פוצץ את השערים בחזקה ונכנס אל הגן. האַלה שאלה אותו לדבַר בואו, והוא ספר לה על מות אנגידו ועל פחדו מפני המות ודרכו אל אֻתְ־נַפִּשתים למצֹא סם־חיים. האלה ענתה אותו (דברים אלה נמצאו רק בלוח של מַיסְנֶר): „גיש, (גלגמש), אנה תרוץ? החיים, אשר אתה מבקש, לא תמצא לעולם, כי למות בראו האֵלים את כל הנולדים — ואת החיים נטלו לעצמם". ואחר־כך נתנה לו עצה טובה: לשמוח בחֶלקו

תחת השמש, לאכול ולשתות ולהתענג יומם ולילה, לעשות כל ימיו כחגים, ללבש לבנים ולסוך את ראשו ולעַדן את בשרו, לחדות בילדיו האוחזים בידיו ולראות בטוב עם אשת־נעוריו. דברים אלה כצורתם וכתכנם הם כללי החיים של מחבר ספר־קהלת, שנואש מֶלֶכת בגדולות ובנפלאות והתפשר עם גורלו, כי הכל הבל (ט, ז–י, פסוק ח: „בכל־עת יהיו בגדיך לבָנים ושמן על ראשך לא יחסר"). חשוב הדבר, שפרשה זו נשמטה בלוחות מעשה־גלגמש שבאספת אֱסַר־בָּנִיפַל (דוקא במָקום זה שלֵם הוא הלוח העשירי ואין בו לקוי). איזה דפי מצא העורך האשורי בדברים אלה? או השמיט אותם פשוט, מפני שלא עשו פרי? אולם בהוציאו את הדברים מעצם הספור החליש את כחו הדרַמטי.

אולם גלגמש לא התיָאש ולא בוש מתקותו למצא את משכן אֻתְּ־נַפשתים ואת סם־החיים. דבריו חזקו על סַבּתו האלה, והיא יעצה אותו לפנות אל אור־שַנַבִּי (במהדורה הבבלית העתיקה: סור־סַנַבּו) הַסַפָּן, המעביר אל מעון־הבְּרָכה, ששם יושב אֻתְּ־נַפְּשתים (אור־שנבי דומה קצת ל ח ר ו ן של הַמִּתוֹלוֹגיה היוָנית, המעביר את המתים דרך ים אכֵירוֹנט אל נחלתם מעֵבר לארצות החיים), ולבקש אותו, שיוליכהו אל אֻתְּ־נפשתים. רק מַעבּרה אחת נשארה לגלגמש להגיע למחוז־חפצו, והמשורר עצר כדרכּו את העלילה, כדי לחַזק את הדרַמַטיות של המאורעות, והדבר עלה בידו. אולם דוקא במָקום רב־ענין זה לקה הלוח העשירי. יש לשער, כי הגיע גלגמש אל מקום־תחנותו של אור־שנבי ולא מצא את הַמַּבּוֹר. הוא צעק ולא נענה, ומרב כעסו שבר את התֵּבות (?) עם האבנים שעל־יד הספינה. והנה שב הַמַּבּוֹר אור־שַׁנַבִּי ושאל את גלגמש לסבת בואו. ושוב האריך הגבור לסַפר על צרתו ונדודיו ומחוז־חפצו. אור־שנבי חמל עליו והביט אל הספינה וַיַּרא, כי שבר גלגמש את תבות (?) האבנים, ולא תוכל הספינה לעבור את מי־המות, שכל הנוגע בהם הוא בן־מות. אולם בַּמָּקום הדרמטי הזה לא רצה המשורר להאריך את העלילה. אור־שנבי מצא עצה: הוא צוה על גלגמש לכרות ביער מוטות (?) עצים ולהביא אליו, כדי שתוכל הספינה לעבור עליהם (או ביניהם?) במי־המות. גלגמש הביא מאה ועשרים קורות,

ואחרי־כן נסעו שניהם בספינה ועברו בים הגדול דרך חמשה וארבעים יום בשני יָמים, וביום השלישי הגיעו עד מי־המות. אור־שנבי צוה על גלגמש לזרוק אל מי־המות (?) את המוטות (?) אשר עמו. אולם מאה ועשרים המוטות לא הספיקו למען עבור במי־המות, ולפיכך הוציא גלגמש את תֹּרן הספינה וזרק אותו לתוך המים (תמונה זו אינה מחֻוֶרת כל־צרכה) ולבסוף הגיעו אל החוף של שפך הנהרות, ששם נמצא מעון אֻתְ־נפשתים „הרחוק" (או „העַתִיק"). איש־הפלאות הזה תָמה מאד בראותו אדם חי מתקרב אל מעונו, ושאל את נפשו (ולא את אשתו — כמו שעשה האיש־העקרב) מי הוא. במוֹנוֹלוֹג הזה כאִלו התכַּוֵן המשורר לשרטט את הפגישה הדרמטית שבין אֻתְ־נפשתים, מי שבא בסוד־האלים וזכה לחזות את פניהם לנצח, האדם המאֻשר והשלֵו השוכב כל הימים על גבו במנוחת־עדנים, ובין גלגמש הסוער, השואף לגדוֹלות, הנודד בלי־הרף ומבקש את נתיב האֵלים (כאן נמצא לִקוי במָקום רב־ענין, אולם הענין גלוי ומבֹאר, כי הוא מחֻיָב מעצמו). גלגמש נגש אל איש־האלהים, וזה שאל אותו לסִבת בואו. גלגמש ענהו, כי הוא מיוצאי־ירכו, פרט לפניו את מאורעות חייו ואת פרשת נדודיו, ואחר־כך גִלה ל„רָחוק" את תכלית בואו. אֻתְ־נַפִּשְׁתִּים השיב אותו, וראשית תשובתו נמחקה בלוּח. נשארו רק דברי־כבושים בתחִלה בצורת שאלה (בסגנון הנמצא לרֹב בספר־איוב) ולסוף בצורת מוסר־השכל: בלדת האדם מתאספים האֲנוּנַקִים (בני־אלהים הממֻנים על חיי האדם — הם המזלות, הכוכבים) ויחד אתם אֵלת־הגורל מַמֶּתוּ (היא מְ נָ ת או מְ נִ י של הַשָּׁמיים, Μοῖρα של היְוָנים, ונראה שהיא היא גם אֶרֶשְׁכִּיגַל מלכת השאול) והם קובעים את מדת ימי־האדם, אולם ל א א ת י מ י מ ו ת ו. (יש מי שרצה למצֹא בזה רמז לאמונת תחית־המתים. אולם הפשט הנראה הוא: חרוצים ימי חיי האדם — ולשנות מותו אין־קץ!).

הלוּח האחד־עשר: גלגמש לא התיאש לשמֹע דברי אֻתְ־נַפִּשְׁתִּים. הוא הביט רגע בפני ה„רחוק" וראה, שהוא בן־אדם כמוהו ולגבורה ולמעשי־מלחמה הוא נופל ממנו, ושאל אותו: במה זכית רק אתה לבוא בסוד־האלים ולראות חיי־עולם? אֻתְ־נַפִּשְׁתִּים הוא המְכֻנה אַתְרָה־חָסִיס

(החכם ביותר), ועל־כן נקרא בפי בירוסוס הכשדי בשם Ξισοῦθρος, ספר לגלגמש את כל פרשת המבול, שבא על עיר שורפק שעל נהר פרת והציף את כל העיר ויושביה, ונשאר רק הוא ובני־ביתו והחיה והבהמה שאסף עמו אל האניה, אשר בנה לו במצוַת אֵאָה אלהי המים, הוא נִין־אִיגִי־אַזֻג. פרשת־המבול הזאת, הדומה בכללה וברֹב פרטיה לפרשת־המבול של ספר־בראשית, נתפרסמה לראשונה על־ידי ג׳ורג׳ סמית ועשתה רשֶׁם חזק על האנגלים מעריצי כתבי־הקֹדש. במשך יובל־השנים, שעבר מיום צאתה לאור, צמחה עליה ספרות גדולה, ואין כאן מקום להאריך. בקומפוזיציה של מעשה־גלגמש לא באה, כנראה, פרשה ארֻכּה זו (שהיתה חביבה על הבבלים, ולפיכך נשתמרו ממנה קטעים רבים), אלא כדי לעכב את העלילה ולהפיס קצת את דעת הקורא, המֵצר בצערו של גלגמש. אחרי הספור על־דבר המבול ועל מתנת חיי־עולם, שקבלו אֻתְ־נפשתים ואשתו מעם האל אֵאָה, שב המשורר בקפיצה אל עִקר המעשה. שומעים אנו, שחלום גלגמש על חיי־עולם לא נפתר עוד על־ידי תשובת אֻתְ־נפשתים הראשונה. „הרחוק" פנה אל גלגמש ואמר לו: „רצונך למצֹא את החיים אשר אתה מבקש? אל תשכב ששה ימים ושבעה לילות". גלגמש ישב תחתיו, והנה באה השֵׁנה וטפחה על פניו כרוח־זלעפות. אֻתְ־נפשתים לָעג לגורל הגבור המבקש חיי־עולם, שאינו יכול להעביר חבלי־שֵׁנה מעל עיניו. והנה נתגלגלו על גלגמש רחמי אשת אֻתְ־נפשתים (מניע האשה הרחמניה), והיא בקשה את בעלה להשיב את רוח הגבור ולשלחו בשלום אל ארצו. אֻתְ־נפשתים נעתר לדבריה. המעשה בשבעת הלחם אינו מחֻוָּר כל־צרכו. ורק בדרך־השערה (שהיא מתנגדת קצת למשמעות לשון־הספור) כתב גרֶסמַן, שאלמלא נרדם גלגמש עד שֶׁנֶאפה הלחם השביעי, כי־אז לא תקפה עליו שֵׁנה יותר וזָכה לחיי־עולמים. על־כל־פנים המִסטיות של ששה שלמים ואחד חסר (ששה ימים ושבעה לילות וכדומה) נמצאת במספר הלחם. כשהֵעיר אֻתְ־נפשתים את גלגמש משנתו, נואש הגבור מתקותו למצֹא חיי־עולם, ושאל בצערו את „הרחוק": „מה אעשה ואנה אלך? בחדר־משכבי ובכל מָקום אורב לי המות!" אֻתְ־נפשתים חמל עליו: בתחִלה חֵרף את אור־שַׁנבִּי (על אשר

הביא את גלגמש אליו?) וגזר עליו, שלא יוסיף לעבור בספינה אל נְוֵה־הבְּרֵכָה, ואחר־כך פקד עליו להסיר מעל גלגמש את בגדיו הצואים והבלואים ואת עורות־החיות ולהלבישו בגדי־יקר, שלא יִבלו מעליו עד בואו אֶל ביתו בשלום. אור־שנבי וגלגמש עלו על הספינה — ושוב רִחמה האשה על הגבור ושאלה את בעלה: „מה תתן לגלגמש חֵלף נדודיו ויסוריו, ובמה ישוב אל ביתו בשלום?" אֻתְ־נפשתים קרא אל גלגמש וגלה את אזנו על־דבר עשב־הקסם הנמצא בלב הים. גלגמש קָשר אבנים אל בשרו וירד אל המצולה ודָלה משם את העשב הזה, ועלה על הספינה והניח את העשב לצדו. בעשב זה היה כדי להשיב את גלגמש לעלומיו. אמנם חיי־עולם לא נִתנו לו, אבל סגֻלה נמצאה בידו — לחַדש את ימי־נעוריו (מובן מאליו, כי רק פעם אחת אפשר לאכול את העשב הזה; ועל־כל־פנים אין כאן סגֻלה לחיי־עולם). אולם גם נחמה קטנה זו, שבאה לגלגמש לאחר יאוש, נכרתה ממנו. כשראה בדרכו (על חוף הים?) באר־מים וירד שמה לרחוץ את בשרו, הריח נ ח ש (האויב הנצחי של האדם — נושא הקללה של ספר־בראשית) את ריח עשב־הקסם ועלה וגנב אותו ונעלם. גלגמש שב ולא מצא את העשב ובָכה תמרורים. הוא השיח את צרתו לאור־שנבי: „למי היה שכר בעמלי? למי שפכתי את דם־לבי? לזוחל־עפר!" בלב נשבר הגיע גלגמש אל ארך, — וכדי להפיג קצת את מרירות הרשֶם מספר המשורר, כי בשובו אל עירו הראה הגבור לאור־שנבי את כל חֹסן חומותיה ויסודותיה והתפאר לפניו בבניניו, וכנראה, נתן לו גם אֲחֻזת־נחלה, בית שדה וכרם בגבול העיר.

עם סוף הלוח האחד־עשר נחתם באמת ספור־המעשה. הלוח השנים־עשר מסַפר לנו על השבעת־המת, שעשה גלגמש. שתי פעמים לא הצליח, אֶ נ ל י ל ו ס י ן השיבו את פניו; רק אֶ אָ ה אלהי המים, הטוב והמיטיב לאדם, חמל על גלגמש ופקד על נֵ ר ְ גַ ל להעלות את צל אֶנגידו מארץ־תחתיות. גלגמש פנה אל צל ידידו וחקר מפיו לדעת את גורל היצורים אחרי מותם. אנגידו עצר במלים, כדי שלא לגרום צער לגלגמש. אולם הגבור פצר בו לגַלות לו את „חֻקי הארץ", ואפילו בתנאי שיבכה עליהם יומם ולילה בלי־הפוגות, ואנגידו תאר לו את

חלק האדם הקבור באדמה, המחבק אשפתות ורִמה אוכלת בשרו. ושוב שאל אותו גלגמש למשפט הגבורים בשאול, ואנגידו גִלה לו, כי מי שנפל במלחמה — אביו ואמו סועדים את ראשו בארץ־תחתיה ואשתו עומדת עליו (דבר זה מזכיר קצת את הפרשה הסתומה ביחזקאל, ל״ב, י״ז — ל״ב, שבאה בה ערבוביה של תמונות ומְשגים; מדברי הנביא של סוף זמן גלות־בבל — ישעיה, י״ד, ט וכו׳ — לומדים אנו, שהמלכים יושבים בשאול על כסאותם ושוכבים בכבוד איש וביתו). אולם רע ומר גורל המתים, שהָשלכו נבלותיהם על־פני השדה, כי רוחותיהם תועים בשאול מבלי מצֹא מנוחה. (בזה מתברר לנו ענין „קבורת־חמור״, שהָזכר בירמיה, כ״ב, י״ט). והמת, שאין קרוביו בארצות־החיים דואגים לו ואינם מביאים לו מזונות על קברו, מלַקט שיָרי קדרות ופרורי־מאכלים, המתגלגלים בחוצות. בזה תם ונשלם ספור המעשה. המשורר לא תאר את מות גלגמש, כי לא היה צֹרך בדבר זה. אחת היא לנו, אם האריך ימים או מת תֵּכף אחרי שובו ממעון אֶתְ־נפשתים (כמו שחשבו מקצת החוקרים, שעל־דעתם נגמר הענין בסוף לוח י״א, ולוח י״ב הוא השלָמה מאֻחרת), או אחרי שמעוֹ מרוח אנגידו על־דבר חֻקי־השאול. המות נחתך עליו, — והדגשת העובדה של המות ופרטיה נחשבה למותר בעיני המשורר. ואף־על־פי־כן לא נתקררה בזה דעת החוקרים והמתַרגמים החדשים, ויש מי שֶסִּיֵם את תרגום־המעשה בתאור מות הגבּור.

בתור יצירה אמנותית מעשה־גלגמש, בלי־ספק, הוא אחת הפנינים היקרות של ספרות ימי־הקדם. בצורתו שלפנינו אין זו יצירה עממית, אלא מעשה־אמן. הקומפוזיציה מְרֻכָּזָה מאד — אישיות הגבור גלגמש שוררת בכל השירה, ואף לרגע (מלבד, אולי, בפרשת המבול) תמונתו אינה זזה מעין הקורא. ההתפתחות של העלילה היא נאה מאד ויש בה מעין אחדות (שחסרה אותה שירת האודיסֵיה וגם שירת האילִיַדה). את כל כֹּח המשורר־האמן אנו רואים בלוחות י—י״א, וגם י״ב, מלֵאי התֹּכן

והעלילה. הפשטות של התֵאור היא יסודית (אלמנטרית), מכֻוֶנת לראיה הנצחית של האדם. העלילה היא כאן העִקר, גם רבים מן הנאומים מביעים לנו, כמו בדרַמה, את הגורמים הפנימיים שבעלילה. לעֻמת־זאת מצאנו גם פרטים ונאומים, המעכבים את העלילה (כמו הנאומים הכפולים פעמים אחדות). אולם הדבר נעשה במחשבה תחלה. ככל יוצר שֶמי לא שָם המשורר את לבו לשטח מעשי־האדם בלבד, אלא הציץ לתוך נשמתם. על־כן לא האריך בציורי הטבע, כמעשה המשוררים האֶפיים היוָנים, ולא סלסל בתאור החיצוני של המעשים, שיש בו כדי להסיח את הדעת מערכּם הפנימי. יצירה אפית זו היא בעלת אֹפי דרמטי ככל השירה האֶפית של השמיים. הסטטיות שבמאורעות נחשבה בעיני המחַבר לטָפל, והדינַמיות לעִקר. בכל־מעשה רואה המחבר את הסִבה ואת התוצאה. בשלשת המאורעות אנו מרגישים קדם־כֹּל את הכרח־ההדרגה הפנימי שבהם.

החזון של מחבר השירה הזאת הוא איתן ומקיף. הפשטות האיתנית של כשרונו העלתה לפנינו דמות „חותם תכנית כליל־יֹפי", — את האדם האידיאָלי של חזון הנשמה הבבלית־האשורית -- הבִטוי השירי העליון של תמונות הגלופים והפסלים, שנמצאו בחרבות ארמנות מלכי־אשור. גלגמש הוא מלך הנוהג משׂרָתו ברָמה, שאימתָו מוטלת על כל עבדיו, והם מעריצים אותו ורואים את פניו כפני אלהים; הוא גבּור־ציד ובעל־מלחמה, לבבו כלֵב הארי אשר לא ישוב מפני כֹל; הוא חכם ונבון, יודע סתרי העולם, בונה ערים ומגדָלים, שיעמדו לנצח; הוא בעל הרצון האדיר, המעורר אותו למעשי־גבורה שאין כמוהם והמחזק את כֹחו לסבול כל ענויים ויסורים. הוא מעפיל להרוס אל סוד האֵלים. אדם חזק וקשה כזה הוא כליל־השלֵמות, לפי השקפת האשורים, — ועם־כל־זאת נשאר אדם, בן־תמותה. הטרַגיות היותר גדולה של גורל האדם התגשמה פה באישיות העליונה. אמנם אישיות זו רחוקה מהאידיאל של עם־ישראל: היא חסֵרה את המדות המוסריות ואפילו את האהבה (הידידות עם אנגידו היא הופעה אחרת), ולפיכך גם אהבת־האשה לא נִכּרה בדמותו של גלגמש.

למעלה כבר דברתי בדרך־כלל על ספר יֶנסן Das Gilgameschepos in der Weltliteratur (Strassburg, 1906) – המלמד הזה רצה להוכיח, כי כל הספורים שבכתבי־הקדש עד מות שלמה אינם אלא גלגול של מעשה־גלגמש (וממילא אין להם תכן היסטורי), ובמקום אחר כתב, כי גם הספורים על ישו הנוצרי וכמו־כן שירת האיליַדה והאודיסֵיה ואפילו שירת הנִבֶּלונגים של הגרמנים יצאו מן השירה האשורית העתיקה הזאת. אולם כל התורה הזאת אינה אלא דבר שבאמונה של המלמד האשכנזי. הרעיון היסודי של גלגמש היה זר גם ליוָנים (רעיון פרומֶתוס הוא קצת דומה אליו – אולם כֻּלו נושא חותָם יוָני) ואין צריך לאמר – לעברים. עם מעשה דור־ההפלגה פטרו כתבי־הקדש את כל העפלת האדם, השואל להיות כאלהים, – ודרך עץ־החיים כבר נסגרה בפני אדם הראשון תֵּכף לבריאתו. מכל־מקום נמצאו כמה ענינים (חלקיים) שָוים בין פ ר ט י היצירה האשורית ובין היצירה של היוָנים ושל ישראל העתיק. יש אשר הם דומים במקרה, ויש אשר נכרת השפעה מסימה של הספורים הבאים כאן על השקפת העמים העתיקים. ספק הוא, אם מעשה־גלגמש נודע לבני־ישראל כצורתו (אין אנו יודעים אפילו את מדת התפשטות השירה הזאת בקרב האשורים עצמם). אולם דעות רבות מן המִתולוגיה הבבלית, שאנו מוצאים אותן כאן, נכנסו אל כתבי־הקדש. וכבר העירותי על סמיכות ענינים שונים. השפעה יותר רחבה של מעשה־גלגמש אנו מוצאים בספור מעשה אלכסנדרוס מוקדון המיֻחס לְקַלִּיסתֶּנֵס (באמת אינו אלא יליד־הדמיון של עמי־המזרח), ששם מסֻפר על מסע המלך הגדול אל הרי־חשך, כדי למצֹא את מי־החיים, ועל כל הרפתקאותיו בדרך.

בעִקרו של דָבר מעשה־גלגמש חדש בעינינו גם על־פי חֹזק הבטוי של הרעיון היסודי שבו, וגם על־פי הכֹח הגדול, שהשקיע המחבר בּבֵרור העלילתי של הרעיון הזה.

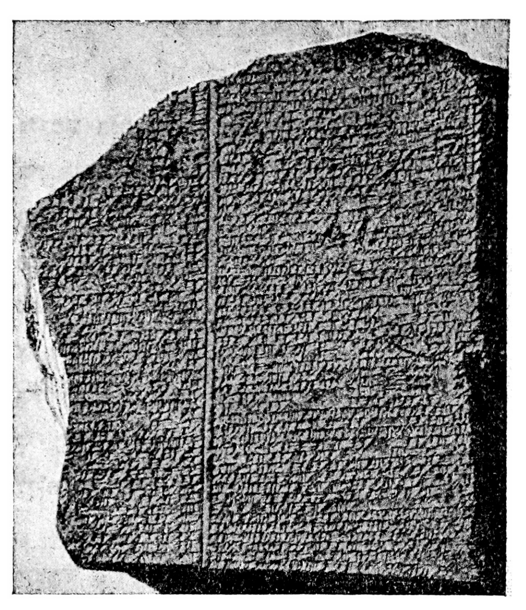
פֵּרוש מקיף לשירה זו נכתב על־ידי הפרופֶסור הבֶּרליני הידוע הוּגוֹ גרֶסמַן. הסופר האשכנזי גיאורג א. בורקהַרדט הוציא את מעשה־גלגמש מרשות־היחיד של המלמדים אל רשות־הרבים של חוגי הקוראים המשכילים. הוא סתם את הפרצים הגדולים שבהרצאת הספורים על־פי

כֹּח דמיוננו, כְּנֵץ את חֹמר הספור ואִחה את הקרעים. מהדורת בורקהַרדט היתה לעינים לכל מתַרגמי מעשה־גלגמש החדשים. עד־עכשו נמצאו בידינו רק תרגומים בלשונות אירופה, הרחוקות במוצאן, בזמנן ובנשמתן מלשון־המקור; והנה זכינו לתרגום עברי של שירה זו בידי משורר עברי, ובזה נִתְּנָה לנו בת־קול יותר נאמנה של השירה העתיקה הזאת, אשר לשונה נִדמה לנצח, בלשון הקרובה אליה, שלה משפט הגְאֻלה והיְרֻשה.

י. נ. שמחוני.

ניסן תרפ״ד.

עלילות גלגמש

לוּחַ רִאשׁוֹן

אֲדוֹן הָאָרֶץ, הָרוֹאֶה אֶת־כָּל־הַמַּעֲשֶׂה,
לָמַד לָדַעַת וְהֵבִין כָּל־דָּבָר;
חָדַר חִקְקֵי־אֱנוֹשׁ, אִישׁ וּפָעֳלוֹ,
תַּעֲלוּמוֹת הַחָכְמָה וַהֲמוֹן נִסְתָּרוֹת;
אִזֵּן כָּל־רָז וְחִקֵּר כָּל־נֶעְלָם,
הִגִּיד דְּבָרִים שֶׁמִּלִּפְנֵי הַמַּבּוּל;
דֶּרֶךְ רְחוֹקָה נָדַד, עָמַל וְסָבַל,
בְּלוּחַ־אֶבֶן חָקַק עָנְיוֹ וּמְרוּדָיו,
בְּחֶרֶט־אֱנוֹשׁ בְּחֹמֶר אֶת־כָּל־עֲלִילוֹתָיו.

גִּלְגָּמֵשׁ בָּנָה אֶת חוֹמַת־אוּרֶךְ הַבְּצוּרָה,
אֶת אֵאַנָּה — „בֵּית־הַשָּׁמַיִם״, הוּא הֵיכַל־הַטָּהֳרָה.
מַסַּד לוֹ עָשָׂה מֻצָּק כִּנְחֹשֶׁת.
וּבְצֵל הַבַּיִת הַנִּשָּׂא, מְעוֹנָה אֱלֹהֵי־הַשָּׁמַיִם,
נִמְתְּחוּ מַמְגּוּרוֹת הַקִּרְיָה הַגְּדוֹלוֹת,
אַסְמֵי אוּרֶךְ הַבְּנוּיִם כְּמוֹ־רָמִים;
בֵּית־הַמֶּלֶךְ מִתְנוֹסֵס בְּנִגְהוֹת־צַחַר,
כָּל הַיּוֹם עוֹמְדִים שׁוֹמְרֵי־הַחוֹמוֹת,
לַיְלָה לֹא יָנוּמוּ אַנְשֵׁי־הַמִּצְפָּה.

גִּלְגָּמֵשׁ שְׁלִישִׁיתוֹ נוֹלַד אָדָם
וּשְׁתֵּי שְׁלִישִׁיּוֹת בּוֹ אֱלֹהִים,
לְצֶלֶם־קוֹמָתוֹ תָּמְהוּ אַנְשֵׁי־הָעִיר,
חַתּוּ מִפָּנָיו, כִּי הִתְבּוֹנָנוּ.
לֹא הָיָה כָּמוֹהוּ לְיֹפִי וּגְבוּרָה,
הָיָה מַחֲרִיד אֶת הָאֲרִי מִמְּאוּרָתוֹ,
בִּזְקָנוֹ יַחֲזִיק, יִתְפְּשֶׂנּוּ וִישַׁסְּעֶנּוּ,
בֶּן־אַשְׁפָּתוֹ הַמָּהִיר יָעִיר עַל רְאֵם־פֶּרֶא;
מְשָׁלוֹ חֹק לְאוּרֶךְ, אִמְרֵי־פִיו עֵדוּת לָעִיר.
בֵּן יְכַבֵּד רְצוֹן־מַלְכּוֹ מֵחֵפֶץ אָבִיהוּ;
אַךְ גָּדַל הַבֵּן וַיְהִי לְגֶבֶר
וְהָיָה לְעֶבֶד לַגִּבּוֹר־הָרוֹעֶה:

זֶה אִישׁ־מִלְחָמָה, זֶה יוֹדֵעַ צַיִד,
זֶה רוֹעֶה עֲדָרִים וְזֶה עַל הַבְּנִיָּה,
זֶה סוֹפֵר וְזֶה נַעַר בְּהֵיכַל־הַקֹּדֶשׁ.

גִּלְגָּמֵשׁ לֹא יִיעַף וְלֹא יִיגַע,
הָאַבִּיר, הֶעָזוּז, וְיוֹדֵעַ כָּל־חָכְמָה.
עוֹבְדִים בִּשְׁבִילוֹ נַעַר וְזָקֵן,
יוֹמָם וָלַיְלָה לֹא יִשְׁבֹּת מִן הַמְּלָאכָה,
וְהוּא עוֹצֵר בַּבֵּן וְלֹא יֵלֵךְ אֶל אָבִיו,
גִּלְגָּמֵשׁ רוֹעֶה אוּרֶךְ הַבְּצוּרָה,
הוּא רוֹעֶה לְעַמּוֹ וּמָגֵן לָאֻמָּה
וְיִנָּשֵׂא גְאוֹן־אוּרֶךְ עַל כָּל עָרֵי־הַמְּדִינוֹת.

גִּלְגָּמֵשׁ לֹא יִתֵּן לְפִלֶּגֶשׁ לָלֶכֶת אֶל מְאַהֲבָהּ,
יַעֲצֹר לְבַת־אַדִּיר לָלֶכֶת אֶל הַגִּבּוֹר.
וַתַּעַל שַׁוְעָתָם אֶל הָאֱלֹהִים הַגְּדוֹלִים,
אֶל אֱלֹהֵי־הַשָּׁמַיִם, אֲדוֹנֵי אוּרֶךְ עִיר־הַקֹּדֶשׁ:

„אַתֶּם יְצַרְתֶּם אֶת הָרְאֵם הָאַדִּיר,
בְּרָאתֶם אֶת הָאֲרִי, אֲשֶׁר זָקֵן לוֹ —
גִּלְגָּמֵשׁ עָצֵם מֵהֶם, אֵין־מִי יִדְמֶה לוֹ.
יוֹמָם וָלַיְלָה לֹא יִשְׁבֹּת מִן הַמְּלָאכָה.

וְהוּא עוֹצֵר לַבֵּן וְלֹא יֵלֵךְ אֶל אָבִיו,
גִּלְגָּמֵשׁ רוֹעֶה אוּרֻךְ, אֲשֶׁר חוֹמָה סָבִיב לָהּ;
הוּא רוֹעֶה לְעַמּוֹ וּמָגֵן לָאֻמָּה,
גִּלְגָּמֵשׁ לֹא יִתֵּן לְפִלֶּגֶשׁ לָלֶכֶת אֶל מְאַהֲבָהּ,
יַעֲצֹר לְבַת־אַדִּיר לָלֶכֶת אֶל הַגִּבּוֹר".

שָׁמַע אֱלֹהֵי־הַשָּׁמַיִם אֶת קוֹל־תַּחֲנוּנֵיהֶם,
קָרָא לַאֲרוּרוּ, הַיּוֹצֶרֶת הַגְּדוֹלָה:

„אַתְּ, אֲרוּרוּ, בָּרָאת אֶת גִּלְגָּמֵשׁ,
צוּרִי כַיּוֹם בְּצַלְמוֹ דְמוּת־תַּבְנִיתוֹ
יְצִיר אֲשֶׁר כֹּחוֹ כְּכֹחוֹ שֶׁל גִּלְגָּמֵשׁ.

בְּעִתּוֹ יָבֹא הָאַדִּיר אוּרֻכָּה
וְשָׂרָה עִם גִּלְגָּמֵשׁ וְשָׁקְטָה אוּרֻךְ".

וַיְהִי כְּשָׁמְעַ אֲרוּרוּ אֶת דְּבָרָיו,
יָצְרָה בְלִבָּהּ בְּצֶלֶם אַנּוּ וּדְמוּתוֹ.
אֲרוּרוּ רָחֲצָה יָדֶיהָ וַתִּקְרֹץ מִן הָאֲדָמָה,
הִרְטִיבָה אוֹתוֹ בְּרִיר הָאֱלֹהִים,
יָצְרָה אֶת אֶנְגִּידוּ, גִּבּוֹר בָּרָאָה,
נֵצֶר נִינִב, אֱלֹהֵי־הַמִּלְחָמָה.

וַיְהִי לְבָדָד וַיֵּשֶׁב בָּעֲרָבָה.
שֵׂעָר מְכַסֶּה לְכָל־בְּשָׂרוֹ לָרֹב,
קְוֻצּוֹת־רֹאשׁוֹ יוֹרְדוֹת כִּקְוֻצּוֹת אִשָּׁה;
מַחְלְפוֹתָיו נִטְּשׁוּ כַּחִטָּה בַקָּמָה,
דָּבָר אֵין לוֹ עִם אֶרֶץ וְאָדָם,
עוֹטֶה עוֹרוֹת כְּאֵל סוּמוּקַן,
כֵּאלֹהֵי הַשָּׂדֶה, אֵל־הָעֲדָרִים;
עִם אַיָּלוֹת יֹאכַל מֵעֵשֶׂב הַשָּׂדֶה,
עִם הַבְּהֵמָה יִשְׁתֶּה מַיִם מִמַּשְׁאַבֶּיהָ,
עִם רֶמֶשׂ־הַמַּיִם יְשַׂחֵק כְּטוֹב־לִבּוֹ בַפֶּלֶג.

פָּרַשׁ הַצַּיָּד מִכְמַרְתּוֹ עַל הַמַּשְׁאָב,
עָלָה כְּנֶגְדּוֹ אֶנְגִּידוּ, כִּי בָא לַשְׁקוֹת אֶת בְּעִירוֹ.
עָמַד אֶנְגִּידוּ יוֹם וְעָמַד יוֹם שֵׁנִי,
עָמַד יוֹם שְׁלִישִׁי, גָּדַר דַּרְכּוֹ אֶל הַשֹּׁקֶת.
רָאָהוּ הַצַּיָּד וַיָּפוּגוּ פָנָיו,
רוֹעֵה־הָעֵדֶר — וַיֵּשֶׁט עִם בְּעִירוֹ בָּיְתָה.
עָלָה עָשָׁן בְּאַפּוֹ, רוּחוֹ נֶעְכָּרָה,
לִבּוֹ פָּחַד וּפָנָיו קָדָרוּ,
כִּי גָדַל הַכְּאֵב, נָהַם לִבּוֹ.
כִּי מַרְאֵה שַׁחַץ־הֶהָרִים מַרְאֵה הַלָּז.

פָּתַח הַצַּיָּד פִּיהוּ וַיֹּאמֶר לְאָבִיו:
„אָבִי, אִישׁ בָּא, מִן הֶהָרִים אָתָא;
גֶּבֶר, אֲיֻמָּה גְבוּרָתוֹ בָּאָרֶץ;
כְּאַחַד צְבָא־אַנּוּ כֹּחוֹ בְּמָתְנָיו.
עַל הֶהָרִים יְשׁוֹטֵט, יִדֹּד כָּל־הַיָּמִים,
עִם הַחַיָּה יַחְדָּו יִתְהַלֵּךְ בָּעֲרָבָה,
בְּכָל־עֵת רַגְלָיו עוֹמְדוֹת עַל הַשֹּׁקֶת.
יָרֵאתִי מְאֹד מִגֶּשֶׁת אֵלָיו,
הִנֵּה סָתַם אֶת הַבּוֹרוֹת אֲשֶׁר כָּרִיתִי,
מוֹקְשִׁים אֲשֶׁר טָמְנוּ יָדַי בְּלָק,
הֵנִיס מִיָּדִי כָּל חַיַּת־הַשָּׂדֶה הָרוֹמֶשֶׂת".

פָּתַח אָבִיהוּ אֶת פִּיו וַיַּעַן לַצַּיָּד:
„לֶךְ־לְךָ עִירָה אוּרֶךְ, בֹּא אֶל גִּלְגָּמֵשׁ,
הַגֶּד־לוֹ מָה עָצַם זֶה פֶּרֶא־הָאָדָם.
יִתֶּן־לְךָ אִשָּׁה יְפַת־תֹּאַר קְדֵשָׁה,
אֲשֶׁר נִזְרָה לְעַשְׁתֹּר אֵלַת־הָאַהֲבָה,
וְלָקַחְתָּ אוֹתָהּ וְנָהַגְתָּ אוֹתָהּ.
וְהָיָה כְּצֵאת הַמִּקְנֶה אֶל הַשֹּׁקֶת —
תַּשְׁלִיךְ מֵעָלֶיהָ אֶת שִׂמְלוֹתֶיהָ
וְיִקַּח הָאִישׁ וְיֵהָנֶה מִיָּפְיָהּ.
וְהָיָה כִּי־יֶחֱזֶה בָהּ וְיִקְרַב אֵלֶיהָ,

וְתֵקַע נַפְשׁוֹ מִן הַבְּהֵמָה,
אֲשֶׁר גָּדַל אִתָּהּ עַל־פְּנֵי הַשָּׂדֶה".

וַיִּשְׁמַע הָאִישׁ לַעֲצַת אָבִיהוּ,
וַיַּעַשׂ הַצַּיָּד כַּאֲשֶׁר אָמַר.
נָשָׂא אֶת רַגְלָיו וַיֵּלֶךְ אוּרְכָּה,
וַיָּבֹא בְשַׁעַר־הָעִיר וַיִּכָּנֵס בְּשַׁעַר־הַמֶּלֶךְ.
נָפַל לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ אַפַּיִם אָרְצָה,
הֵרִים אֶת יָדוֹ וַיֹּאמֶר לְגִלְגָּמֵשׁ:

„הִנֵּה אִישׁ בָּא, מִן הֶהָרִים אָתָא,
גֶּבֶר, אֲיֻמָּה גְבוּרָתוֹ בָּאָרֶץ,
כְּאַחַד צְבָא־אָנוּ כֹּחוֹ בְמָתְנָיו.
עַל הֶהָרִים יְשׁוֹטֵט, יִדֹּד כָּל־הַיָּמִים,
עִם הַחַיָּה יַחְדָּו יְשׁוֹטֵט בָּעֲרָבָה,
בְּכָל־עֵת רַגְלָיו עוֹמְדוֹת עַל הַשֹּׁקֶת,
יָרֵאתִי מְאֹד מִגֶּשֶׁת אֵלָיו.
הִנֵּה סָתַם אֶת הַבּוֹרוֹת, אֲשֶׁר כָּרִיתִי,
מוֹקְשִׁים, אֲשֶׁר טָמְנוּ יָדַי, בִּלֵּק,
הֵנִיס מִיָּדַי כָּל חַיַּת־הַשָּׂדֶה הָרוֹמֶשֶׂת".

עָנָה לוֹ גִלְגָּמֵשׁ וַיֹּאמֶר לַצַּיָּד:

„לֵךְ־לְךָ, יוֹדֵעַ־צַיִד, קַח־לְךָ נַעֲרָה
קְדֵשָׁה מֵהֵיכַל־קְדֵשָׁה אֲשֶׁר לְעַשְׁתָּר.
וְהָיָה כְּבֹאוֹ עִם בְּעִירוֹ אֶל הַשֹּׁקֶת —
תַּשְׁלִיךְ מֵעָלֶיהָ אֶת שִׂמְלוֹתֶיהָ,
לְמַעַן יֵהָנֶה הָאִישׁ מִיָּפְיָהּ.
וְהָיָה כִּי־יַחֲז־בָּהּ וְקָרַב אֵלֶיהָ,
וְתֵקַע נַפְשׁוֹ מִן הַבְּהֵמָה,
אֲשֶׁר גָּדַל אִתָּהּ עַל־פְּנֵי הַשָּׂדֶה".

שָׁמַע הַצַּיָּד אֶת דְּבָרָיו וַיֵּלֶךְ.
וַיִּקַּח אִשָּׁה יְפַת־תֹּאַר קְדֵשָׁה,
וַיֵּלְכוּ מִשָּׁם וַיְיַשְּׁרוּ נִכְחָם.

וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וַיַּגִּיעוּ
וַיַּעַמְדוּ בַּשָּׂדֶה הַהוּא אֲשֶׁר נוֹעָד,
הַצַּיָּד וְהָאִשָּׁה, וַיֵּשְׁבוּ עַל הַשֹּׁקֶת.
וַיַּעֲשׂוּ בַּמָּקוֹם הַהוּא יוֹם אֶחָד וְיוֹם שֵׁנִי.
וְהִנֵּה הַבְּהֵמָה בָּאָה וַתֵּשְׁתְּ עַל הַשֹּׁקֶת,
וְרֶמֶשׂ־הַמַּיִם יְשַׂחֵק כְּטוֹב־לִבּוֹ בַּנָּהָר.
וְגַם אֶנְגִּידוּ, נִין אֱלֹהֵי־הַשָּׁמַיִם הָאַדִּיר,
עִם אַיְלוֹת־הַשָּׂדֶה יֹאכַל עֵשֶׂב,
עִם הַבְּהֵמָה יִסְבָּא מַיִם בַּמַּשְׁאָב,

בְּשָׂשׂוֹן יְשַׂחֵק עִם רֶמֶשׂ־הַנָּהָר.

וַתִּרְאֵהוּ הַקְּדֵשָׁה, אֶת הָאִישׁ שַׂגִּיא־הַכֹּחַ,
אוֹתוֹ פֶּרֶא־אָדָם, אִישׁ הַרְרֵי־הָאֵל,
וְהִנֵּה הוּא צוֹעֶה בְּקֶרֶב הַשָּׂדֶה,
מִתְבּוֹנֵן אֶל סְבִיבָיו, הוֹלֵךְ וְקָרֵב.

„הִנֵּה הִנּוֹ, הַנַּעֲרָה! חֶשְׂפִּי חֹצֶן,
גַּלִּי עֶרְוָתֵךְ וְיֵהָנֶה מִיָּפְיֵךְ.
אַל תִּתְמַהְמְהִי וּדְעִי אֶת תַּאֲוָתוֹ.
וְהָיָה כִּי־יִרְאֵךְ וְקָרַב אֵלַיִךְ,
פִּתְחִי לִרְוָחָה שִׂמְלוֹתַיִךְ וְכָרַע עָלַיִךְ.
עוֹרְרִי אֶת חִשְׁקוֹ בִּמְצוּדוֹת הָאִשָּׁה
וְתֵקַע נַפְשׁוֹ מִן הַבְּעִיר, שֶׁגָּדַל עַל שָׂדֵהוּ,
יִגְּעוּ שָׁדָיו בְּשָׁדַיִךְ שֶׁלָּךְ".

חָשְׂפָה הַנַּעֲרָה חָצְנָהּ וַתְּגַל עֶרְוָתָהּ
וְיֵהָנֶה מִיָּפְיָהּ.
לֹא הִתְמַהְמְהָה וַתִּקַּח תְּשׁוּקָתוֹ,
פָּתְחָה לִרְוָחָה שִׂמְלוֹתֶיהָ, וַיִּכְרַע עָלֶיהָ.
עוֹרְרָה אֶת תַּאֲוָתוֹ בִּמְצוּדוֹת אִשָּׁה,
שָׁדָיו נָגְעוּ בְּשָׁדֶיהָ שֶׁלָּהּ.

שִׁשָּׁה יָמִים וְשִׁבְעָה לֵילוֹת יָדְעָהּ אֶנְגִּידוּ
וַיִּרְוֶה דוֹדִים עִם הַנַּעֲרָה הַקְּדֵשָׁה.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שָׂבַע אֶנְגִּידוּ אֶת חֲמוּדוֹתֶיהָ
וַיָּרֶם אֶת פָּנָיו וַיַּשְׁקֵף עַל־פְּנֵי הָעֲרָבָה,
הִתְבּוֹנֵן לִרְאוֹת אֶת הַחַיָּה.

רָאוּהוּ הַחַיּוֹת וַיָּנוּסוּ מִפָּנָיו,
חַיַּת־הַשָּׂדֶה חַתָּה, נִרְתְּעָה לְאָחוֹר.

וַיִּתְמַהּ אֶנְגִּידוּ, עָמַד עַל־עָמְדוֹ כְּנֶעֱקָד,
וַיָּפוּגוּ בִרְכָּיו, כִּי נָס מִקְנֵהוּ,
תָּשׁ כֹּחַ אֶנְגִּידוּ וַיְחַסֵּר סַעֲרוֹ.
עָמַד וְהֶאֱזִין, הִטָּה אָזְנוֹ,
פָּנָה וַיֵּשֶׁב לְיַד הַקְּדֵשָׁה, לְמַרְגְּלוֹתֶיהָ,
הִבִּיט בְּפָנֶיהָ, הִקְשִׁיב לִדְבָרֶיהָ.

עָנְתָה הַקְּדֵשָׁה וַתֹּאמֶר לְאֶנְגִּידוּ:
„גָּבַרְתָּ מְאֹד, אֶנְגִּידוּ, דָּמִיתָ לֶאֱלֹהַּ!
לָמָּה תִּרְעֶה חַיַּת־הַשָּׂדֶה בָּעֲרָבָה?
לְכָה אִתִּי, עִירָה אוּרֶךְ אֲבִיאֲךָ,
אֶל הָעִיר אֲשֶׁר סָבִיב חוֹמוֹת לָהּ.

בֹּא אֶל הֵיכַל־הַקֹּדֶשׁ, מְעוֹנָה אַנּוּ וְעַשְׁתַּר,
בֹּא אֶל בֵּית־הַחֶמְדָּה, מְעוֹנָה אַנּוּ וְעַשְׁתַּר,
אֲשֶׁר שָׁם גִּלְגָּמֵשׁ אִישׁ גִּבּוֹר־הַחַיִל,
כֹּחַ רְאֵם־פֶּרֶא כֹּחוֹ, בּוֹ יֵרֶד בָּעָם".

וַתְּדַבֵּר אֵלָיו, וַיִּשְׂמַח עַל דְּבָרֶיהָ.
וַיִּשְׁמַע לְקוֹל לִבּוֹ וַיְבַקֵּשׁ יְדִיד לוֹ.

וַיַּעַן לָהּ אֶנְגִּידוּ וַיֹּאמֶר לַקְּדֵשָׁה:
„הָבָה, הַנַּעֲרָה, קוּמִי הֲבִיאִינִי
אֶל בֵּית־הַקֹּדֶשׁ, אֶל הֵיכַל־הַטָּהֳרָה,
אֶל מְעוֹן־קָדְשָׁם שֶׁל אַנּוּ וְעַשְׁתַּר,
אֲשֶׁר שָׁם גִּלְגָּמֵשׁ אִישׁ גִּבּוֹר־הַחַיִל,
שֶׁכֹּחַ־רְאֵם כֹּחוֹ, בּוֹ יַעֲצֹר בָּעָם.
אֲנִי אֲנִי אֶתְבָּעֶנּוּ, אֶקְרָא לְגִלְגָּמֵשׁ,
לְשָׂרוֹת עִמִּי אֶקְרָאֶנּוּ, אָרִיעַ בְּקֶרֶב אוּרֻךְ:
אָכֵן גָּבַרְתִּי!
אֲנִי אֲנִי אָבוֹאָה, אֲשַׁנֶּה גוֹרָלִי,
אֲנִי יְלִיד־עֲרָבוֹת אַדִּיר בִּגְבוּרָתִי,
הוֹ גִּלְגָּמֵשׁ, נִכְסַפְתִּי לִרְאוֹת אֶת פָּנֶיךָ!
יָדַעְתִּי גַּם־יָדַעְתִּי אֵיךְ יִפֹּל דָּבָר".

וַיֵּלְכוּ אֶנְגִּידוּ וְהָאִשָּׁה אוּרְכָּה,
הָעִיר אֲשֶׁר חוֹמוֹת לָהּ, וַיָּבֹאוּ בַשָּׁעַר.

מַרְבַדֵּי־צִבְעוֹנִים שְׁטוּחִים בַּחוּצוֹת,
הֲמוֹנִים לְבוּשִׁים לְבָנִים וּצְנִיפִים יִתְהַלָּכוּ,
יוֹמָם וָלַיְלָה לֹא שָׁבַת הַמִּשְׁתֶּה,
כִּנּוֹר עִם חָלִיל בַּמֶּרְחָק יֶהֱמָיוּ;
נְעָרוֹת יְפוֹת־תֹּאַר תֵּצֶאנָה בִמְחוֹלוֹת,
כָּל אֶבְרֵיהֶן מְלֵאִים עֹצֶר חַיִּים וְשָׂשׂוֹן,
בִּרְנָנִים תְּעִירֶינָה גִּבּוֹרִים מֵחַדְרָם.

הָלְכָה הַקְּדֵשָׁה לְפָנָיו,
רַגְלֶיהָ תִּישַׁרְנָה אֶל הֵיכַל עַשְׁתַּר.
מִלִּשְׁכַּת־הַקֹּדֶשׁ לָקְחָה שִׂמְלוֹת־חָג,
עָטְתָה אֶת אֶנְגִּידוּ בִּגְדֵי־תִפְאֶרֶת,
הִגִּישָׁה לְפָנָיו מִן הַלֶּחֶם וְהַיַּיִן,
אֲשֶׁר יַעֲלוּ עַל מִזְבַּח הָאֵלָה.

וַתִּגַּשׁ כֹּהֶנֶת קְדֵשָׁה וַתֹּאמַר:

„אֶנְגִּידוּ, וְיִתְּנוּ לְךָ הָאֵלִים הַגְּדוֹלִים
חַיִּים אֲרֻכִּים!

אֶת גִּלְגָּמֵשׁ, אֶת יְדִיד־הַיְגוֹנִים, אַרְאֶךָּ,
שָׂא עֵינֶיךָ וְרָאִיתָ אֶת פָּנָיו.
יָפֶה הוּא בְאוֹן־גֶּבֶר, כֹּחַ לוֹ בְמָתְנָיו,
שְׁרִירֵי־נְחשֶׁת שְׁרִירָיו, לְגֹבַהּ קוֹמָתוֹ,
עֹצֶר גְבוּרָה הוּצַק בִּבְשָׂרוֹ,
כֹּחוֹ עוֹלֶה עַל כֹּחֲךָ אָתָּה.
לֹא יִיעַף בַּיּוֹם אַף לֹא יִיגַע בַּלָּיְלָה,
מְהַלֵּךְ אֵימִים כַּאֲדַד אֱלֹהֵי־הַחֲזִיזִים.

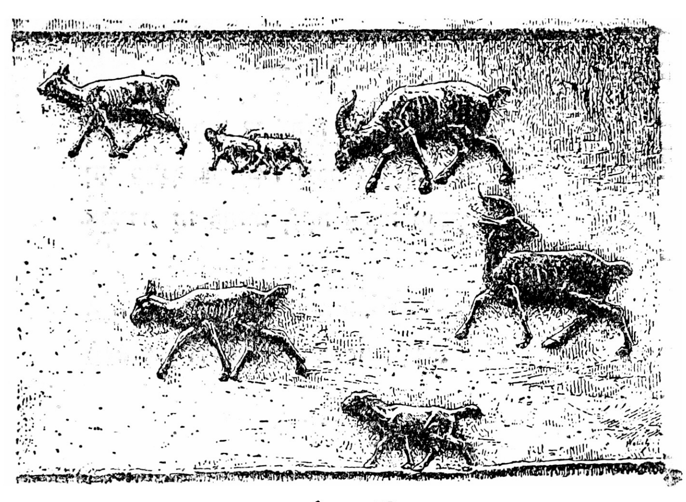
„שַׁמַּשׁ, אֱלֹהֵי הַשֶּׁמֶשׁ, אוֹהֵב אֶת גִּלְגָּמֵשׁ.
אַנּוּ, אֶנְלִיל וְאֵאָה מִלְּאוּ אֶת לִבּוֹ חָכְמָה.
עַד שֶׁבָּאתָ מֵאֵצֶל הֶהָרִים,
בְּטֶרֶם תֶּאֱתֶה מִן הָעֲרָבָה,
הָיָה רוֹאֶה אוֹתְךָ גִּלְגָּמֵשׁ.
בַּחֲלוֹם חֶזְיוֹן־לַיְלָה בָּעִיר בְּאוּרֶךְ
נֵעוֹר מִשְּׁנָתוֹ וַיְסַפֵּר אֶת הַחֲלוֹמוֹת
וַיֹּאמֶר לְאִמּוֹ:
„אִמִּי, חֲלוֹם חָלַמְתִּי הַלָּיְלָה:
וְהִנֵּה הַכּוֹכָבִים עוֹמְדִים בַּשָּׁמַיִם,
וַיִּפְּלוּ עָלַי הַכּוֹכָבִים כִּצְבָא אֱלֹהֵי־הַשָּׁמָיִם.
אָמַרְתִּי אֲנִיפֶנּוּ — וַיִּכְבַּד מִמֶּנִּי,
דִּמִּיתִי לְנַעֲרוֹ — וְלֹא יָכֹלְתִּי לוֹ.

גּוֹיֵי אוֹרֶךְ שִׂית שָׁתוּ עָלָיו,
לוֹ עַמִּים הִשְׁתַּחֲווּ, נָשְׁקוּ אֶת רַגְלָיו.
וָאֲחַבְּקֵהוּ כְּחַבֵּק אֶת הָאִשָּׁה,
הֲפַכְתִּיו עַד שֶׁעָלִיתִי עָלָיו,
הִשְׁלַכְתִּיו לְמַרְגְּלוֹתַיִךְ.
וְאַתְּ אִמַּצְתְּ אוֹתוֹ לְבֵן, הִצַּבְתּוּ עַל־יָדַי".

רִישַׁת־נִינְלִיל הַמְּלֵאָה אֶת הַחָכְמָה וְאֶת הַדַּעַת
אָמְרָה לַאֲדוֹנָהּ,
רִישַׁת־נִינְלִיל הַמְּלֵאָה אֶת הַחָכְמָה וְאֶת הַדַּעַת
אָמְרָה לְגִלְגָּמֵשׁ:
„גִּלְגָּמֵשׁ, אֲשֶׁר עָמְדוּ כוֹכָבִים בַּשָּׁמַיִם,
אֲשֶׁר אָמַרְתָּ לַהֲרִימוֹ — וַיִּכְבַּד מִמֶּךָּ,
אֲשֶׁר דִּמִּיתָ לְנַעֲרוֹ — וְלֹא יָכֹלְתָּ לוֹ,
וַתְּחַבְּקֶנּוּ כְּחַבֵּק אֶת הָאִשָּׁה
וַתַּשְׁלִיכֵהוּ לְמַרְגְּלוֹתַי וְהִצַּבְתִּיהוּ עַל־יָדֶךָ, —
הִנֵּה הַחֲלוֹם וְזֶה פִּתְרוֹנוֹ.
בֹּא יָבֹא אִישׁ חָזָק, אַדִּיר יֶאֱתֶה,
וְכֹחַ לוֹ וְאוֹן לוֹ כְּכֹחַ צְבָא־אַנּוּ וְאוֹנוֹ,
וְהוּא יִקְרָא לְךָ לְשָׁרוֹת עִמּוֹ,
יִתְבָּעֲךָ לְהֵאָבֵק אִתּוֹ.
יָדְךָ תָּעֹז עָלָיו וְיִשְׁכַּב לְמַרְגְּלוֹתַי,

וְאִמַּצְתִּיהוּ כְּבֵן לִי, וְהָיָה לְךָ לְאָח,
יְהִי מֵרֵעֲךָ בַּמִּלְחָמָה וְגֶבֶר־עֲמִיתֶךָ.
אֶנְגִּידוּ, זֶה הַחֲלוֹם וְכָכָה פִּתְרָהּ הַגְּבִירָה"—

אֵלֶּה דִּבְרֵי הַקְּדֵשָׁה הַנְּבִיאָה.
וַיֵּצֵא אֶנְגִּידוּ אֶת בֵּית־עַשְׁתַּר הַנִּשָּׂא.

לוּחַ שֵׁנִי

פֶּסַח אֶנְגִּידוּ עַל מִפְתַּן הַהֵיכָל
וַיֵּצֵא אֶל הָרְחוֹב. וְכָל הָעָם מִשְׁתָּאֶה
לְמַרְאֵה אִישׁ־הָעֲרָבָה.
וְהוּא גָּבֹהַּ מִכָּל הָאָדָם אֲשֶׁר בָּעִיר,
קְוֻצּוֹת־רֹאשׁוֹ אֲרֻכּוֹת וּזְקָנוֹ מְגֻדָּל:
„גִּבּוֹר־חַיִל בָּא הָעִירָה מֵהַרְרֵי־אַנּוּ!"

גָּדַר דֶּרֶךְ בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ לַגִּבּוֹרִים בָּעִיר;
יָצְאוּ לִקְרָאתוֹ הָאֲנָשִׁים, כֻּלָּם נִקְבְּצוּ וּבָאוּ.
מִפְּנֵי עֵינָיו הַמְזָרוֹת אֵימָה חַתּוּ, נָסוֹגוּ.
אֶל מַחֲזֵה־הַפְּלָאִים תָּמָהוּ,
לְרַגְלָיו נָפְלוּ, נָמוֹגוּ כַּיָּלֶד.

יָצוּעַ לוֹ לְגִלְגָּמֵשׁ בְּהֵיכַל־הָאֱלֹהִים,
רְפִידָתוֹ מַרְבַדִּים כְּמִשְׁכַּב לָאֵלִים,
עָלָיו יִרְוֶה הַמֶּלֶךְ דוֹדִים
עִם עַשְׁתַּר הָאֲיֻמָּה בָאֵלוֹת.

יָצָא גִלְגָּמֵשׁ אֶת הֵיכַל־אַפַּדְנוֹ שֶׁלּוֹ,
הִנֵּה הוֹלֵךְ הַמֶּלֶךְ וְקָרֵב.
אֶנְגִידוּ בְשַׁעַר הַהֵיכָל הַנִּשָּׂא
גָּדַר בְּעַד גִּלְגָּמֵשׁ וְלֹא יָבֹא בוֹ.

כִּשְׁנַיִם נֶאֱבָקִים הֶחֱזִיקוּ זֶה בָזֶה
בְּשַׁעַר בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ,
בִּרְחוֹבוֹת הָעִיר נֶאֱבָקוּ.
הֵצִיק אֶנְגִידוּ לְרוֹעֵה־הָאָרֶץ.
אָז תְּפָשׂוֹ הַלָּז כִּתְפֹשׂ אֶת הָאִשָּׁה,
הִתְגַּבֵּר עָלָיו וַיַּעַל.
הֱנִיפָהוּ וְהִשְׁלִיכָהוּ לְמַרְגְּלוֹת אִמּוֹ.
יְשׁוֹם הָעָם, לַמֶּלֶךְ יִתַּמָּה.

צָעַק אֶנְגִידוּ, נוֹאֲשָׁה עֶבְרָתוֹ.
שַׁעַר רֹאשׁוֹ הָאַדִּיר פֶּרַע;
בָּא מִן הָעֲרָבָה, מוֹרָה לֹא עָלָה עַל רֹאשׁוֹ.

הִזְדַּקֵּף אֶנְגִּידוּ, הִתְבּוֹנֵן בְּאִישׁ־רִיבוֹ,
פָּנָיו זוֹעֲפִים וְקוֹדְרִים,
צָנְחוּ יָדָיו עַל בִּרְכָּיו הַיְגֵעוֹת,
עֵינָיו נִמְלְאוּ דֶּמַע.

תָּפְשָׂה רִישַׁת הַגְּבִירָה, הֶחֱזִיקָה בְיָדָיו:
„אַתָּה בְּנִי, אֲנִי הַיּוֹם יְלִדְתִּיךָ,
אֲנִי אִמְּךָ וְהִנֵּה זֶה אָחִיךָ".

וַיִּפְתַּח אֶנְגִּידוּ אֶת פִּיו וַיַּעַן אֶת רִישַׁת:
„אִמִּי, בַּקֶּרֶב אָח לִי מָצָאתִי;
עָנָה גִּלְגָּמֵשׁ — וַיֹּאמֶר לוֹ:
רֵעִי אַתָּה וְנִלְחַמְתָּ עַל־יָדִי".

שׁוֹמֵר הַפְּקִיד אֶנְלִיל לִשְׁמֹר אֶת הָאֲרָזִים
אֲשֶׁר בְּיַעַר־הָאֵלִים בְּאַפְסֵי־מֶרְחַקִּים.
נָשָׂא אֶת חֻמְבַּבָּה לַחֲתַת לִבְנֵי־אָדָם.

הָיָה קוֹל חֻמְבַּבָּה כְּקוֹל יְלֵל־סָעַר,
רוּחַ־אַפּוֹ מְחוֹלֵל עֲצֵי־יַעַר,
נַחֲרוֹת אַפָּיו — אֵימָה.
כָּל הָעוֹלֶה בְּהַרְרֵי־הָאֲרָזִים

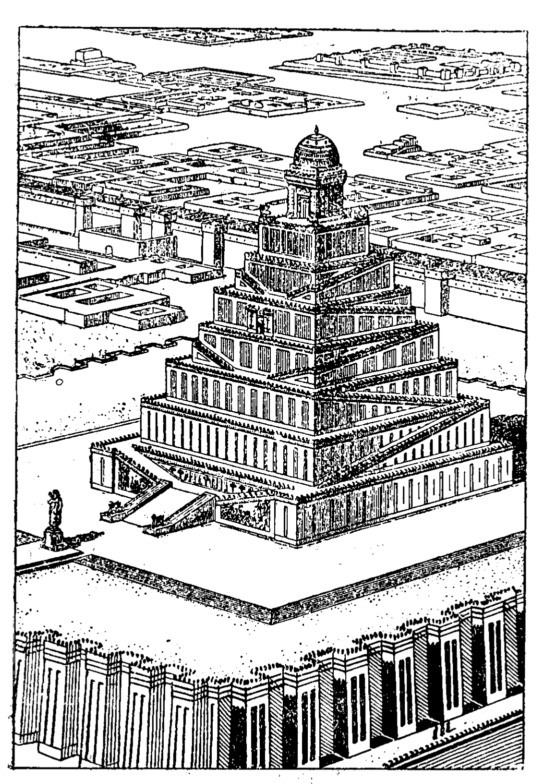
יִלְבַּשׁ חֲרָדוֹת מִפְּנֵי שׁוֹמֵר הַיָּעַר.
לְשׁוֹמֵר הָאֲרָזִים שָׁמָהוּ אֶנְלִיל,
לִהְיוֹת חִתַּת לִבְנֵי־אֱנוֹשׁ הִפְקִידוֹ.
כָּל הַקָּרֵב אֶל חוֹרְשַׁת־הַקֹּדֶשׁ
תִּפֹּל עָלָיו אֵימָתָה וָפַחַד.

וַיְדַבֵּר גִּלְגָּמֵשׁ וַיֹּאמֶר לְאֶנְגִּידוּ:
„חֻמְבַּבָּה הַשּׁוֹמֵר אֶת יַעַר־הָאֲרָזִים
חָטָא לִפְנֵי שַׁמַּשׁ, שׁוֹפֵט הָרוּחוֹת וְהָאָדָם.
וַיַּעֲבֹר חֹק וַיֵּצֵא אֶת הַיַּעַר
וַיְהַלֵּךְ אֵימִים עַל בְּנֵי־הָאָדָם.
כַּהֲמוֹת סַעַר יְחוֹלֵל אִילָנוֹת,
הוֹרֵג אֶת כָּל הַקָּרֵב אֶל הַיַּעַר,
גַּם אֶת הָאַדִּיר יְמַגֵּר לָאָרֶץ.
תַּאֲוַת־לִבִּי לִמְצֹא אוֹתוֹ בֶּן־שַׁחַץ וּלְעַנּוֹתוֹ.
אַל, רֵעִי, נוֹסִיפָה לְהַרְגִּיעַ בְּאוּרֻךְ,
לְהוֹלִיד בָּנִים בְּהֵיכַל עֶשְׁתַּר,
נֵצֵא לִקְרַאת פְּלָאִים וַעֲלִילוֹת־גְּבוּרִים;
אִתְּךָ אֲנִי יוֹצֵא אֶל הָעֲרָבָה".

וַיַּעַן אֶנְגִּידוּ אֶת רֵעוֹ אֶת גִּלְגָּמֵשׁ:
„אָיֹם חֻמְבַּבָּה וְנוֹרָא מְאֹד,

שַׂגִּיא־כֹחַ הוּא, הֲלֹא אָמַרְתָּ,
אֵיכָה־זֶה נֵצֵא וְנִלָּחֲמָה אִתּוֹ?"

וַיַּעַן גִּלְגָּמֵשׁ אֶת אֶנְגִּידוּ וַיֹּאמֶר לוֹ:
„רֵעִי, יַחְדָּו נָבֹא אֶל אַרְזֵי־הַקֹּדֶשׁ,
יַחְדָּו נִתְגָּרֶה מִלְחָמָה בְּחֻמְבַּבָּה,
וְנַכְרִית אֶת אוֹיֵב הָאֵלִים וְהָאָדָם".

לוּחַ שְׁלִישִׁי

אֶל אוּלַם־הַמֶּלֶךְ הַמַּבְרִיק בָּא אֶנְגִּידוּ,
לְבוֹ יָנוּד, יְפַרְפֵּר כְּצִפּוֹר־שָׁמַיִם,
אֶל הָעֲרָבָה יִתְגַּעְגַּע, אֶל חַיַּת־הַשָּׂדֶה.
בְּקוֹל רָם יָשִׂיחַ עָנְיוֹ וְלֹא יֶחְדָּל.
אֶל מִחוּץ לָעִיר יָחוּשׁ הַמִּדְבָּרָה.

גִּלְגָּמֵשׁ נֶעֱצַב אֶל לִבּוֹ, כִּי הָלַךְ רֵעוֹ וְאֵינֶנּוּ.
וַיָּקָם גִּלְגָּמֵשׁ וַיֶּאֱסֹף אֶת רָאשֵׁי הָעָם,
הֵרִים אֶת יָדוֹ וַיְדַבֵּר לַנְּדִיבִים:

„שִׁמְעוּ אֵלַי, רוֹזְנִים! הַאֲזִינוּ, הַזְּקֵנִים!
לִבִּי לִבִּי לְאֶנְקִידוּ, לְאֶנְקִידוּ אֲנִי בוֹכֶה,
כְּאִשָּׁה מְקוֹנֶנֶת אֶשָּׂא קוֹלִי, אֶתְאַבָּל.
לָמָּה לִי גַרְזֶן־מִלְחַמְתִּי אֲשֶׁר לְצִדִּי?
קַלְעִי אֲשֶׁר בְּיָדִי, חַרְבִּי עַל חֲגוֹרָתִי?
שִׂמְחוֹת־עֵינַי, מַחְלְצוֹת־חַגַּי
הָעוֹטוֹת לְעֹצֶר כֹּחִי — לָמָּה לִי אֵלֶּה?
הָלַךְ רֵעִי אֶנְקִידוּ — וְאֵינֶנּוּ.
רָחֹק מִמֶּנִּי, עִם חַיַּת־שָׂדֶה יִתְרוֹעֵעַ,
מְקַלֵּל אֶת הַקְּדֵשָׁה אֲשֶׁר הִדִּיחַתּוּ,
לִפְנֵי שַׁמַּשׁ יִשְׁפֹּךְ שִׂיחוֹ.
וַאֲנִי אָמַרְתִּי, עַל מַרְבַדִּים יַצִּיעַ,
בְּאָהֳלֵי־אַפַּדְנִי יִשְׁכֹּן לִשְׂמֹאלִי.
חוֹרֵי־אֶרֶץ יִשְּׁקוּ לְרַגְלָיו,
כָּל הָאָדָם יְשָׁרְתוּהוּ.
אָבֹל יֶאֱבַל לוֹ כָּל הָעָם,
אֶלְבְּשָׁה בְגָדִים צוֹאִים, מְאֻבָּקִים, אֲרֻכִּים.
אֶלְבְּשָׁה עוֹר־אֲרָיוֹת, אָנוּדָה, אֶתַע בַּשָּׂדֶה,

אֵצֵא הָעֲרָבָה, שָׁם אֶמְצָאֶנּוּ".

וְאֶנְגִּידוֹ נִצָּב לְבַדּוֹ בָּעֲרָבָה,
מֵרִים אֶת יָדוֹ.
וַיְקַלֵּל אֶת הַצַּיָּד וַיֶּעְתַּר לַשֶּׁמֶשׁ וַיֹּאמַר:
„שְׁפָט־נָא, שֶׁמֶשׁ, אֶת הַצַּיָּד כְּדֵי־רִשְׁעָתוֹ.
הַשְׁמֵד כָּל־טוּבוֹ, קַח מִמֶּנּוּ כֹּחַ־גְּבוּרָתוֹ,
יְעַנּוּהוּ כָּל־הָרוּחוֹת הָרָעוֹת,
יְקַדְּמוּ נְחָשִׁים פַּעֲמֵי־רַגְלָיו הָרַכּוֹת".

כָּכָה אֵרַר אֶת הַצַּיָּד,
מִלִּים נָבְעוּ מֵעֹצֶר לִבּוֹ.
וַיִּתְאַו לְאָר אֶת הָאִשָּׁה הַמַּדִּיחָה:

„הִנְנִי וְאָעִיד לָךְ, הָאִשָּׁה, אֶת גּוֹרָלֵךְ!
אַל יָקִיץ הַקֵּץ לוֹ וְלֹא יָסוּף לַעֲדֵי־עַד.
תְּחוֹלֶלְנָה עַל רֹאשֵׁךְ קִלְלוֹתַי.
רָאשֵׁי דְּרָכִים וּמְסִלּוֹת יִהְיוּ מְעוֹנֵךְ,
בְּצֵל בְּפִנַּת הַחוֹמָה תִּשְׁכְּנִי.
חֶלְאַת־אָדָם וְנִקְלִים יִסָּרְטוּ עַל לְחָיַיִךְ.
רָעֵב אֲנִי וְצָמֵא יְצִיקֵנִי,
כִּי אַתְּ הֵעִירֹת בִּי אֶת הַתְּשׁוּקָה.

שָׁאַפְתִּי לָדַעַת וָאֶתְנַכֵּר לַחַיָּה.
אֲרוּרָה אַתְּ, אֲרוּרָה תִּהְיִי,
כִּי מִשְּׁדוֹתַי נְהַגְתִּנִי הָעִירָה!"

שָׁמַע שַׁמַּשׁ אִמְרֵי־פִיהוּ בְּדַבְּרוֹ,
מִשָּׁמַיִם הִשְׁמִיעַ קוֹלוֹ וַיֹּאמַר:
„אֶנְגִּידוּ, נְמַר־הָעֲרָבוֹת,
מַדּוּעַ תְּקַלֵּל אֶת הַקְּדֵשָׁה הַנַּעֲרָה?
לֶחֶם לְךָ נָתְנָה, הָעוֹלֶה עַל שֻׁלְחַן־אֵלִים,
יַיִן לְךָ הִגִּישָׁה, הָעוֹלֶה עַל שֻׁלְחַן־מְלָכִים,
שִׂמְלַת־חַג וַחֲגוֹר לְךָ נָתָנָה.
אֶת גִּלְגָּמֵשׁ הָאַדִּיר — וַיְהִי רֵעֶךָ,
גִּלְגָּמֵשׁ הַגָּדוֹל, גֶּבֶר־עֲמִיתֶךָ,
הַמַּשְׁכִּיבְךָ עַל מִטָּה כְבוּדָה,
עַל יְצוּעַ־מַרְבַדִּים יַשְׁכִּיבֶךָ,
הַמּוֹשִׁיבְךָ בְּמִשְׁכְּנוֹת־מְנוּחוֹת,
בְּמִשְׁכְּנוֹת־מְנוּחוֹת לִשְׂמֹאלוֹ.
רוֹזְנֵי־אֶרֶץ יִשְּׁקוּ כַּפּוֹת־רַגְלֶיךָ,
כָּל־הַגְּבָרִים יְשָׁרְתוּךָ.
צִוָּה לְעַמֵּי אוֹרֶךְ וְיִתְאַבְּלוּ לְךָ,
בְּגָדִים קְרוּעִים וּמְאֻבָּקִים יִלְבַּשׁ לִבְשָׂרוֹ.
גִּלְגָּמֵשׁ עָטָה עוֹר־הָאַרְיֵה,

יָחוּשׁ אֶל הַשָּׂדֶה, אֶל הָעֲרָבָה, לְבַקֶּשְׁךָ".

שָׁמַע אֶנְגִּידוּ דִּבְרֵי שַׁמַּשׁ הַשַּׂגִּיא,
לִפְנֵי אֱלֹהָיו שָׁקַט לְבָבוֹ.

עֲנַן־אָבָק עוֹלֶה בַּמֶּרְחַקִּים,
שַׁמַּשׁ נָסַךְ עָלָיו אוֹר־צַחַר;
גִּלְגָּמֵשׁ בָּא, עוֹר־אֲרָיוֹת עָלָיו
מַבְרִיק כַּזָּהָב.
וְאֶנְגִּידוּ שָׁב עִם רֵעוֹ הָעִירָה.

צָרָה וְיָגוֹן בִּלְבַב אֶנְגִּידוּ,
סִפֵּר לְרֵעוֹ אֶת מְצוּקוֹת נַפְשׁוֹ:
„חֲלוֹמוֹת רָעִים חָלַמְתִּי, יְדִידִי;
לִקְרַאת שַׂגִּיא־כֹחַ יָצָאתִי אֲנִי לְבַדִּי,
פָּנָיו חָשְׁכוּ כִּפְנֵי לַיְלָה,
מַרְאֵהוּ כְּמַרְאֵה כֶּלֶב־מִדְבָּר אָיֹם,
כַּנְפֵי נֶשֶׁר אַדִּיר וְצִפָּרְנָיו לוֹ.
בְּחֹזֶק־יָד תְּפָשַׂנִי וְהִשְׁלִיכַנִי הַצּוּלָה,
הִטְבִּיעַנִי בְּמַעֲמַקֵּי אֵימוֹת.
כְּכֹבֶד־הָרִים הִכְבִּיד עָלַי,
כְּסֶלַע־מִדּוֹת הָיָה לִי מַשָּׂא בְּשָׂרִי,

שְׁבָה, הָפֵךְ פָּנַי וְהָיוּ זְרוֹעוֹתַי כַּנְפֵי־צִפּוֹר:

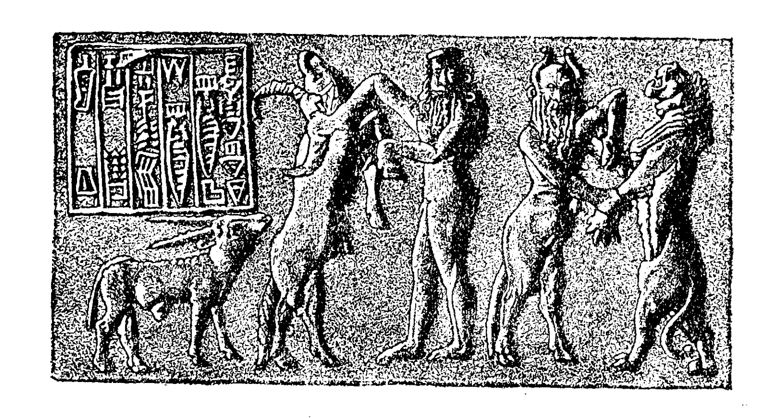
„הָעֲמֵק, הַעֲמֵק וָרֵד עַד לְמִשְׁכְּנוֹת צַלְמָוֶת,
אֶל מִשְׁכְּנוֹת אִרְקַלָּה.
רֵד מְעוֹנָה, כָּל־בָּאֶיהָ לֹא יְשׁוּבוּן,
לֵךְ בַּדֶּרֶךְ, אֲשֶׁר לֹא תִסֹּב.
בֹּאָה בַבַּיִת, אֲשֶׁר אֵין אוֹר לַיּוֹשְׁבִים בּוֹ,
עָפָר מִן הָאֲדָמָה מַאֲכָלָם וְחֹמֶר טַרְפָּם,
כַּצִּפּוֹר יִלְבְּשׁוּ נוֹצוֹת, יַעֲטוּ כְנָפָיִם.

„בָּאתִי לְמִשְׁכְּנוֹת תַּחְתִּית־אֲדָמָה,
שָׁם הוּסְרוּ עַטְרוֹת הַמְּלָכִים מֵרָאשֵׁיהֶם,
שָׁם הַיּוֹשְׁבִים עַל כֵּס־מַלְכוּת, מוֹשְׁלֵי־אֶרֶץ מִקֶּדֶם.
מְעוֹן־הָעֵיפָה, אֲשֶׁר בּוֹ נִכְנַסְתִּי,
אִוּוּ לְמוֹשָׁב לָמוֹ כֹּהֲנִים וְעַבְדֵי־כֹהֵן,
אִוּוּ לְמוֹשָׁב לָמוֹ חַרְטֻמִּים וּנְזִירִים,
אִוּוּ לְמוֹשָׁב לָמוֹ כֹּל אֲשֶׁר הָאֵלִים הַגְּדוֹלִים יֶאֱהָבוּם.
שָׁם זְבוּל אֶתַּנָּה וְשָׁם מִשְׁכַּן סוּמוּקַן,
שָׁם אִשְׁקִיגַל, מַלְכַּת שְׁאוֹל־תַּחְתִּית וָאָרֶץ,
בֵּלִית־סֵרִי, סוֹפֶרֶת הָאֲדָמָה,
לְפָנֶיהָ תִכְרַע, תִּכְתֹּב בַּחֹמֶר,
אַף תִּקְרָא לְפָנֶיהָ מִסֵּפֶר־הַשֵּׁמוֹת,

הֵרִימָה רֹאשָׁהּ וְרָאֲתָה אוֹתִי:
כִּתְבִי גַם־אוֹתוֹ לְפָנָי! הִנֵּה הַחֲלוֹם".

וַיַּעַן גִּלְגָּמֵשׁ לְאֶנְגִּידוּ וַיֹּאמַר:
„תְּנָה לִי אֶת חַרְבְּךָ וְקַדְּשֶׁנָּה
לָרוּחַ הָרָעָה אֲשֶׁר עַל הַמָּוֶת.
מַרְאֶה מַבְרִיק לְךָ אֶתֵּן,
וְהוּא נַשֵּׁל יְנַשְּׁלֶנָּה.
מָחָר נִזְבַּח לַשּׁוֹפֵט הַמַּשְׁחִית, לְבַבּוּ,
וִיגָרֵשׁ מִפָּנֶיךָ אֶת שִׁבְעַת הָרָעִים".

וַיְהִי אַךְ הֵאִיר הַשַּׁחַר בַּבֹּקֶר,
וַיִּפְתַּח גִּלְגָּמֵשׁ אֶת שַׁעַר הַהֵיכָל הַנִּשָּׂא,
הוֹצִיא שֻׁלְחָן עֲשׂוּי עֲצֵי אֵלוּמַקּוּ,
סֵפֶל אֶבֶן אֲדָמָה מְלֵא דְבַשׁ,
סֵפֶל אֶבֶן־סַפִּיר מְלֵא חֶמְאָה,
עָרַךְ הַשֻּׁלְחָן וַיְלַּק אֱלֹהֵי הַשֶּׁמֶשׁ.

לוּחַ רְבִיעִי

וַיְדַבֵּר שַׁמַּשׁ לְגִלְגָּמֵשׁ וַיֹּאמַר:
„עֲלֵה אַתָּה וְרֵעֲךָ וְנִלְחַמְתֶּם עִם חֻמְבַּבָּה,
הֲלֹא הוּא נוֹטֵר אֶת יַעַר־הָאֲרָזִים,
דֶּרֶךְ יַעַר־הָאֲרָזִים יַעַל בְּהַר־הָאֱלֹהִים,
חָטָא לִפְנֵי חֻמְבַּבָּה, עַל־כֵּן עֲלוּ וְהַכּוּהוּ בָּפֶשׁ!"

וַיִּשְׁמַע גִּלְגָּמֵשׁ אֶת דִּבְרֵי הָאָדוֹן,
וַיִּקְרָא לְכָל נְדִיבֵי הָעָם.
וַיָּבֹא הוּא וְאֶנְגִּידוּ אֶל הָאוּלָם.

וַיִּפְתַּח גִּלְגָּמֵשׁ אֶת פִּיהוּ וַיֹּאמַר:

„שַׁמַשׁ צִוָּנוּ לָצֵאת לְמִלְחָמָה עַל חֻמְבַּבָּה.
שָׁלוֹם לָכֶם וְשָׁלוֹם לְכָל הָעָם!"

וַיָּקָם הַזָּקֵן אֲשֶׁר בִּנְדִיבֵי הָעָם
וַיִּשָּׂא מְשָׁלוֹ וַיָּעַן:
„יִהְיֶה שַׁמַשׁ מָגֵן לִידִידוֹ,
לְגִלְגָּמֵשׁ הָאַדִּיר כָּל הַיָּמִים,
זְרוֹעַ־יִשְׁעוֹ לֹא תָסוּר מִמֶּךָּ!
אִיּם נוֹטֵר יַעַר־הָאֲרָזִים.
שַׁמַשׁ, אֲשֶׁר הוֹדִיעַ לְךָ רֹאשׁ הַקְּרָב,
הוּא הֵשִׁיב לְךָ אֶת גֶּבֶר־עֲמִיתְךָ,
יִשָּׂא שָׁלוֹם לַחֲבֵרְךָ,
יַעֲמֹד לִימִינְךָ לִישׁוּעָתְךָ,
יִנְצֹר אֶת חַיֵּי הַמֶּלֶךְ.
וְאַתָּה רוֹעֵנוּ, הַמְפַלְטֵנוּ מִכַּף צָר".

וַיַּעַזְבוּ אֶת הָעֲצֶרֶת, וַיֹּאמֶר גִּלְגָּמֵשׁ לְאֶנְגִּידוּ:
„רֵעִי, נֵלְכָה אֶל הַמִּקְדָּשׁ אֶגַלְמָה,
אֶל הַנְּבִיאָה הַקְּדוֹשָׁה.
נֵלְכָה אֶל רִישַׁת־נִינְלִיל הַגְּבִירָה,
לְפָנֶיהָ נָגֹלּוּ עֲתִידוֹת מֵרֹאשׁ;
וְהִיא תְבָרֵךְ פַּעֲמֵי רַגְלֵינוּ,

בְּיַד אֱלֹהֵי־הַשֶּׁמֶשׁ הַחֲזָקָה תַּפְקִיד גּוֹרָלֵנוּ".

וַיֵּלְכוּ אֶל הַהֵיכָל אֶגַּלְמָה,
וַיִּפְגְּעוּ בַכֹּהֶנֶת הַקְּדוֹשָׁה, בְּאֵם הַמֶּלֶךְ.
שָׁמְעָה אֶת דִּבְרֵי בְנָהּ וַתֹּאמַר:
„הַשַּׁמַּשׁ יְחָנְּךָ, בְּנִי!"

אֶל מֶלְתַּחַת־הַחַג יָרְדָה נִינְסוּן,
בַּעֲדֵי־הַקֹּדֶשׁ שָׁבָה עֲדוּיָה לְבָנִים,
מִגְנֵי־הַזָּהָב שָׁתָה עַל חָזֶהָ,
עִטְּרָה עֲטָרָה לְרֹאשָׁהּ, בְּכַפָּהּ סֵפֶל־הַמַּיִם.
הִזְּתָה עַל הָאָרֶץ וַתַּעַל עַל הַגָּג.
עָלְתָה בַּמַּעֲלוֹת לִפְנֵי שַׁמַּשׁ, הִקְטִירָה לְבוֹנָה,
מִנְחָה הִקְרִיבָה, וַתִּפְרֹשׂ כַּפַּיִם לְשַׁמַּשׁ:

„לָמָּה מִנִּיתָ לִבְנִי לְגִלְגָּמֶשׁ כַּעַשׁ לֹא־יֶחְדָּל?
נָתַתָּ לוֹ לֵב, אֲשֶׁר לֹא יָנַח מִסָּעַר,
וְהִנֵּה גַם־עַתָּה נָגַעְתָּ עַד־לִבּוֹ.
וְהִנֵּה הוּא שָׂם לַדֶּרֶךְ פְּעָמָיו,
לְדֶרֶךְ רְחוֹקָה, לְמִשְׁכְּנוֹת חֻמְבַּבָּה.
קְרָב אֲשֶׁר־לֹא־נִסָּה בוֹ עָרוּךְ לְפָנָיו,
דֶּרֶךְ אֲשֶׁר־לֹא־יָדְעָה נְכוֹנָה לְפָנָיו.

לְמִן הַיּוֹם הָלַךְ בּוֹ עַד־הַיּוֹם יָשׁוּב בּוֹ,
עַד שֶׁיַּגִּיעַ לְיַעַר־הָאֲרָזִים,
עַד שֶׁיְּמַגֵּר אַרְצָה אֶת חֻמְבַּבָּה הָאַדִּיר,
עַד שֶׁיְּבַעֵר מִן הָאָרֶץ כָּל־תּוֹעֲבַת נַפְשֶׁךָ,
תֵּקַע מִמְּךָ נֶפֶשׁ אֵאָה אָהַבְתָּ
כָּל־הַיָּמִים אֲשֶׁר תְּשׁוּקָתְךָ אֵלֶיהָ.
וְהָיְתָה לְךָ אִשְׁתְּךָ אַזְכָּרָה לְגִלְגָּמֵשׁ,
עַד שֶׁתִּמְנַע מִמְּךָ מִשְׁכַּב־דּוֹדֶיהָ,
יִהְיֶה לִבְּךָ עֵר וְלֹא יִשְׁכַּח אֶת גִּלְגָּמֵשׁ
וְיָשׁוּב בְּשָׁלוֹם לְאוּרֶךָ, אֲשֶׁר חוֹמוֹת סָבִיב לָהּ"..

כָּכָה הִתְחַנְּנָה לִפְנֵי שֵׁגַל הָאֵל
לִהְיוֹת לָהּ לְעֶזְרָה.
וַיְהִי צְנַן־הַתְּכֵלֶת אֲשֶׁר לַלְּבוֹנָה
עוֹלֶה הַשָּׁמַיְמָה.
וַתֵּרֶד וַתֹּאמֶר לְאֶנְגִּידוּ:

"אֶנְגִּידוּ הָאַדִּיר, אַתָּה שְׁשׁוֹנִי וְנֶחָמָתִי.
וַהֲגִנּתָ עַל בְּנִי עַל גִּלְגָּמֵשׁ.
הַעֲלֵה עוֹלָה לְשַׁמַּשׁ הַנִּשָּׂא".

וַיִּשְׂאוּ רַגְלֵיהֶם וַיֵּלְכוּ צָפוֹנָה.

וַיִּשְׂאוּ עֵינֵיהֶם וַיִּרְאוּ מֵרָחוֹק
אֶת הַר־הָעוֹלָם, מְעוֹנָה לָאֱלֹהִים.
וְהַדֶּרֶךְ עוֹלָה לִפְנֵיהֶם בְּיַעַר־הָאֲרָזִים.
רָאוּ אֶת מַחֲשַׁכֵּי הַיַּעַר וַיַּעַזְבוּ אֶת הָאֹהָלִים מֵאַחֲרֵיהֶם,
לְבַדָּם קָרְבוּ אֶל יַעַר־הָאֵלִים.

מֵרָחוֹק צָפָה עֶבֶד־חֻמְבַּבָּה,
הִשְׁקִיף עַל הַגִּבּוֹרִים וְהֵם קְרֵבִים,
רָאָה אוֹתָם וְיָצָא לִקְרָאתָם,
עוֹטֶה שֶׁבַע שְׂמָלוֹת־כְּשָׁפִים.
הֵסִיר שֵׁשׁ שְׂמָלוֹת וְהֶחֱלִיף אוֹתָן,
תַּחְתּוֹנִים לְמַעְלָה וְעֶלְיוֹנִים לְמָטָּה.
כְּשׁוֹר־פַּר נוֹשֵׁם בְּעֶבְרָתוֹ זָעַק אֲלֵיהֶם,
שָׁאֹג יִשְׁאַג, יִתֵּן קוֹל אָיֹם:
„גְּשׁוּ וְאֶתֶּנְכֶם טֶרֶף לַדַּיּוֹת!"

אַךְ שַׁמַשׁ, אֱלֹהֵי־הַשֶּׁמֶשׁ, סָכַךְ עַל הַגִּבּוֹרִים,
שָׁת לְאַל אֶת כִּשְׁפֵי אַדְּרוֹת־הַנָּעַר.
בִּינְב אֱלֹהֵי־הַמִּלְחָמָה חִזֵּק אֶת יְדֵיהֶם
וַיַּכּוּ נֶפֶשׁ אֶת הָעֲנָק,
אֶת נוֹטֵר יַעַר־חֻמְבַּבָּה.

וַיִּפְתַּח אֶנְגִּידוּ אֶת פִּיו וַיֹּאמֶר לְגִלְגָּמֵשׁ:
„אָחִי, אַל־נָא נִקְרַב אֶל הַיַּעַר
וְלֹא נַחְדֹּר אֶל מַחֲשַׁכֵּי הַחוֹרְשָׁה,
כָּל־אֵבָרַי כְּאִלּוּ יָבְשׁוּ, כְּאִלּוּ יָבְשָׁה אֶזְרוֹעִי".

וַיַּעַן גִּלְגָּמֵשׁ וַיֹּאמֶר לְאֶנְגִּידוּ:
„אַל יֵרַךְ לְבָבְךָ וְאַל יִפֹּל,
אַל תַּעֲרֹץ, יְדִידִי, וְאַל תִּפְחָד.
לֹא, כִּי מִמֶּנּוּ וָהָלְאָה דַּרְכֵּנוּ.
נָשִׂים פָּנֵינוּ אֶל פְּנֵי חֻמְבַּבָּה.
אִם לֹא גָבְרָה יָדֵנוּ עַל נוֹטֵר־יַעֲרוֹ?
הֲכִי לֹא נְבוֹנֵי־מִלְחָמָה אֲנָחְנוּ?
הָבָה נַעֲלֶה בְּהַר־הָאֱלֹהִים.
בְּטַח בְּשַׁמַּשׁ, וּלְבָבְךָ לֹא יִפְחָד,
וְשָׁבָה וְהָיְתָה זְרוֹעֲךָ כְּבַתְּחִלָּה,
וְשָׁב כֹּחֲךָ וְהָיָה כְּבָרִאשׁוֹנָה.
קוּמָה וְנַעֲלֶה, יַחְדָּו נֵאָבֵק.
אֶל־הַשֶּׁמֶשׁ יְדִידֵנוּ מְעוֹרְרֵנוּ לַקְּרָב,
שְׁכַח אֶת הַמָּוֶת וְחָלְפָה בַלָּהָה.
וְנִשָּׁמֵר מְאֹד לְנַפְשׁוֹתֵינוּ בַּיַּעַר,
נִתְבּוֹנֵן אֶל כָּל עֵבֶר וָעֵבֶר
וְלֹא יִפֹּל עָלֵינוּ הָאַדִּיר מִמַּאֲרָבוֹ.

וְהָאֵל, אֲשֶׁר סָכַךְ עָלֵינוּ בַּקְּרָב כַּיּוֹם

יִהְיֶה לְמִשְׂגָּב לִידִיד־נַפְשׁוֹ.

נִהְיֶה לְשֵׁם וְלִתְהִלָּה בְּכָל־הָאָרֶץ״.

וַיִּשְׂאוּ רַגְלֵיהֶם וַיֵּלְכוּ,

וַיָּבֹאוּ עַד יַעַר־הָאֲרָזִים

וַיַּעַמְדוּ מִדַּבֵּר וַיַּעַמְדוּ תַּחְתָּם.

לוּחַ חֲמִשִׁי

עָמְדוּ מַחֲרִישִׁים, מַשְׁקִיפִים עַל־פְּנֵי הַיָּעַר.
תָּמְהוּ לָאֲרָזִים, לְגֹבַהּ קוֹמָתָם,
תָּמְהוּ לַיַּעַר, לִמְעָרוֹתָיו הָרְחָבוֹת,
אֲשֶׁר בָּהֶן מִתְהַלֵּךְ חֻמְבַּבָּה,
צוֹעֵד בְּגָאוֹן, צוֹעֵד גַּסּוֹת.
וְשָׁם אֳרָחוֹת מַיְשִׁירוֹת וּנְתִיבוֹת נְטָיו,
וְהַר־הָאֲרָזִים לִפְנֵיהֶם,
מְעוֹנָה אֱלֹהֵי־הַשָּׁמַיִם, מִקְדַּשׁ אִרְנִינִי.
וְהָאֲרָזִים יִשְׂגּוּ לִפְנֵי הַהֵיכָל בַּהֲדַר־גְּאוֹנָם.

וְצֵל הָעֵצִים נֶחְמָד, כֻּלּוֹ גִּיל וְשָׂשׂוֹן,
בְּצִלָּם סְבָכִים יִתְלוֹנָנוּ,
יַעֲלוּ שִׂיחִים מוֹרִיקִים בָּאֵזוֹב,
צְמָחִים מִסְתַּבְּכִים וּפִרְחֵי־רֵיחַ
נֶחְבָּאִים אֶל מִתַּחַת לָאֲרָזִים.

וְהֵמָּה הוֹלְכִים שָׁעָה מִשְׁנֶה *),
עוֹד שָׁעָה שְׁנִיָּה וְעוֹד שָׁעָה שְׁלִישִׁית;
וְכַאֲשֶׁר יֵלְכוּ כֵּן תִּקְשֶׁה הַדָּרֶךְ,
וְהַר־הָאֱלֹהִים הוֹלֵךְ וְנַעֲשֶׂה תָלוּל.
אֵין לִרְאוֹת אֶת חֲמִבַּבָּה, אֵין קָשֶׁב.
וַיְהִי הַלַּיְלָה עַל־פְּנֵי הַיָּעַר.
רָאוּ אֶת הַכּוֹכָבִים וְנָטוּ לָלוּן.
וַיַּשְׁכֵּם אֶנְגִּידוּ בַבֹּקֶר וַיָּעַר אֶת רֵעוֹ:

„חֲלוֹם חָלַמְתִּי, רֵעִי, וְנוֹרָא הַחֲלוֹם אֲשֶׁר חָלָמְתִּי:
הִנֵּה אֲנַחְנוּ עוֹמְדִים לִפְנֵי רֹאשׁ הָהָר,
וַיִּפֹּל צוּק־סֶלַע נָטוּי,
בְּרַעַם־אַדִּירִים הִתְגַּלְגֵּל,
וַיְרוֹצֵץ אִישׁ בְּתַחְתִּית הָהָר,

*) הבבלים היו מונים לשעות כפולות.

וַנֵּשֶׁט מֵעָלָיו כִּשְׁנֵי זְבוּבֵי־שָׂדַי; —
וַנְּהִי בַּדֶּרֶךְ הָעוֹלָה אוּרְכָּה".

וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ לְגֶבֶר עֲמִיתוֹ:
„אֶנְגִּידוּ, טוֹב הַחֲלוֹם אֲשֶׁר חָלָמְתָּ,
נֶחְמָד הַמַּרְאֶה, טוֹבוֹת יְבַשֵּׂר!
רָאִיתָ אֶת הָהָר וְהִנֵּה נוֹפֵל,
וְהָאִישׁ הַשְּׁלִישִׁי שׁוֹכֵב רָצוּץ.
הִנֵּה הַחֲלוֹם וְזֶה פִּתְרוֹנוֹ:
אֶת חֻמְבַּבָּה נִלְכֹּד וְנַכֶּנּוּ נָפֶשׁ.
הַשָּׂדֶה נַשְׁלִיךְ אֶת נִבְלָתוֹ,
וְעִם דִּמְדּוּמֵי־שַׁחַר נָשׁוּב בָּיְתָה".

מִקֵּץ עֶשְׂרִים שָׁעָה סָעֲדוּ לִבָּם,
מִקֵּץ שְׁלֹשִׁים שָׁעָה עָמְדוּ לָנוּחַ.
וַיַּחְפְּרוּ בוֹר לִפְנֵי אֱלֹהֵי־הַשֶּׁמֶשׁ,
וַיִּפְרְשׂוּ כַּפֵּיהֶם אֶל שַׁמַשׁ.
וַיַּעַל גִּלְגָּמֵשׁ וַיַּעֲמֹד עַל גַּל־הֶעָפָר
וַיִּשְׁפֹּךְ פְּרֻדּוֹת הַבּוֹרָה וַיֹּאמַר:
„אָנָּא, הָהָר, תְּנָה חֶזְיוֹן־לַיְלָה,
שַׁמַשׁ נִשָּׂא — חֲלוֹם לְאֶנְגִּידוּ".

וְהִנֵּה רוּחַ־קֹר עוֹבֶרֶת בְּרָאשֵׁי הָעֵצִים,
רוּחַ־סְעָרָה חוֹלֶפֶת עַל־פְּנֵיהֶם.
וַיַּשְׁכֵּב גִּלְגָּמֵשׁ אֶת רֵעוֹ עַל הָאָרֶץ,
וַיִּשְׁכַּב גַּם־הוּא עַל־יָדוֹ.
וַיֵּט לִפְנֵי הַסַּעַר כְּשִׁבֹּלֶת־הֶהָרִים,
כְּשִׁבֹּלֶת, אֲשֶׁר רוּחַ תְּנִידֶנָּה.
קָרַס כָּרַע עַל בִּרְכָּיו,
סָמַךְ רֹאשׁוֹ הֶעָיֵף עַל רֵעוֹ.
וְתַרְדֵּמָה נָפְלָה עַל אֶנְגִּידוּ,
כַּאֲשֶׁר תִּתְקֹף שֵׁנָה אֱנוֹשׁ.
בַּחֲצִי הַלַּיְלָה נָדְדָה שְׁנָתוֹ,
קָם וַיִּזְדַּקֵּף וַיְדַבֵּר לְרֵעוֹ:
„גִּלְגָּמֵשׁ, הַאַתָּה קָרָאתָ לִי?
כִּי לָמָּה־זֶה הִתְנֶעָרְתִּי?
הַאִם נָגַעְתָּ בִּי, כִּי לָמָּה־זֶה הִתְחַלְחָלְתִּי?
הַאִם לֹא עָבַר אֵל עַל־פָּנֵינוּ,
כִּי לָמָּה יָבֵשׁ כֹּחִי?
רֵעִי, עוֹד פַּעַם חֲלוֹם חָלַמְתִּי —
וְנוֹרָא הַחֲלוֹם אֲשֶׁר חָלַמְתִּי.

„וְהִנֵּה הַשָּׁמַיִם נָתְנוּ קוֹל, וַתַּעַן הָאָרֶץ וַתִּשְׁאָג.
עַנְנֵי־סַעַר חָלְפוּ וַתְּהִי צַלָּמָה.

וּפִתְאֹם בָּרַק הַבָּרָק, קָדְחָה אֵשׁ,
גִּמְתְּחוּ עָבִים, הִרְקִיעוּ, הִמְטִירוּ מָוֶת.
וְשׁוּב הָיָה אוֹר, וַתָּשָׁב הָאֵשׁ וַתִּכְבֶּה.
וְהָאִישׁ, אֲשֶׁר פְּגָעָהוּ הַבָּרָק,
הָיָה לְעָפָר מִן הָאֲדָמָה.
הָבָה נוֹסִיף לָלֶכֶת
אֶל־בֵּין לָאֲרָזִים — שָׁם נִוָּעֵץ".

וַיִּפְתַּח גִּלְגָּמֵשׁ אֶת־פִּיהוּ וַיַּעַן:
„אֶנְגִּידוּ, טוֹב הַחֲלוֹם אֲשֶׁר חָלָמְתָּ,
שִׂמְחָה יְבַשֵּׂר!
קָשֶׁה יִהְיֶה הַקְּרָב וְנַכֶּה אֶת חֻמְבַּבָּה".

בְּקֹשִׁי עָלוּ עַל רֹאשׁ הָהָר,
שָׁם הֲמוֹן־אֲרָזִים עוֹטֵר מְעוֹן אֵלִים
וְהֵיכַל־קָדְשָׁה שֶׁל אִרְנִינִי בְּנָגְהוֹת־צָחַר,

וְהִנֵּה קוֹל נַחֲרַת־אֵימָה, וַיִּרְעֲשׁוּ הָעֵצִים.
וַיִּשְׂאוּ עֵינֵיהֶם וַיִּרְאוּ אֶת חֻמְבַּבָּה:
כַּפּוֹת־רַגְלָיו כְּכַפּוֹת־רַגְלֵי הָאַרְיֵה,
קַשְׂקַשֵּׂי־נְחֹשֶׁת מְכַסִּים אֶת בְּשָׂרוֹ,
צִפָּרְנַיִם לוֹ כְּצִפָּרְנֵי הַדַּיָּה,

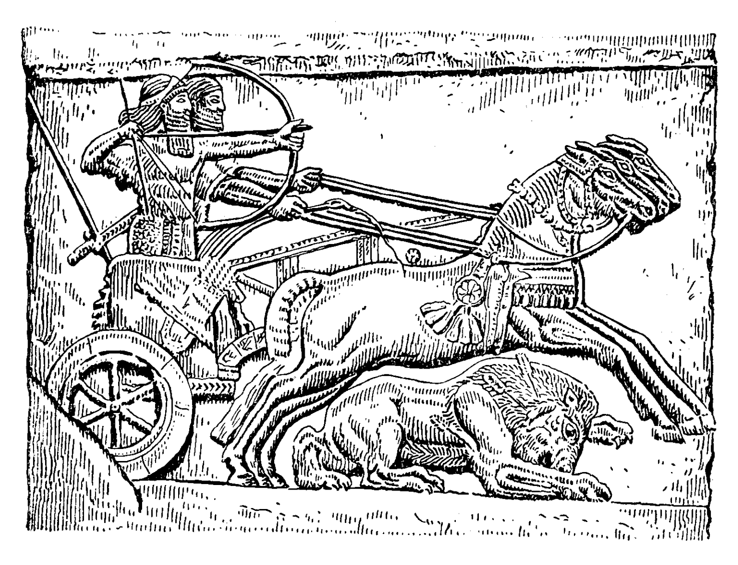
קַרְנֵי־רְאֵם — קַרְנָיו,
רֹאשׁ־נָחָשׁ עַל קְצֵה זְנָבוֹ וְאֶבְרוֹ:
„קוּמָה, אֶנְגִּידוּ! שַׁמַּשׁ, אֱלֹהֵי־הַשֶּׁמֶשׁ,
יְחָנֵּנוּ אֶת הַחַיִּים!"

וַיּוֹרוּ אֵלָיו אֶת חִצֵּיהֶם,
הֵטִילוּ בוֹ כֵּילָף וְכִידוֹן,
וַיָּשׁוּבוּ רֵיקָם, שְׁלֻחוּם וְלֹא פָגְעוּ בוֹ.
הִתְיַצֵּב לִפְנֵיהֶם, וְתָפַשׂ אֶת אֶנְגִּידוּ
בְּצִפָּרְנֵי רַגְלָיו.
אָז יָכוּ הַמֶּלֶךְ גַּרְזְנוֹ,
וַיִּפֹּל חֻמְבַבָּה אַרְצָה.
וְגִלְגָּמֵשׁ הֵסִיר רֹאשׁוֹ מֵעֹרֶף־קַשְׂקַשְׂתּוֹ.
אֶת נִבְלָתוֹ הַגְּדוֹלָה לָקְחוּ וְהוֹצִיאוּהָ אֶל מִחוּץ לַיַּעַר,
לְמַאֲכָל לְעוֹף־הַשָּׁמַיִם הִשְׁלִיכוּהָ;
וְאֶת רֹאשׁוֹ, אֲשֶׁר קַרְנַיִם לוֹ,
נָשְׂאוּ עַל הַמּוֹט לִהְיוֹת אוֹת־נִצָּחוֹן —
וְהִנֵּה קוֹל מִן הָהָר, קוֹל אִרְנִינִי בְּרַעַשׁ:

„שׁוּבוּ עַל עִקְּבְכֶם, כִּי כִלִּיתֶם אֶת מְלַאכְתְּכֶם.
פְּנוּ וּלְכוּ עִירָה אוּרֶךְ, כִּי מְחַכָּה הִיא לָכֶם.
לֹא יַעֲלֶה בֶן־תְּמוּתָה בְּהַר־הַקֹּדֶשׁ,

אֲשֶׁר עָלָיו יִנְווּ הָאֵלִים.
כָּל־הָרוֹאֶה פְּנֵי הָאֵלִים וָמֵת".

וַיִּפְנוּ אֶת פְּנֵיהֶם וַיָּשׁוּבוּ.
וַיֵּלְכוּ בִּנְקִיקִים וּבַעֲקַלְקַלֵּי דְרָכִים,
וַיֵּאָבְקוּ עִם אֲרָיוֹת וַיִּפְשְׁטוּ עוֹרָם מֵעֲלֵיהֶם.
וּבַכֶּסֶא שָׁבוּ אֶל הָעִיר
וְגִלְגָּמֵשׁ נוֹשֵׂא אֶת רֹאשׁ חֻמְבָּבָה בַּחֲנִיתוֹ.

לוּחַ שִׁשִּׁי

וַיִּרְחַץ אֶת כֵּלָיו וַיְּמָרֵט אֶת אֲזֵנוֹ,
סָרַק מַחְלְפוֹתָיו, הִרְכִּיבָן עַל עָרְפּוֹ,
הֵסִיר צוֹאִים וַיִּלְבַּשׁ נְקִיִּים,
עָטָה אַדֶּרֶת־צִיצִיּוֹת, אָזַר אֶת מָתְנָיו,
גִּלְגָּמֵשׁ עָטַר עֲטַרְתּוֹ, שָׂם עָלָיו חֲגוֹרָתוֹ.

וַתַּחְמֹד עַשְׁתַּר אֶת יְפִי גִּלְגָּמֵשׁ.
וַתִּשָּׂא עַשְׁתַּר עֵינֶיהָ אֶל גִּלְגָּמֵשׁ:
„בֹּא, גִּלְגָּמֵשׁ, הֱיֵה לִי לְאִישׁ!

תְּנָה לִי מִזַּרְעֲךָ, מִזַּרְעֲךָ תֶּן־לִי.
אַתָּה תִהְיֶה לְאִישׁ לִי וְאֶהְיֶה לְּךָ לְאִשָּׁה.
אָצוּ וְאָסְרוּ לְךָ הַמִּרְכֶּבֶת,
רֶכֶב עֲשׂוּי כֶּתֶם וְאֶבֶן־סַפִּיר,
גַּלְגַּלָּיו זָהָב חָרוּץ, קַרְנוֹתָיו אֶבֶן־חֵן.
יוֹם יוֹם יֶאֶסְרוּ לְךָ
אֶת הַיָּפִים בַּסּוּסִים וּמֵאַדִּירֵיהֶם.
בֹּאָה לְבֵיתִי בְּצֵל אַרְזֵי־הָרֵיחַ!
וְהָיָה כִּי־תָבֹא בְּצֵל קוֹרַת־בֵּיתֵנוּ
וְנָשְׁקוּ לְרַגְלֶיךָ כָּל־יוֹשְׁבִים עַל כִּסֵּא־מְלָכִים,
מַלְכֵי־אֶרֶץ וְשׁוֹעִים יִכְרְעוּ לְפָנֶיךָ,
יִשְׂאוּ לְךָ מַס הָרִים וּמִישׁוֹרִים,
כָּל־תַּאֲוַת־לִבְּךָ לְךָ יִתֵּנוּ.
שְׁגַר אֲלָפֶיךָ וְצֹאנְךָ תוֹאֲמִים יִהְיוּ,
עֲמוּסֵי מִנְחָה יָבֹאוּ פְּרָדֶיךָ,
יִסְעַר סוּס־רִכְבְּךָ, אַדִּיר מִסּוּסִים,
לֹא יִהְיֶה כְפִרְדְּךָ נֶהְדָּר בַּצֶּמֶד".

וַיִּפְתַּח גִּלְגָּמֵשׁ אֶת־פִּיהוּ וַיְדַבֵּר,
וַיַּעַן לְעַשְׁתַּר הָעֲצוּמָה וַיֹּאמַר:
„יִהְיוּ לָךְ מַחֲמַדַּיִךְ שֶׁלָּךְ!
לָמָּה־לִּי לַחְמֵךְ — וּבְטַרְפֵּךְ, לִי תִתְּנִי, לֹא חָפָצְתִּי.

נִבְזֶה בְעֵינַי לַחְמֵךְ, וְאִם מַאֲכַל־אֵלִים תְּבִיאִי,
נִמְאָסָה כוֹסֵךְ, וְאִם שִׁקּוּי־אֵלִים תַּגִּישִׁי.
הִנְנִי וְאוֹכִיחֵךְ בְּפָנַיִךְ עַל תְּכָכַיִךְ.

„בְּחֹם תְּתַנִּי עֲגָבַיִךְ, וְקָרָה בִלְבָבֵךְ.
דּוֹמֶה לִבֵּךְ לְפֶתַח־סְתָרִים,
סוּפָה חוֹדֶרֶת בּוֹ וְרוּחַ וָקֹר בִּכְנָפֶיהָ,
לְאַרְמוֹן הַנּוֹפֵל וּמְדַכֵּא אַדִּירִים תַּחְתָּיו,
לַשֶּׁנְהָב הַמַּשְׁלִיךְ מִרְדַּעְתּוֹ מֵעָלָיו,
לַכֹּפֶר הָאוֹכֵל בְּשַׂר נוֹשֵׂא־הַלַּפִּיד,
לְנֹאד אֲשֶׁר יִתְפּוֹצֵץ מִתַּחַת לַשּׁוֹתֶה,
לְאֶבֶן־שִׂיד אֲשֶׁר לֹא תְכוֹנֵן אֶת חוֹמַת הָעִיר
לַנַּעַל הַמְּצֵרָה לְרֶגֶל קוֹנֶהָ.

„אֶת־מִי מֵעוֹגְבַיִךְ אָהַבְתְּ כָּל־הַיָּמִים?
מִי הוּא רוֹעֵךְ, אֵלָיו דָּבַקְתְּ לְעוֹלָם?
הִנֵּה אַגִּידָה מְזִמּוֹתַיִךְ בְּאָזְנַיִךְ,
רֹעַ מַעֲלָלַיִךְ אוֹצִיא בְּמִסְפָּר אַחַד אֶחָד.

„בְּכִי־תַמְרוּרִים מִנִּית מִדֵּי שָׁנָה בְשָׁנָה
לִידִיד־נְעוּרַיִךְ, לַתַּמּוּז, אֱלֹהֵי־הָאָבִיב.

„בְּרוֹעֶה עוֹטֶה נוֹצוֹת־הָדָר חָשְׁקָה נַפְשֵׁךְ,
הִכִּית אוֹתוֹ, שִׁבַּרְתְּ אֶת אֶבְרוֹתָיו,
וְהוּא, נִצָּב בַּיַּעַר, יִקְרָא: „קַפִּי, קַפִּי" — כְּנָפִי, כְּנָפִי!

„אָהַבְתְּ אֶת הָאֲרִי, אֶת שַׂגִּיא־הַכֹּחַ,
וְשֶׁבַע פְּעָמִים וְשֶׁבַע כָּרִית לוֹ שַׁחַת.

„עָגַבְתְּ עַל סוּס הַשָּׂשׂ לִקְרַאת קְרָבוֹת,
וַתְּעִידִיהוּ לַשּׁוֹט, לַדָּרְבָן וְלָרֶסֶן,
וַתְּעִידִיהוּ לָרוּץ דֶּרֶךְ שֶׁבַע שָׁעוֹת מִשְׁנֶה.
וַתְּעִידִיהוּ לִרְפֹּשׂ מֵימָיו וְלִשְׁתּוֹת מֵהֶם.
הַעִידוֹת אֶת הַבְּכִי לְאִמּוֹ, לְסִילִילִי.

„לִבֵּךְ הָלַךְ אַחֲרֵי אַבִּיר־רוֹעֵי־עֲדָרִים,
בְּיַד־חָרוּצִים זָרָה פְּרֻדּוֹת־קֹדֶשׁ לְפָנַיִךְ,
יוֹם יוֹם זָבַח לָךְ גְּדִי־עִזִּים.
בַּמַּטֶּה אֲשֶׁר בְּיָדֵךְ הִכִּית אוֹתוֹ,
הָפַכְתְּ אוֹתוֹ לִזְאֵב־עֲרָבוֹת:
יְגָרְשׁוּהוּ נְעָרָיו הָרוֹעִים מֵעַל פְּנֵיהֶם,
כְּלָבָיו שֶׁלּוֹ יְשַׁלְּחוּ שֵׁן בִּבְשָׂרוֹ.

„וְגַם אֶת אִישׁוּלָּנוּ חָמַד לִבֵּךְ,

אֶת נוֹטֵר גַּנֵּי אָבִיךָ שֶׁבַּשָּׁמַיִם.
כְּחֵפֶץ־לִבֵּךְ הֵבִיא לָךְ פְּרָחִים בְּכָל־עֵת,
יוֹם יוֹם עָלוּ פְּרָחִים עַל שֻׁלְחָנֵךְ.
אֵלָיו נָשָׂאת עֵינַיִךְ לְפַתּוֹתוֹ:
„קוּמָה, אִישׁוּלָנוּ, וְנֶהֱנֶה מִגְּבוּרָתֶךָ!
שְׁלַח יָדְךָ וּטְעַם מִלֶּחֶם־הָאֵלִים".
וַיַּעַן אִישׁוּלָנוּ וַיֹּאמֶר לָךְ:
„מַה־שְּׁאֵלָתֵךְ, עַשְׁתַּר, מַה־בַּקָּשָׁתֵךְ?
הֲכִי לֹא אָפְתָה אִמִּי וַאֲנִי לֹא אָכַלְתִּי,
אֲשֶׁר אֹכַל מִמַּטְעַמַּיִךְ לְאֵיד לִי וּלְהַוָּתִי
וְהָיָה לִי לְקוֹץ וּלְדַרְדָּר?"
שָׁמַעַתְּ אֵת אֲשֶׁר־אָמַר,
וַתַּכִּי אוֹתוֹ בַּמַּטֶּה אֲשֶׁר בְּיָדֵךְ,
וַתַּהַפְכִיהוּ לַעֲטַלֵּף וַתּוֹשִׁבִיהוּ בְּמַחֲרָאוֹת,
וְלֹא יָסַף לַעֲלוֹת אֶל הַמִּקְדָּשׁ,
וְלֹא יָסַף לָרֶדֶת אֶל הַגָּן.

„וְהִנֵּה עַתָּה תְּשָׁאֲפִי לְאַהֲבָתִי,
לַעֲשׂוֹת לִי כַּאֲשֶׁר עָשִׂית לָהֶם".

וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ עַשְׁתַּר אֵת אֲשֶׁר־אָמַר,
וַתִּבְעַר חֲמָתָהּ מְאֹד, וַתַּעַל הַשָּׁמַיִם,

וַתִּתְיַצֵּב עֶשְׁתַּר לִפְנֵי אַנּוּ אָבִיהָ,
עָמְדָה לִפְנֵי אַנְתּוּ, אִמָּהּ שֶׁבַּשָּׁמָיִם:

„אָבִי שֶׁבַּשָּׁמַיִם! גִּלְגָּמֵשׁ קִלְּלָנִי,
רֹעַ מַעֲלָלַי הוֹצִיא בְּמִסְפָּר,
רֹעַ מַעֲלָלַי וְכָל־מְזִמּוֹתָי.
כְּלִמָּה הֶעֱטָה עָלַי וּבוּשָׁה".

פָּתַח אַנּוּ אֶת־פִּיהוּ וַיְדַבֵּר,
וַיַּעַן אֶת עֶשְׁתַּר הַגְּבִירָה וַיֹּאמַר:

„אֵין־זֶה כִּי־דָרַשְׁתְּ אֶת־אַהֲבַת גִּלְגָּמֵשׁ,
כִּי עַל־כֵּן הוֹצִיא בְּמִסְפָּר כָּל־רֹעַ מַעֲלָלָיִךְ".

פָּתְחָה עֶשְׁתַּר אֶת־פִּיהָ וַתְּדַבֵּר,
וַתֹּאמֶר לְאָבִיהָ שֶׁבַּשָּׁמַיִם, לְאַנּוּ:

„עֲשֵׂה שׁוֹר־שֶׁבַּשָּׁמַיִם וְיַרְעֵץ אֶת גִּלְגָּמֵשׁ,
הַפֵּל אֵימָה וָפַחַד עַל גִּלְגָּמֵשׁ.
וְהָיָה אִם לֹא תִשְׁמַע בְּקוֹלִי
וְלֹא תָבִיא אֶת שׁוֹר־הַפְּלָאִים,
אֲשַׁבֵּר שַׁעֲרֵי תָפְתֶּה, אֲגַדֵּעַ אֶת־בְּרִיחָיו.

וְעָלוּ כָל־הַשֵּׁדִים אֲשֶׁר בִּשְׁאוֹל־תַּחְתִּית,
יֵשְׁבוּ כָל־יוֹרְדֵי־דוּמָה אֲשֶׁר מֵעוֹלָם
וְעָצְמוּ הַמֵּתִים מִן הַחַיִּים".

פָּתַח אַנּוּ אֶת־פִּיהוּ וַיְדַבֵּר,
וַיֹּאמֶר לְעַשְׁתַּר, בִּתּוֹ הַגְּבִירָה:

„אִם אֶת־תַּאֲוַת־לִבֵּךְ אֲנִי עוֹשֶׂה
וְהָיוּ שֶׁבַע שְׁנוֹת שִׁבֹּלֶת־רֵיקָה בָּאָרֶץ.
הֶאָסַפְתְּ דֵּי־דָגָן אֶל הַמַּמְגּוּרָה,
הַהִצְמַחַתְּ דֵּי־יֶרֶק־דֶּשֶׁא לְבֶהֱמַת־הַשָּׂדֶה?"

פָּתְחָה עַשְׁתַּר אֶת־פִּיהָ וַתְּדַבֵּר,
וַתַּעַן אֶת אַנּוּ אָבִיהָ שֶׁבַּשָּׁמָיִם:

„דַּיּוֹ דָגָן לָאָדָם אֲשֶׁר אָסַפְתִּי,
דַּיּוֹ עֵשֶׂב וְחָצִיר לַבְּהֵמָה הִצְמַחְתִּי,
תָּבֹאנָה שֶׁבַע שְׁנוֹת הַשִּׁבֹּלֶת־הָרֵיקָה!
דֵּי־שֶׁבֶר לָאָדָם וְלַבְּהֵמָה כִּנַּסְתִּי,
כִּי עַל־כֵּן שַׁלְּחֵנוּ.
אֶשְׂמַח לִבִּי כִּי־יִנָּחֵר שׁוֹר־הַשָּׁמַיִם,
בִּנְחָרוֹת־אֵימָה יָרִיעַ עַל גִּלְגָּמֵשׁ".

וַיִּשְׁמַע אֱלֹהֵי־הַשָּׁמַיִם בְּקוֹלָהּ,
וַיְמַלֵּא אַנּוּ אֶת־שְׁאֶלָתָהּ.
שָׁלַח שׁוֹר־פַּר אָיֹם מֵהַר־הָאֱלֹהִים,
עִירָה אוּרֻךְ הֱבִיאָהוּ.
וַיָּטָשׁ שׁוֹר־הַפַּר בְּזַעַם דֶּרֶךְ שָׂדֶה וּמִזְרָע,
וַיָּשֶׂם אֶת הָאָרֶץ לִפְנֵי חוֹמַת הָעִיר.

רוּחַ־אַפּוֹ אֵשׁ בָּהּ טִאטֵא מֵאָה אִישׁ.
וְהִנֵּה בָא, זִנֵּק אֶנְגִּידוּ, נָטָה הַצִּדָּה,
וּבִקְצֵה זְנָבוֹ תְּפָשָׂהוּ.
בָּחַר שׁוֹר־הַפַּר וַיִּמָּלֵט מִיָּדָיו,
הִשְׂתָּעֵר עַל מָאתַיִם אִישׁ וַיַּכְרִיעֵם.

וּכְשֶׁזִּנֵּק בַּשְּׁלִישִׁית בְּנַחֲרוֹת־אֵימָה,
יָצָא אֶנְגִּידוּ לִקְרָאתוֹ וַיֵּט הַצִּדָּה,
תְּפָשׂוֹ בַּעֲבִי־זְנָבוֹ בְּכֹחַ,
גִּלְגָּמֵשׁ הֵבִיא חַרְבּוֹ בְּלִבּוֹ,
בָּחַר שׁוֹר־הַפָּר וַיִּפֹּל שָׁדוּד.

פָּתַח אֶנְגִּידוּ אֶת־פִּיהוּ וַיְדַבֵּר,
וַיֹּאמֶר לְגִלְגָּמֵשׁ:
„אֲבָל שֵׁם לָנוּ וּתְהִלָּה בָּאָרֶץ,

כִּי אֶת שׁוֹר־הַשָּׁמַיִם הִכִּינוּ!״

וְגִלְגָּמֵשׁ אִישׁ־שָׂדֶה יוֹדֵעַ צֵיד־רְאֵמִים,
הִפְרִיד אֶת רֹאשׁ הַחַיָּה הָאַדִּירָה,
בֵּין הַמַּפְרֶקֶת וּבֵין הַקַּרְנַיִם הֱסִירוֹ.
וַיְהִי כְּהַכּוֹתָם אֶת שׁוֹר־הַשָּׁמַיִם
וַיִּשְׁקֹט לִבָּם.
וַיִּקְּדוּ לִפְנֵי שַׁמַּשׁ, אֱלֹהֵי־הַחֶרֶס,
וַיָּקוּמוּ וַיֵּלֵכוּ.
וַיָּנוּחוּ אֶל־מוּל פְּנֵי חוֹמַת־הָעִיר
הָאַחִים הַשְּׁנַיִם.

וְעַשְׁתַּר עָלְתָה עַל הַחוֹמָה אֲשֶׁר לְאוּרֶךְ,
אֶל פִּנַּת הַחוֹמָה זָעֲקָה וַתְּפַתַּח בִּקְלָלָה:

„אוֹי לְךָ, גִּלְגָּמֵשׁ, אוֹי עַל־אַחַת שֶׁבַע!
מָוֶת עָלֶיךָ וַאֲבַדּוֹן!
כִּי שַׁבְתָּ חָטָאתָ לְפָנַי וְגַם הִכִּיתָ אֶת שׁוֹר־הַשָּׁמָיִם!״
שָׁמַע אֶנְגִּידוּ אֶת דִּבְרֵי עַשְׁתַּר בְּדַבְּרָהּ,
וַיִּקְרַע מֵעַל שׁוֹר־הַשָּׁמַיִם כֶּרַע־יְמִינוֹ,
וַיַּשְׁלִיכֶנָּה בְּפָנֶיהָ:
„לוּ הִגַּעְתִּיךְ וְעָשִׂיתִי לָךְ כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתִי לוֹ,

וְתָלִיתִי עָלַיִךְ כָּל בְּנֵי־מֵעָיו!״

וַתִּזְעַק עִשְׁתַּר אֶת הַנְּעָרוֹת אֲשֶׁר בַּהֵיכָל,
אֶת כָּל הַנָּשִׁים וְאֶת כָּל הַקְּדֵשׁוֹת,
וַתִּקְרָא לְמִסְפֵּד,
וַתִּתְאַבֵּלְנָה לְכֶרַע־יְמִין שׁוֹר־הַשָּׁמַיִם שֶׁנִּקְרָעָה.

וַיִּקְרָא גִלְגָּמֵשׁ לָאָמָּנִים וְלֶחָרָשִׁים.
תָּמְהוּ הֶחָרָשִׁים לַקְּרָנַיִם הַגְּדוֹלוֹת.
וַיְהִי מִשְׁקַל הַקֶּרֶן הָאַחַת שְׁלֹשִׁים סֶלַע,
שְׁלֹשִׁים סֶלַע בְּאֶבֶן־הַסַּפִּיר.
שְׁתֵּי אֶצְבָּעוֹת עֳבִי קֶרֶן וָקֶרֶן.
שִׁשָּׁה כֹּרִים שֶׁמֶן־מִשְׁחָה, כְּמַתְכֹּנֶת הַקְּרָנַיִם,
נָדַב גִּלְגָּמֵשׁ לֵאלֹהָיו אוּגַלְבַּנְדָּה,
וַיִּתֵּן אֶת הַקְּרָנַיִם בְּהֵיכַל אֱלֹהָיו מָגִנּוֹ,
וַיְשִׁימֵן אֶל כִּסֵּא הַשַּׁלִּיט הָאַדִּיר.

וַיִּרְחֲצוּ אֶת יְדֵיהֶם בִּנְהַר־פְּרָת.
וַיָּשִׂימוּ לְדֶרֶךְ פַּעֲמֵיהֶם וַיֵּלְכוּ
וַיִּסְעוּ בַּדֶּרֶךְ הָעוֹלָה אוּרְכָּה.

וְכָל אַנְשֵׁי אוּרֻךְ נִקְבְּצוּ יַחַד,

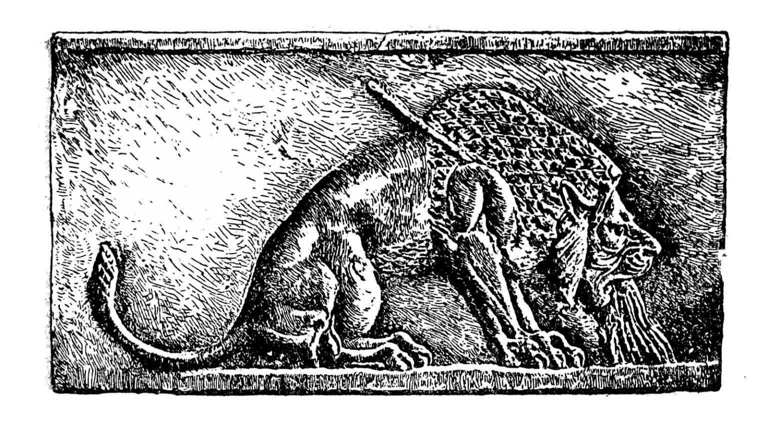
אֲלֵיהֶם יִתְבּוֹנְנוּ, לָהֶם יִתְמָהוּ.
וַיֹּאמֶר גִּלְגָּמֵשׁ לַשְּׁדוֹת, נְשֵׁי־הֵיכָלוֹ:

„מִי הַיָּפֶה בְּכָל הַגְּבָרִים?
מִי הָאַדִּיר בַּגִּבּוֹרִים?"

„— גִּלְגָּמֵשׁ — הַיָּפֶה בַּגְּבָרִים!
אֶנְגִּידוּ — הָאַדִּיר בַּגִּבּוֹרִים!"

וַיִּיטַב לֵב גִּלְגָּמֵשׁ וַיַּעַשׂ מִשְׁתֵּה־שְׂמָחוֹת,
קוֹל־חָלִיל וְקוֹל־זִמְרָה הֵרִיעוּ בָּאוּלָם.

וְכָל הָאֲנָשִׁים נָחִים סְרוּחִים עַל יְצוּעֵיהֶם לַיְלָה.
נָח אֶנְגִּידוּ וַיַּחֲלֹם חֲלוֹמוֹת,
קָם אֶנְגִּידוּ וַיְסַפֵּר אֶת חֲלוֹמוֹ
וַיַּעַן לְגִלְגָּמֵשׁ:

לוּחַ שְׁבִיעִי

„לָמָּה נוֹעֲצוּ אֱלֹהִים אַדִּירִים?
לָמָּה חָרְשׁוּ עָלַי אֲבַדּוֹן, רֵעִי?
אֵיםּ הַחֲלוֹם אֲשֶׁר חָלָמְתִּי.
נֶשֶׁר תְּפָשַׂנִי בְּצִפָּרְנֵי־בַרְזִלּוֹ,
עָלָה אִתִּי, הִגְבִּיהַּ אַרְבַּע שָׁעוֹת.
אָמַר אֵלַי: „הַעֲמֵק הַבֵּט לָאָרֶץ,
מָה הִיא וּמַה־מַּרְאֶהָ?
רְאֵה אֶת הַיָּם, מַה־גָּדְלוֹ?"

„וַתְּהִי הָאָרֶץ כָּהָר, וְהַיָּם כְּאַמַּת־הַמָּיִם.
וַיּוֹסֶף וַיַּמְרֵא עוֹד אַרְבַּע שָׁעוֹת.

וַיֹּאמֶר אֵלָי: „הַעֲמֵק הַבֵּט לָאָרֶץ,
מָה הִיא וּמַה־מַּרְאֶהָ? רְאֵה אֶת הַיָּם, מַה־גָּדְלוֹ?"

„וַתְּהִי הָאָרֶץ כְּגָן, וְהַיָּם כִּתְעָלָה לְגַנָּן.
וְעוֹד אַרְבַּע שָׁעוֹת הִתְרוֹמֵם וַיֹּאמַר:
„הַעֲמֵק הַבֵּט לָאָרֶץ, מַה־מַּרְאֶהָ?
רְאֵה אֶת הַיָּם, מַה־גָּדְלוֹ?"

„וַתְּהִי הָאָרֶץ כְּעוּגַת־קֶמַח, וְהַיָּם כַּעֲרֵבַת־הַמָּיִם.
עוֹד שְׁתֵּי שָׁעוֹת נְשָׂאַנִי עָל — וַיַּפִּילֵנִי.
וָאֶפֹּל וָאֶשְׁכַּב רָצוּץ עַל הָאָרֶץ.
הוּא הַחֲלוֹם. מִפַּחְדִּי חַם לִי וָאִיקָץ".

שָׁמַע גִּלְגָּמֵשׁ אֶת דִּבְרֵי אֶנְגִּידוּ
וַתִּקְדַּרְנָה עֵינָיו.
נָשָׂא קוֹלוֹ וַיֹּאמֶר לִידִידוֹ לְאֶנְגִּידוּ:

„רוּחַ רָעָה תְּפַשַּׂתְךָ בְּצִפָּרְנֶיהָ!
אוֹיָה, כִּי רָעָה חָרְצוּ הָאֵלִים הַגְּדוֹלִים!
שְׁכַב עַל יְצוּעֲךָ, כִּי מִצְחֲךָ חָם".

וַיִּשְׁכַּב אֶנְגִּידוּ עַל יָצוּעַ וַיִּבְעָתֵהוּ שָׂטָן,

רוּחַ־קַדַּחַת רָעָה תָּקְפָה אֶת רֹאשׁוֹ.
דִּבֵּר אֶל הַדֶּלֶת כְּדַבֵּר אֶל נֶפֶשׁ חַיָּה:

„דֶּלֶת הַחוֹרְשָׁה, שַׁעַר הַר־הָאֲרָזִים!
לִבֵּךְ צָפוּן מִשֶּׂכֶל.
אַרְבָּעִים שָׁעָה רַצְתִּי לִקְרָאתֵךְ
עַד שֶׁבָּחַרְתִּי בְעֵצֵךְ, רָאִיתִי אֲרָנַיִךְ,
עֵץ טָהוֹר עֵצֵךְ.
שִׁשָּׁה גָרִים *) קוֹמָתֵךְ וּשְׁנַיִם גָּרִים רָחְבֵּךְ,
שְׁתוֹתַיִךְ, הַמַּשְׁקוֹף וְהָעֲלִיָּה.
בָּסִיךְ מִבְּנֵי־נִפּוּר עָשֵׂךְ וַיְכוֹנְנֵךְ.
הֵן לוּ יָדַעְתִּי, כִּי אַתְּ לְהַוָּתִי,
יָפְיֵךְ לְאָבְדָנִי,
כִּי־עַתָּה הֲנִיפוֹתִי עָלַיִךְ גַּרְזִנִּי
וְהָיִיתִי מְנַפֵּץ אוֹתָךְ לִרְסִיסִים,
סְכַּת־נְצָרִים הָיִיתִי עוֹשֶׂה לִי".

וַיִּשָּׂא קוֹלוֹ גִלְגָּמֵשׁ וַיְקוֹנֵן:
„יְדִידִי, אֲשֶׁר הָלַךְ אִתִּי מִדְבָּרִיּוֹת וְהָרִים,
יְדִידִי, אֲשֶׁר חֵרַף נַפְשׁוֹ אִתִּי,

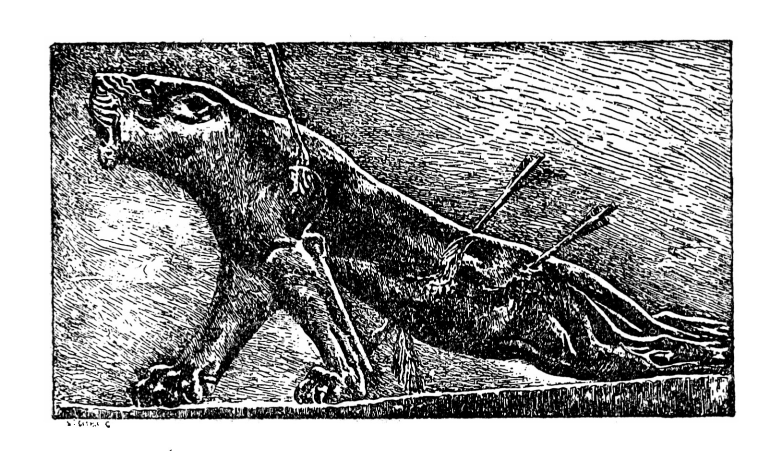
---

*) גַּר — י״ב אמה.

יְדִידִי, הַחֲלוֹם מִתְקַיֵּם וְאֵין לְשַׁנּוֹת אֶת הַגְּזֵרָה.
בְּיוֹם חֲלֹם אֶנְגִּידוּ אֶת הַחֲלוֹם גַּם־נִמְלָא".

וְאֶנְגִּידוּ שׁוֹכֵב חוֹלֶה יוֹם אֶחָד, יוֹם שֵׁנִי;
עַל יְצוּעַ־מַרְבַדִּים יִשְׁכַּב אֶנְגִּידוּ;
שִׁגְיוֹן קַדַּחַת רָעָה תְקָפָהוּ.
וַיִּשְׁכַּב יוֹם שְׁלִישִׁי, יוֹם רְבִיעִי, יוֹם חֲמִשִׁי, יוֹם שִׁשִּׁי,
יוֹם שְׁבִיעִי, יוֹם שְׁמִינִי, יוֹם תְּשִׁיעִי, יוֹם עֲשִׂירִי,
וּכְאֵבוֹ הוֹלֵךְ וְגָדֵל.
יוֹם אַחַד־עָשָׂר, יוֹם שְׁנֵים־עָשָׂר עַל מִשְׁכָּבוֹ נֶאֱנַק,
קָרָא לְגִלְגָּמֵשׁ וַיֹּאמַר:

„אֲדוֹנֵי מֵי־הַחַיִּים אָרוֹר אֵרְרָנִי,
כְּקַלֵּל אִישׁ אֶת שׂוֹטְנוֹ בַּמִּלְחָמָה.
פָּחַד לִבִּי בַקְּרָב, לָכֵן אָמוּת בְּאִי־כָבוֹד.
יְדִידִי, אַשְׁרֵי הַנּוֹפֵל חָלָל בַּקְּרָב —
וַאֲנִי עַל עֶרֶשׂ אֶגְוָע".

לוּחַ שְׁמִינִי

וַיְהִי אַךְ הֵאִיר הַשַּׁחַר
וַיָּקָם גִּלְגָּמֵשׁ וַיִּגַּשׁ אֶל מִשְׁכַּב יְדִידוֹ.
וְאֶנְגִּידוּ שׁוֹכֵב, לֹא־יָנוּעַ.
לְאַט הִתְרוֹמֵם חָזֵהוּ, וְשָׁב וְשָׁקֵט,
לְאִטּוֹ עָלָה רוּחַ מֵאַפָּיו.
וַיֵּבְךְּ גִּלְגָּמֵשׁ וַיֹּאמַר:

„אֶנְגִּידוּ, אָנָה בָא כֹּחֲךָ וְאֵי קוֹלֶךָ?
אַיֵּה אֶנְגִּידוּ יְדִיד־נַפְשִׁי?
עָצַמְתָּ כָּאֲרִי וְכָרְאֵם, קַלּוֹתָ כָּאַיָּלָה.
אַהֲבַת־אָח אֲהַבְתִּיךָ.

וַאֲגַדְּלָה אוֹתְךָ מִכָּל הַנְּסִיכִים, אוֹתְךָ אֶנְגִּידוּ.
כָּל הַיָּפוֹת אֲשֶׁר בְּאוּרֻךְ אֲהֵבוּךָ, אוֹתְךָ אֶנְגִּידוּ.
אֶל יַעַר־הָאֲרָזִים הָלַכְתִּי אִתְּךָ,
יוֹמָם וָלַיְלָה הָיִיתָ אִתִּי,
אִתִּי יַחְדָּו הֵבֵאתָ אֶת רֹאשׁ חֻמְבַּבָּה
אֶל אוּרֻךְ הָעִיר, אֲשֶׁר סָבִיב חוֹמוֹת לָהּ.
עַל־כֵּן יְבָרְכוּנוּ יוֹשְׁבֵי־הָהָר כָּל־הַיָּמִים,
אֲשֶׁר הֵצִיקָה לָמוֹ הַמִּפְלֶצֶת,
כִּי הִכִּינוּ אֶת שׁוֹר־הַשָּׁמַיִם הַזּוֹעֵם.
הֶהָיְתָה בְּךָ לְרָעָה רוּחַ־אַפּוֹ בְּנַחֲרָתוֹ,
רוּחַ־אַפּוֹ, אֲשֶׁר רַעַל בָּהּ?
אֵין־זֹאת כִּי לֹא רָצוּ הָאֵלִים הַגְּדוֹלִים אֲשֶׁר חָרָה אַפֵּנוּ בְּעַשְׁתַּר
וַנַּךְ אֶת הַשּׁוֹר הַשָּׁלוּחַ מִן הַשָּׁמַיִם".

וַיֵּשֶׁב שָׁעָה עַל יְצוּעַ יְדִידוֹ
וַיְהִי מַשְׁקִיף נִכְחוֹ:
שׁוּב הִבִּיט גִּלְגָּמֵשׁ אֶל אֶנְגִּידוּ,
וְאֶנְגִּידוּ שׁוֹכֵב לֹא־יָנוּעַ וְיָשֵׁן.

„אֶנְגִּידוּ, אֲהוּבִי וִידִיד־נְעוּרָי!
הִנֵּה יִשְׁכַּב נְמַר־הָעֲרָבוֹת,
אֲשֶׁר גָּבַר עַל הַכֹּל.

עָלִינוּ בְהַר־הָאֱלֹהִים, תָּפַשְׂנוּ אֶת שׁוֹר־הַשָּׁמַיִם וַנַּכֵּהוּ,
אֶת חֻמְבַּבָּה שׁוֹכְנֵי־הָאֲרָזִים מִגַּרְנוּ.
מָה הַתַּרְדֵּמָה הָעֲמֻקָּה אֲשֶׁר תְּקָפָתְךָ?
קָדַרְתָּ מְאֹד, אֵינְךָ מוֹסִיף לִשְׁמוֹעַ".

אוּלָם הַלָּז אֵינֶנּוּ פּוֹתֵחַ אֶת עֵינָיו.
גִּלְגָּמֵשׁ נָגַע אֶל לִבּוֹ וְהוּא לֹא הָלַם.
וַיְכַס עַל רֵעוֹ כְּכַסּוֹת אֶת הַכַּלָּה.

וַיֶּאֱנַק מָרָה, כַּאֲשֶׁר יִנְהֹם הָאֲרִי,
שָׁאַג כַּלְּבִיאָה אֲשֶׁר פָּצְעָה אוֹתָהּ חֲנִית,
מָרַט שַׂעֲרוֹת־רֹאשׁוֹ וַיְזָרֵן לְכָל רוּחַ,
קָרַע שִׂמְלוֹתָיו וַיִּלְבַּשׁ אֲבֵלִים מְאֻבָּקִים.

וַיְהִי אַךְ הֵאִיר הַשַּׁחַר לְמָחֳרַת־הַיּוֹם,
וַיָּעַר גִּלְגָּמֵשׁ קִינָה חֲדָשָׁה,
שִׁשָּׁה יָמִים וְשִׁשָּׁה לֵילוֹת בָּכָה לְאֶנְגִּידוּ לִידִידוֹ,
עַד שֶׁעָלָה הַשַּׁחַר בַּשְּׁבִיעִי לֹא קְבָרָהוּ.
וַיִּקְבֹּר גִּלְגָּמֵשׁ אֶת יְדִידוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי,
וַיֵּצֵא אֶת הָעִיר אוֹרֶךְ וַיְמַהֵר אֶל הָעֲרָבָה.

פָּגַע בּוֹ צַיָּד כּוֹרֶה שׁוּחוֹת לָאֲרָיוֹת,

וַיְדַבֵּר הַצַּיָּד אֶל הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר אֶל גִּלְגָּמֵשׁ:

„שַׁלִּיט עֶלְיוֹן, אַתָּה הִכִּיתָ אֶת נוֹטֵר יַעַר־הָאֲרָזִים הַזּוֹעֵם
וְגַם אֶת חֻמְבַּבָּה הָרוֹדֶה בְּהַר־הָאֲרָזִים מִגַּרְתָּ,
בִּזְרוֹעֲךָ הָרַגְתָּ אֶת הָאֲרָיוֹת בֶּהָרִים,
אֶת הַשּׁוֹר הָאַדִּיר אֲשֶׁר שְׁלָחוֹ אֵל־הַשָּׁמַיִם מוֹתַתְתָּ;
לָמָּה שְׁפּוּ לְחָיֶיךָ, חָוְרוּ, לָמָּה נָפְלוּ פָּנֶיךָ?
לָמָּה תֶּאֱבַל נַפְשְׁךָ וְקוֹמָתְךָ כְּפוּפָה?
לָמָּה קִנְנָה קִינָה בְּלִבְּךָ, דָּמִיתָ לְעוֹבֵר דֶּרֶךְ רְחוֹקָה?
לָמָּה פָּנֶיךָ שְׁזוּפִים מֵרוּחַ, מִשְּׂעִירִים וְשֶׁמֶשׁ־צָהֳרָיִם?
לָמָּה תָּנוּעַ עַל־פְּנֵי הַשָּׂדֶה?"

וַיִּפְתַּח גִּלְגָּמֵשׁ אֶת־פִּיהוּ וַיְדַבֵּר וַיַּעַן לוֹ:
„יְדִידִי הַדָּבֵק בִּי כְּסוּס־מִלְחָמָה,
יְדִידִי אֶנְגִּידוּ, נְמַר־הָעֲרָבוֹת,
אֲשֶׁר גָּבַר עַל הַכֹּל
וַיַּחְדָּו עָלִינוּ בְּהַר־הָאֱלֹהִים,
תָּפַשְׂנוּ אֶת שׁוֹר־הַשָּׁמַיִם וַנַּכֵּנוּ,
אֶת חֻמְבַּבָּה הִכִּינוּ בְּהַר־הָאֲרָזִים,
בְּחַגְוֵי־הָרִים הִכִּינוּ אֲרָיוֹת,
יְדִידִי, אֲשֶׁר חֵרַף אִתִּי יַחְדָּו אֶת־נַפְשׁוֹ,
פְּקֻדַּת כָּל־הָאָדָם עָלָיו בָּאָה.

שִׁשָּׁה יָמִים וְשִׁשָּׁה לֵילוֹת בָּכִיתִי לוֹ,
וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי קְבַרְתִּיו מִלְּפָנָי.
עַל־דְּבַר יְדִידִי חָרָה לִּי מְאֹד,
לָכֵן אָחוּשָׁה בָעֲרָבָה, אַרְחִיקָה נְדוֹד.
אֵיכָה־זֶה אַחֲרִישׁ עַל יְגוֹנִי?
אֵיכָה־זֶה אָשִׂיחַ יְגוֹנִי?
יְדִידִי, אֲשֶׁר אָהַבְתִּי, הָיָה לְאֵפֶר,
אֶנְגִּידוּ עֲמִיתִי נִמְשַׁל לְעָפָר מִן־הָאֲדָמָה.
הַאָמְנָם גַּם־אֲנִי אַרְגִּיעַ כָּמוֹהוּ
וְלֹא אוֹסִיף לָקוּם לְעוֹלְמֵי־עַד?"

לוּחַ תְּשִׁיעִי

לִידִידוֹ לְאֶנְגִּידוּ מַר יִבְכֶּה גִּלְגָּמֵשׁ,
עַל־פְּנֵי הָעֲרָבָה יָנוּעַ.
„הֲכְמוֹת אֶנְגִּידוּ אָמוּת גַּם־אָנִי?
הָמוּ מֵעַי, הָמוּ,
מָוֶת אִירָא, עַל־כֵּן אֲמַהֵר בָּעֲרָבָה,
אֶל אֶת־נַפִּשְׁתִּים בֶּן אֻבַּרָה־תֻּתּוּ
אָשִׂים פָּנַי, אָחִישָׁה פְּעָמַי.
עַד שֶׁבָּאתִי אֶל נְקִיקֵי הֶהָרִים לַיְלָה
רָאִיתִי אֲרָיוֹת וַיָּפָג לְבָבִי,
אֶשָּׂא רֹאשִׁי אֶל־עָל, לְסִין אַעְתִּירָה,
אֶל עַשְׁתַּר, גְּבֶרֶת עִיר־הַחַיִּים, אֶתְחַנָּן“

אֶל הָאַדִּירָה בָּאֵלִים אֶשְׁפֹּךְ שִׂיחִי:
אָנָּא, שִׁמְרִי־נָא לִי חַיַּי גַּם־הַפָּעַם!״

וְהוּא יָגֵעַ וַיִּשְׁכַּב וַיַּחֲלֹם חֲלוֹם
וְהִנֵּה גוּר־אַרְיֵה מִשְׁתַּעֲשֵׁעַ בְּגִילוֹ עַל חַיִּים„
וַיָּנֶף אֶת־גַּרְזִנּוֹ אֲשֶׁר לְצִדּוֹ,
שָׁלַף חַרְבּוֹ אֲשֶׁר עַל חֲגוֹרָתוֹ.
וְהִנֵּה שֶׁן־סֶלַע חַדָּה בֵּינֵיהֶם, טָסָה כַּחֲנִית„
וַתִּבָּקַע הָאָרֶץ תַּחְתֶּנּוּ,
וַיִּפֹּל וַיִּבְלָעֵהוּ הַנָּקִיק הַפָּתוּחַ.
וַיִּבָּהֵל וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ הָלְאָה.

וַיְהִי כַּעֲלוֹת הַשַּׁחַר בְּיוֹם־הַמָּחֳרָת
וַיִּשָּׂא אֶת־עֵינָיו וַיַּרְא הַר גָּבוֹהַּ,
הֵמָּה הָרֵי מַשּׁוּ,
וַיָּבֹא עַד הֶהָרִים וַעֲלֵיהֶם רְקִיעַ־הַשָּׁמַיִם;
שַׁעֲרֵי־הַחֶרֶס בֵּינֵיהֶם,
אֲשֶׁר שָׁם מִזְרַח הַשֶּׁמֶשׁ וּמְבוֹאוֹ;
שְׁנֵי עֲנָקִים שׁוֹמְרִים אֶת פֶּתַח־הָהָר לַשָּׁמַיִם,
מֶחֱזָם וָמַעְלָה עַל־אֲדָמוֹת וְגוּפָם נָגַע שְׁאוֹל־תַּחְתִּית,
עַקְרַבֵּי־אָדָם הַשּׁוֹמְרִים אֶת הַשְּׁעָרִים.
נוֹרָא מַרְאֵהֶם וְאָיֹם וּמָוֶת בְּמַבַּט־עֵינֵיהֶם„

בְּרַק־זַעֲוָתָם יְטַלְטֵל הָרִים בְּקָעָתָה.
אֶת מִזְרַח הַשֶּׁמֶשׁ וּמְבוֹאוֹ יִנְצֹרוּ.

רָאָה אוֹתָם גִּלְגָּמֵשׁ וַיָּמָת לִבּוֹ,
פָּנָיו קָדְרוּ מֵאֵימָה וָפַחַד,
אִמֵּץ רוּחוֹ וַיַּרְכֵּן רֹאשׁוֹ לִפְנֵיהֶם.
אָז יִקְרָא עַקְרַב־הָאָדָם לָאִשָּׁה:

„הִנֵּה הָאָדָם, הַבָּא אֵלֵינוּ, בְּשַׂר־אֵלִים בְּשָׂרוֹ!"
עָנְתָה אֶת עַקְרַב־הָאָדָם שֶׁגָּלוֹ:
„שְׁתֵּי שְׁלִישִׁיּוֹת בּוֹ אֵל, שְׁלִישִׁית אַחַת בּוֹ אָדָם!"
קָרָא עַקְרַב־הָאָדָם אֶל גִּלְגָּמֵשׁ,
אֶל יְדִיד־הָאֱלֹהִים, וַיְדַבֵּר:

„דֶּרֶךְ רְחוֹקָה עָשִׂיתָ, גּוֹלֶה יָקָר!
הִנֵּה בָאתָ, הִגַּעְתָּ עָדַי,
עָלִיתָ הָרִים אֲשֶׁר קָשֶׁה לַעֲבֹר בָּם,
הִנֵּה פֹה תַּכְלִית נְדוּדֶיךָ;
מַטְּרַת נְסִיעָתְךָ לָדַעַת חָפַצְתִּי".

עָנָה גִּלְגָּמֵשׁ אֶת עַקְרַב־הָאָדָם
וַיְדַבֵּר לַגֶּבֶר וַיֹּאמַר:

„לְבִּי לְאֶנְגִידוּ יְדִידִי, לְנְמַר־הָעֲרָבוֹת!
פְּקֻדַּת כָּל־הָאָדָם בָּאָה עָלָיו.
אֶת־הַמָּוֶת אֲנִי יָרֵא וְהִנְנִי נוֹדֵד בָּעֲרָבָה.
לְדְבַר רֵעִי חָרָה לִי מְאֹד.
הָיָה אָבָק יְדִידִי אֲשֶׁר אָהַבְתִּי,
אֶנְגִידוּ חֲבֵרִי הָיָה עָפָר מִן־הָאֲדָמָה.
כִּי עַל־כֵּן אָנוּדָה בָּאֲרָצוֹת,
עָלִיתִי עַל הֶהָרִים וָאָבֹא עַד־הֲלוֹם.
אָמַרְתִּי אֶל אֻתְ־נַפִּשְׁתִּים אֲבִי־אָבִי אָבֹאָה,
וְהוּא בָא בְסוֹד הָאֵלִים וּמָצָא חַיֵּי־עוֹלָם,
אֶדְרְשֶׁהוּ לַחַיִּים וְלַמָּוֶת".

וַיִּפְתַּח עַקְרַב־הָאָדָם אֶת־פִּיהוּ
וַיְדַבֵּר לְגִלְגָּמֵשׁ לֵאמֹר:
„גִּלְגָּמֵשׁ, מֵעוֹלָם לֹא דָרַךְ פֹּה אֱנוֹשׁ,
אִישׁ לֹא מָצָא נְתִיבָה בֶּהָרִים הָאֵלֶּה.
דֶּרֶךְ שְׁתֵּים־עֶשְׂרֵה שָׁעָה־מִשְׁנֶה
לְנְקִיק־הֶהָרִים הָעוֹלֶה בֵּינֵיהֶם.
גְּדוֹלָה הָעֲלָטָה וְאֵין קֶרֶן־שֶׁמֶשׁ,
אֲשֶׁר תַּחְדֹּר מִן הַדֶּרֶךְ הַתְּלוּלָה,
בָּהּ תַּעַל הַחַמָּה כִּי־תִזְרַח עַל־פְּנֵי אֲרָצוֹת,
בָּהּ תֵּרֵד בְּבוֹאָהּ מִדֵּי שׁוּבָהּ

מְמַסָּעָה בְּאוֹקְיָנוּס־הַשָּׁמַיִם לָיְלָה.
וּמֵעֵבֶר הֶהָרִים שָׁם הַיָּם
הַחוֹבֵק כָּל־מְדִינוֹת הָאֲדָמָה.
לֹא תוּכַל לָלֶכֶת בְּדֶרֶךְ־הַשֶּׁמֶשׁ,
כִּי עוֹלָה הִיא אֶל הָאֵלִים הָאוֹרִים!
לֹא חָדַר מֵעוֹלָם בָּהּ אָדָם,
דֶּרֶךְ חֲגוּ־הַצַּלְמָוֶת.
מֵעֵבֶר שַׁעֲרֵי־הַשֶּׁמֶשׁ יִנְוֶה אֲבִי־אָבִיךָ
הַרְחֵק עַל תּוֹצְאוֹת הַנְּהָרוֹת.
מִשְׁכַּן אֻתְ־נַפִּשְׁתִּים מֵעֵבֶר מֵימֵי־הַמָּוֶת,
אֵין סְפִינָה לַהֲבִיאֲךָ שָׁמָּה".

שָׁמַע גִּלְגָּמֵשׁ אֶת דִּבְרֵי הָעֲנָק וַיֹּאמַר:
„דֶּרֶךְ־יְגוֹנִים דַּרְכִּי אֲשֶׁר עָשִׂיתִי,
צַעַר וּמַכְאוֹבוֹת נוֹרָאִים מְנוּ לִי.
אִם קִינָה וָאֵבֶל מְנָת־חֶבְלִי?
תְּנָה לִּי וְאָבֹא אֶל־בֵּין הֶהָרִים
וְאֶרְאֶה אֶת אֻתְ־נַפִּשְׁתִּים, אֶת אֲבִי־אָבִי,
וְאֶשְׁאֲלָה עַל הַחַיִּים אֲשֶׁר מָצָא.
אָנָּא אֶעְבְּרָה וְאֶמְצָא חַיִּים גַּם־אָנִי".

וַיִּפְתַּח עַקְרַב־הָאָדָם אֶת־פִּיהוּ

וַיַּעַן אֶת־גִּלְגָּמֵשׁ וַיֹּאמַר:
„עֲצֵם לִבְּךָ, גִּלְגָּמֵשׁ, וְכֹחַ־אַדִּירִים כֹּחֶךָ!
לֶךְ־לְךָ, גִּלְגָּמֵשׁ, הַרְהֵב עֹז לִמְצֹא אֶת־הַדֶּרֶךְ,
וְאִם הַרְרֵי־מַשּׁוּ הַגְּבוֹהִים בְּהַרְרֵי־אֲדָמוֹת,
וְאִם הַסְּלָעִים אֲשֶׁר בְּקֶרֶב הֶהָרִים
חַגְוֵי־זְוָעוֹת הֵמָּה, בָּם יָלִין צַלְמָוֶת.
בֹּא בְשָׁלוֹם עַד קְצֵה גְבוּל הַמִּשְׁעוֹל הַתָּלוּל
וְנִפְתְּחוּ לְפָנֶיךָ שַׁעֲרֵי־הַשֶּׁמֶשׁ,
אֲשֶׁר אֲנַחְנוּ שׁוֹמְרִים אוֹתָם".

שָׁמַע גִּלְגָּמֵשׁ וַיָּשֶׂם לַדֶּרֶךְ פְּעָמָיו.
כַּאֲשֶׁר אָמַר הָעֲנָק כֵּן עָשָׂה.
בְּדֶרֶךְ־הַשֶּׁמֶשׁ הָלַךְ גִּלְגָּמֵשׁ.

מִקֵּץ שָׁעָה־מִשְׁנֶה הִגִּיעַ עַד הַחֲגָו,
וְהָעֲלָטָה גְדוֹלָה וְאֵין כָּל־קַו־אוֹר,
אֵין לִרְאוֹת כָּל־מְאוּמָה מִפָּנִים וּמֵאָחוֹר.

שְׁתֵּי שָׁעוֹת־מִשְׁנֶה עָשָׂה בְדַרְכּוֹ.
הָעֲלָטָה גְדוֹלָה וְאֵין כָּל־קַו־אוֹר,
אֵין לִרְאוֹת כָּל־מְאוּמָה מִפָּנִים וּמֵאָחוֹר.

שָׁלשׁ שָׁעוֹת־מִשְׁנֶה עָשָׂה בְּדַרְכּוֹ.
הָעֲלָטָה גְדוֹלָה, אֵין כָּל־קַו־אוֹר,
אֵין לִרְאוֹת כָּל־מְאוּמָה מִפָּנִים וּמֵאָחוֹר.

אַרְבַּע שָׁעוֹת־מִשְׁנֶה עָשָׂה בְּדַרְכּוֹ.
הָעֲלָטָה גְדוֹלָה, אֵין כָּל־קַו־אוֹר,
אֵין לִרְאוֹת כָּל־מְאוּמָה מִפָּנִים וּמֵאָחוֹר.

חָמֵשׁ שָׁעוֹת־מִשְׁנֶה עָשָׂה בְּדַרְכּוֹ.
הָעֲלָטָה גְדוֹלָה, אֵין כָּל־קַו־אוֹר,
אֵין לִרְאוֹת כָּל־מְאוּמָה מִפָּנִים וּמֵאָחוֹר.

שֵׁשׁ שָׁעוֹת־מִשְׁנֶה עָשָׂה בְּדַרְכּוֹ.
הָעֲלָטָה גְדוֹלָה, אֵין כָּל־קַו־אוֹר,
אֵין לִרְאוֹת כָּל־מְאוּמָה מִפָּנִים וּמֵאָחוֹר.

שֶׁבַע שָׁעוֹת־מִשְׁנֶה עָשָׂה בְּדַרְכּוֹ.
הָעֲלָטָה גְדוֹלָה, אֵין כָּל־קַו־אוֹר,
אֵין לִרְאוֹת כָּל־מְאוּמָה מִפָּנִים וּמֵאָחוֹר.

שְׁמוֹנֶה שָׁעוֹת־מִשְׁנֶה עָשָׂה אֶת־דַּרְכּוֹ.
הָעֲלָטָה גְדוֹלָה, אֵין כָּל־קַו־אוֹר,

אֵין לִרְאוֹת כָּל־מְאוּמָה מִפָּנִים וּמֵאָחוֹר.

תֵּשַׁע שָׁעוֹת־מִשְׁנֶה עָשָׂה בְּדַרְכּוֹ.
פִּתְאֹם הִרְגִּישׁ רוּחַ־צָפוֹן בְּנָשְׁבָהּ;
וְגֵוֹ כָּפוּף וּפָנָיו קוֹדְרִים.
הָעֲלָטָה גְדוֹלָה וְאֵין כָּל־קַו־אוֹר.

עֶשֶׂר שָׁעוֹת־מִשְׁנֶה עָשָׂה בְּדַרְכּוֹ,
הָעֲלָטָה רָפְתָה, קְצֵה־הַחֲגוּ הוֹלֵךְ וְקָרֵב.

אַחַת־עֶשְׂרֵה שָׁעוֹת־מִשְׁנֶה עָשָׂה, וַיְהִי אוֹר.
וְגַן־הָאֱלֹהִים לְפָנָיו, וַיַּרְא וַיָּחָשׁ אֵלָיו.
זֶרַע פִּרְיוֹ אֹדֶם,
אַשְׁכְּלוֹת גַּפְנוֹ תְּלוּיוֹת תַּאֲוָה לָעֵינָיִם,
עֵצִים אֲשֶׁר פִּרְיָם סַפִּירִים,
פִּרְיָם אֲשֶׁר יִתְּנוּ נֶחְמָד וְטוֹב לָעֵינָיִם.

וַיִּשָּׂא גִלְגָּמֵשׁ אֶל שַׁמַּשׁ אֶת־כַּפָּיו:
„קָשִׁים וַאֲרֻכִּים הָיוּ נְדוּדַי,
בְּחַיּוֹת־הַמִּדְבָּר נִלְחַמְתִּי, כִּי נָטַל עָלָי,
הָיוּ עוֹרוֹתָן מְכַסֶּה לִבְשָׂרִי,
בְּשַׂר־טְרֵפָתָן הָיָה מַאֲכָלִי,

שַׁעֲרֵי הֶהָרִים נִפְתְּחוּ לְפָנַי,
בְּחַגְוֵי־זְוָעוֹת עָשִׂיתִי דַרְכִּי;
וְהִנֵּה לְפָנַי גַּן־הָאֱלֹהִים
וְאַחֲרָיו זֶה הַיָּם רְחַב־הַיָּדַיִם.
הוֹדִיעֵנִי אֶת־הַדֶּרֶךְ אֶל אֻתְ־נַפִּשְׁתִּים,
אֶל אֲבִי־אָבִי, הַשּׁוֹכֵן־מֶרְחַקִּים,
הַרְאֵה לִי אֶת־הַחוֹבֵל
אֲשֶׁר יְבִיאֵנִי בְשָׁלוֹם בְּיַם־הָעוֹלָם,
בְּמֵימֵי הַמָּוֶת, וְאֶמְצָא אֶת חַיֵּי־הָעַד".

שָׁמַע שַׁמַשׁ אֶת־דְּבָרָיו וַיִּתְעַצֵּב אֶל־לִבּוֹ
וַיְדַבֵּר אֶל גִּלְגָּמֵשׁ לֵאמֹר:
„גִּלְגָּמֵשׁ, אָנָה יְשָׁאֲךָ רוּחֶךָ?
לֹא תִמְצָא אֶת־הַחַיִּים, אֲשֶׁר אַתָּה מְבַקֵּשׁ!"

וַיַּעַן גִּלְגָּמֵשׁ אֶת שַׁמַשׁ הַגָּדוֹל:
„גַּלְמוּד בָּעֲרָבָה בְּעָנְיִי הִתְהַלָּכְתִּי!
כּוֹכָב אַחַר כּוֹכָב חָשָׁךְ.
כָּל־הַשָּׁנִים לַנְתִּי בִשְׂדֵה־יְלֵל־יְשִׁימוֹן,
לֹא הָיָה לִי שֶׁמֶשׁ, יָרֵחַ וְכָל־כּוֹכָב בְּמִשְׁעוֹל־הַצַּלְמָוֶת.
אָנָּא, תֶּחֱזֶינָה עֵינַי אֶת־פָּנֶיךָ, הַשֶּׁמֶשׁ,
תִּשְׂבַּע נַפְשִׁי אֶת אוֹרְךָ הַיָּפֶה!

פִּנָּתָהּ הַמַּאְפֵּלְיָה, רְחָקָה מֶנִּי,
לֹא הַמֵּתִים יִרְאוּ עֵין־שֶׁמֶשׁ,
וַאֲנִי דוֹרֵשׁ לַחַיִּים, לִמְצֹא חַיֵּי־עוֹלָם אֲנִי חָפֵץ".

וַיִּשְׁמַע שַׁמַּשׁ אֶת־דְּבָרָיו וַיֹּאמֶר לְגִלְגָּמֵשׁ:
„לֵךְ אֶל סִידוּרִי־סַבִּתוּ, הָאִשָּׁה הַחֲכָמָה אֲשֶׁר בְּהַר־הַשָּׁמַיִם,
הִנֵּה הִיא יוֹשֶׁבֶת עַל כִּסֵּא־מְלָכִים בְּגַן־הָאֱלֹהִים,
אֵצֶל הַיָּם, וְהִיא שׁוֹמֶרֶת אֶת עֵץ־הַחַיִּים.
שִׂים פְּעָמֶיךָ אֶל הַגַּן אֲשֶׁר לְפָנֶיךָ,
הִיא תוֹרְךָ אֶת הַדֶּרֶךְ אֶל אֻתְ־נַפִּשְׁתִּים
אֲבִי־אָבִיךָ, הַשּׁוֹכְנִי מֶרְחַקִּים".

שָׁמַע גִּלְגָּמֵשׁ אֶת־דְּבָרָיו וַיָּשֶׂם לַדֶּרֶךְ פָּנָיו.
וְגַן־הָאֱלֹהִים הַנִּפְלָא לְפָנָיו,
יִשְׂגּוּ אֲרָזִים בַּהֲדַר־גְּאוֹנָם,
אַבְנֵי־חֵן מַבְרִיקוֹת עַל עֲצֵי־הַגָּן,
סְמָרַגְדִּים יְרֻקִּים מִשְׁתָּרְגִים כְּעֵשֶׂב־הַיָּם,
אֲבָנִים יְקָרוֹת מְצִיצוֹת כַּקּוֹץ וְכַדַּרְדַּר,
סַפִּירִים — זֶרַע כָּל־פְּרִי.
וַיַּעֲצֹר גִּלְגָּמֵשׁ בִּצְעָדָיו,
וַיִּשָּׂא אֶת־עֵינָיו אֶל גַּן־הָאֱלֹהִים.

לוּחַ עֲשִׂירִי

וְכִסֵּא סִידוּרִי־סַבִּתוּ הָאֵלָה נִשָּׂא עַל שְׂפַת הַיָּם,
שָׁם הִיא יוֹשֶׁבֶת וְשׁוֹמֶרֶת אֶת מְבוֹא גַּן־הָאֱלֹהִים,
אַבְנֵט עַל חֲלָצֶיהָ, חֲגוֹר עָשׂוּי לָהּ,
שִׂמְלָה אֲרֻכָּה עוֹטָה אֶת־בְּשָׂרָהּ.

וְגִלְגָּמֵשׁ רָץ הֵנָּה וָהֵנָּה, מְבַקֵּשׁ אֶת־הַפֶּתַח.
עוֹרוֹת חַיּוֹת־שָׂדֶה עוֹטִים אֶת־בְּשָׂרוֹ,
נוֹרָא מַרְאֵהוּ, תַּבְנִית־אֱלֹהִים תַּבְנִיתוֹ,
לִבּוֹ כּוֹאֵב, דּוֹמֶה הוּא לְעוֹבֵר אֳרָחוֹת רְחוֹקוֹת.

סַבִּתּוּ מַשְׁקִיפָה לְמֵרָחוֹק
וַתֹּאמֶר אֶל לִבָּהּ וַתְּדַבֵּר דְּבָרֶיהָ,
עִם לִבָּהּ נוֹעָצָה וַתֹּאמַר:

„הַאָמְנָם אֶל גַּן־אֱלֹהִים יְבַקֵּשׁ הַלָּז דֶּרֶךְ?
לְאָן יֵלֵךְ, בְּצַעֲדוֹ יִסְעָר?"
וַיְהִי בִּרְאוֹתָהּ אוֹתוֹ סַבִּתּוּ וַתִּנְעַל הַשְּׁעָרִים,
סָגְרָה הַשְּׁעָרִים, הִבְרִיחָה הַבְּרִיחַ.
וַיֶּחֱרַץ גִּלְגָּמֵשׁ בְּלִבּוֹ לָבֹא בַשָּׁעַר.
הֵנִיף אֶת־זְרוֹעוֹ, גַּרְזִנּוֹ הֵנִיחַ עַל הַשָּׁעַר,
וַיֹּאמֶר גִּלְגָּמֵשׁ לָאֵלָּה סַבִּתּוּ:

„סַבִּתּוּ, לָמָּה־זֶּה נָעַלְתְּ אֶת־הַשְּׁעָרִים בְּפָנָי?
סָגַרְתְּ אֶת־הַשְּׁעָרִים וַתַּבְרִיחִי הַבְּרִיחַ.
הִנְנִי נוֹתֵץ אֶת־הַשַּׁעַר וַאֲגַדַּע הַבְּרִיחַ!"

פָּתְחָה סַבִּתּוּ אֶת־הַשַּׁעַר וַתְּדַבֵּר בַּפֶּתַח:

„לָמָּה שְׁפּוּ, חָוְרוּ לְחָיַיִךְ, לָמָּה נָפְלוּ פָּנֶיךָ?
לָמָּה תֶּאֱבַל נַפְשְׁךָ, קוֹמָתְךָ כְּפוּפָה?
לָמָּה קִנְּנָה קִינָה בִּלְבָבְךָ, דָּמִיתָ לְעוֹבֵר דֶּרֶךְ רְחוֹקָה?
לָמָּה פָּנֶיךָ שְׁזוּפִים מֵרוּחַ, מִשְּׂעִירִים וְשֶׁמֶשׁ־צָהֳרָיִם?
לָמָּה תָנוּעַ עַל־פְּנֵי הַשָּׂדֶה?"

וַיִּפְתַּח גִּלְגָּמֵשׁ אֶת־פִּיהוּ וַיְדַבֵּר וַיַּעַן לָהּ:
„אֵיךְ לֹא תְשְׁפֶּינָה, תֶּחֱוַרְנָה לְחָיַי, אֵיךְ לֹא יִפְּלוּ פָּנָי?
אֵיךְ לֹא תֶאֱבַל נַפְשִׁי, לֹא תִכַּף קוֹמָתִי?
אֵיךְ לֹא תְקַנֵּן קִינָה בִּלְבָבִי, לֹא אֶדְמֶה לְעוֹבֵר דֶּרֶךְ רְחוֹקָה?
אֵיךְ לֹא יִהְיוּ פָּנַי שְׁזוּפִים מֵרוּחַ, מִשְּׂעִירִים וְשֶׁמֶשׁ־צָהֳרָיִם?
אֵיכָה לֹא אָנוּעַ עַל־פְּנֵי הַשָּׂדֶה?
יְדִידִי אֶנְגִּידוּ, נְמַר־הָעֲרָבוֹת,
אֲשֶׁר גָּבַר עַל־הַכֹּל
וַיַּחְדָּו עָלִינוּ בְּהַר־הָאֱלֹהִים,
תָּפַשְׂנוּ אֶת שׁוֹר־הַשָּׁמַיִם וַנַּכֵּהוּ,
אֶת־חֻמְבַּבָּה הִכִּינוּ בְּהַר־הָאֲרָזִים,
בְּחַגְוֵי־הָרִים הִכִּינוּ אֲרָיוֹת,
יְדִידִי, אֲשֶׁר חֵרַף אִתִּי יַחְדָּו אֶת־נַפְשׁוֹ,
פְּקֻדַּת כָּל־הָאָדָם עָלָיו בָּאָה.
שִׁשָּׁה יָמִים וְשִׁשָּׁה לֵילוֹת בָּכִיתִי לוֹ,
בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי קְבַרְתִּיו מֵעַל־פָּנָי.

עַל־דְּבַר יְדִידִי חָרָה לִי מְאֹד,
לָכֵן אָחוּשָׁה בָעֲרָבָה, אַרְחִיקָה נְדוֹד.
אֵיכָה־זֶּה אַחֲרִישׁ עַל יְגוֹנִי?
אֵיכָה אָשִׂיחַ יְגוֹנִי?
יְדִידִי, אֲשֶׁר אָהַבְתִּי, הָיָה לְאֵפֶר,
אֶנְגִּידוּ עֲמִיתִי נִמְשַׁל לְעָפָר מִן־הָאֲדָמָה.
הֲגַם אֲנִי אַרְגִּיעַ כָּמוֹהוּ
וְלֹא אוֹסִיף לָקוּם לְעוֹלְמֵי־עַד?"

וַתַּעַן סַבִּתּוּ וַתֹּאמֶר לְגִלְגָּמֵשׁ:
„גִּלְגָּמֵשׁ, אָנָה אַתָּה מְמַהֵר?
אֶת־הַחַיִּים אֲשֶׁר אַתָּה דוֹרֵשׁ לֹא תִמְצָא.
בִּבְרֹא אֱלֹהִים אָדָם מִנּוּ לוֹ אֶת־הַמָּוֶת,
וְאֶת־הַחַיִּים לָקְחוּ לָהֶם.
לָכֵן, גִּלְגָּמֵשׁ, אֱכֹל וּשְׁתֵה,
מַלֵּא בִטְנְךָ וּשְׂמַח יוֹמָם וָלָיְלָה,
יוֹם יוֹם עֲשֵׂה לְךָ מִשְׁתֶּה,
שׂוּשׂ תָּשִׂישׂ יוֹמָם וָלָיְלָה,
שָׂא זִמְרָה וּתְנָה כִנּוֹר, חָלִיל נָעִים עִם מָחוֹל.
בְּכָל־עֵת יִהְיוּ בְגָדֶיךָ לְבָנִים,
רְחַץ אֶת־רֹאשְׁךָ וְשֶׁמֶן עָלָיו אַל יֶחְסָר,
וּטְבֹל אֶת־בְּשָׂרְךָ בְּמַיִם חַיִּים.

רְאֵה בְשִׂמְחָה אֶת־בָּנֶיךָ, אֲשֶׁר יְמִישׁוּן כַּפֶּיךָ,
רְאֵה חַיִּים עִם הָאִשָּׁה.
לָכֵן שׁוּבָה לְאוּרְךָ, מֶלֶךְ מְהֻלָּל וְגִבּוֹר".

וַיַּעַן אוֹתָהּ גִּלְגָּמֵשׁ וַיֹּאמֶר לְסַבִּתּוּ:
„אָנָּא, סַבִּתּוּ, הַרְאִינִי אֶת־הַדֶּרֶךְ לְאֻתְ־נַפִּשְׁתִּים,
הוֹרִינִי, אֵיךְ אָבֹא אֵלָיו.
תְּנִי אוֹת,
אִם אֶפְשָׁר וְאֶעְבְּרָה אֶת־הַיָּם,
וְאִם אִי־אֶפְשָׁר — וְאֵלֵךְ בַּשָּׂדֶה".

וַתַּעַן סַבִּתּוּ וַתֹּאמֶר לְגִלְגָּמֵשׁ:
„לֹא הָיָה פֹּה מַעֲבָר מֵעוֹלָם,
מִימוֹת־עוֹלָם לֹא עָבַר אֶת־הַיָּם כָּל־הַבָּא הֵנָּה,
רַק שַׁמַּשׁ שַׂגִּיא־הַכֹּחַ, הוּא יַעַבְרֶנּוּ,
זוּלָתִי אֱלֹהֵי־הַשֶּׁמֶשׁ, וּמִי מִבַּלְעָדָיו?
כִּי קָשֶׁה הַמַּעֲבָר עַל־פְּנֵי הָאוֹקְיָנוֹס,
קָשְׁתָה הַדֶּרֶךְ,
וַעֲמֻקִּים מֵי־הַמָּוֶת אֲשֶׁר לִפְנֵיהֶם.
וְאֵיכָה־זֶה תַּעֲבֹר, גִּלְגָּמֵשׁ, אֶת־הַיָּם?
וְאִם גַּם עַד מֵי־הַמָּוֶת תָּבֹא, מַה־תַּעֲשֶׂה שָׁם?
רְאֵה, הִנֵּה בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר שָׁם אֲרוֹנוֹת־הָאֲבָנִים מֻנָּחִים,

שָׁם אוּר־שַׁנַבִּי, חוֹבְלוֹ שֶׁל אֻתְ־נַפִּשְׁתִּים.
הִנֵּה זֶה אַךְ פָּנָה אֶל הַיַּעַר
לִקְטֹף לוֹ עֵשֶׂב וְגַרְגְּרִים.
לֵךְ וּמְצָאֵהוּ.
אִם אֶפְשָׁר וְעָבַרְתָּ אִתּוֹ, וְאִם אִי־אֶפְשָׁר — שׁוּבָה".

וַיְהִי כִּשְׁמוֹעַ גִּלְגָּמֵשׁ אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה,
הֵנִיף אֶת־גַּרְזִנּוֹ אֲשֶׁר עַל צִדּוֹ,
תָּלָה אֶת־חַרְבּוֹ עַל חֲגוֹרָתוֹ,
נָשָׂא רַגְלָיו וַיֵּלֶךְ עַד שְׂפַת הַיָּם.
כַּחֲנִית אֲשֶׁר הוּטְלָה נָפַל שַׁעַר גַּן־הָאֱלֹהִים
בֵּינוֹ וּבֵין הָאֵלָה.

גִּלְגָּמֵשׁ מִתְבּוֹנֵן בַּמֶּרְחָק
וְהִנֵּה סְפִינָה עַל תּוֹצְאוֹת הַנְּהָרוֹת.
שָׁמָּה נָשָׂא פְּעָמָיו אֶל אֳנִיּוֹת אֻתְ־נַפִּשְׁתִּים.
וְהוּא מְבַקֵּשׁ אֶת־הַחוֹבֵל, אֲשֶׁר יַעֲבִירֶנּוּ בְּשָׁלוֹם
בַּיָּם רְחַב־הַיָּדַיִם וּבְמֵי־הַמָּוֶת.
עַד הַנַּחַל בָּא, וַיַּעֲמֹד מִלֶּכֶת.
וְהִנֵּה אֳנִיָּה, וַיֵּחָפֵז לְאֹרֶךְ הַחוֹף,
וְאֵין לִמְצֹא אֶת־הַחוֹבֵל.
וַיִּמְצָא אֲרוֹנוֹת וַאֲבָנִים בְּתוֹכָם

מֻנָּחִים עַל־פְּנֵי הָאָרֶץ.
וַיֵּלֶךְ בַּיַּעַר וַיִּקְרָא:
„הַגֶּשֶׁר, אֲנִי מְבַקֵּשׁ אוֹתְךָ,
הַעֲבִירֵנִי־נָא בַּיָּם וּבְמֵי־הַמָּוֶת!"

הוּא קוֹרֵא בְקוֹל רָם, וְאֵין מַעֲנֶה.
וַיָּשָׁב גִּלְגָּמֵשׁ אֶל הָאֲרוֹנוֹת וַיְשַׁבְּרֵם בַּחֲמָתוֹ.
וַיָּקָם וַיָּשָׁב אֶל הַיַּעַר,
וְהִנֵּה עֵינָיו רוֹאוֹת אֶת אוּר־שַׁנַּבִּי,
וַיִּגַּשׁ אֵלָיו.

עָנָה אוֹתוֹ אוּר־שַׁנַּבִּי וַיֹּאמֶר לְגִלְגָּמֵשׁ:
„הַגֶּד־לִי אֶת־שִׁמְךָ, לִי תְכַנֶּנּוּ.
אֲנִי אוּר־שַׁנַּבִּי, חוֹבְלוֹ שֶׁל אֻתְ־נַפִּשְׁתִּים שׁוֹכְנֵי־הַמֶּרְחַקִּים".
וַיַּעַן גִּלְגָּמֵשׁ וַיֹּאמֶר לְאוּר־שַׁנַּבִּי:

„גִּלְגָּמֵשׁ שְׁמִי, מֵהַרְרֵי אַנּוּ בָּאתִי,
דֶּרֶךְ רְחוֹקָה הָלַכְתִּי מִמִּזְרַח הַשֶּׁמֶשׁ עַד־הֵנָּה.
עַתָּה לָאַחֲרוֹנָה רְאִיתִיךָ, אוּר־שַׁנַּבִּי,
תְּנָה לִי וְאֶרְאֶה אֶת־פְּנֵי אֻתְ־נַפִּשְׁתִּים שׁוֹכְנֵי־הַמֶּרְחַקִּים".

וַיַּעַן אוּר־שַׁנַּבִּי אֶת־גִּלְגָּמֵשׁ:

„לָמָּה שָׁפוּ לְחָיֶיךָ, חָוְרוּ, לָמָּה נָפְלוּ פָּנֶיךָ?
לָמָּה תֶּאֱבַל נַפְשְׁךָ וְקוֹמָתְךָ כְּפוּפָה?
לָמָּה קִנְּנָה קִינָה בְּלִבְּךָ, דָּמִיתָ לְעוֹבֵר דֶּרֶךְ רְחוֹקָה?
לָמָּה פָּנֶיךָ שְׁזוּפִים מֵרוּחַ, מִשְּׂעִירִים וְשֶׁמֶשׁ־צָהֳרָיִם?
לָמָּה תָנוּעַ עַל־פְּנֵי הַשָּׂדֶה?"

וַיִּפְתַּח גִּלְגָּמֵשׁ אֶת־פִּיהוּ, וַיְדַבֵּר וַיַּעַן לוֹ:
„וְאֵיכָה לֹא תְשָׁפֶינָה, תֶּחֱוַרְנָה לְחָיַי, אֵיךְ לֹא יִפְּלוּ פָּנָי?
אֵיךְ לֹא תֶּאֱבַל נַפְשִׁי וְקוֹמָתִי לֹא תִכָּף?
אֵיכָה לֹא תְקַנֵּן קִינָה בְּלִבִּי, לֹא אֶדְמֶה לְעוֹבֵר דֶּרֶךְ רְחוֹקָה?
לֹא יִהְיוּ פָּנַי שְׁזוּפִים מֵרוּחַ, מִשְּׂעִירִים וְשֶׁמֶשׁ־צָהֳרָיִם?
יְדִידִי אֶנְגִּידוּ, נְמַר־הָעֲרָבוֹת,
אֲשֶׁר גָּבַר עַל־הַכֹּל
וְיַחְדָּו עָלִינוּ בְּהַר־הָאֱלֹהִים,
תָּפַשְׂנוּ אֶת־שׁוֹר־הַשָּׁמַיִם וַנַּכֵּהוּ,
אֶת־חֻמְבַּבָּה הִכִּינוּ בְּהַר־הָאֲרָזִים,
בְּחַגְוֵי־הָרִים הִכִּינוּ אֲרָיוֹת,
יְדִידִי, אֲשֶׁר חֵרֵף אִתִּי יַחְדָּו אֶת־נַפְשׁוֹ,
פְּקֻדַּת כָּל־הָאָדָם עָלָיו בָּאָה.
שִׁשָּׁה יָמִים וְשִׁשָּׁה לֵילוֹת בָּכִיתִי לוֹ,
בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי קְבַרְתִּיו מֵעַל־פָּנָי.
עַל־דְּבַר יְדִידִי חָרָה לִי מְאֹד,

לָכֵן אָחוּשָׁה בָּעֲרָבָה, אַרְחִיקָה נְדוֹד.
אֵיכָה־זֶה אַחֲרִישׁ עַל יְגוֹנִי?
אֵיכָה־זֶה יְגוֹנִי אָשִׂיחַ?
יְדִידִי, אֲשֶׁר אָהַבְתִּי, הָיָה לְאֵפֶר,
אֶנְגִּידוּ עֲמִיתִי נִמְשַׁל לְעָפָר מִן־הָאֲדָמָה.
הֲגַם אֲנִי אַרְגִּיעַ כָּמוֹהוּ
וְלֹא אוֹסִיף לָקוּם לְעוֹלְמֵי־עַד?"

וַיּוֹסֶף גִּלְגָּמֶשׁ וַיְדַבֵּר אֶל אוּר־שַׁנַּבִּי:
„אוּר־שַׁנַּבִּי, אֵיכָה אָבֹא אֶל אֻתְ־נַפִּשְׁתִּים?
הוֹדִיעֵנִי־נָא אֶת־הַדֶּרֶךְ אֵלֵךְ אֵלָיו,
הוֹרֵנִי אֶת־הַמְּסִלָּה הַנִּסְתָּרָה.
אִם אֶפְשָׁר וְאֶעְבְּרָה אֶת־הַיָּם,
וְאִם אִי־אֶפְשָׁר — וְאֵלְכָה בַשָּׂדֶה".

עָנָה אוֹתוֹ אוּר־שַׁנַּבִּי, אֶת־גִּלְגָּמֶשׁ עָנָה:
„גִּלְגָּמֶשׁ, יָדֶיךָ אַתָּה הֶחֱרִיבוּ אֶת־הַמַּעֲבָר,
יָדֶיךָ אַתָּה בִּלְּקוּ אֶת־אֲרוֹנוֹת־הָאֲבָנִים,
אַתָּה אַתָּה נִתַּצְתָּ אֶת־מַעְבְּרוֹת הַשִּׁרְטוֹנוֹת
בְּקֶרֶב מֵי־הַמָּוֶת הַשּׁוֹטְפִים.
הִנֵּה הָאֲרוֹנוֹת הַמְּלֵאִים אֶבֶן נִפָּצוּ
וְלֹא אוּכַל אֲבִיאֲךָ אֶל אִי־הַחַיִּים.

„קוּמָה, גִּלְגָּמֵשׁ, הָנֵף אֶת־גַּרְזִנְּךָ אֲשֶׁר עַל צִדְּךָ,
רֵד אֶל הַיַּעַר וּנְסָר־לְךָ מֵאָה וְעֶשְׂרִים עֵצִים,
שִׁשִּׁים אַמָּה אֹרֶךְ הַכְּלוֹנְסָה הָאַחַת,
קַצֵּץ בִּסְעִיפֵיהֶם, הַקְצִיעֵם וַהֲבִיאֵם הֵנָּה".

וַיִּשְׁמַע גִּלְגָּמֵשׁ בְּקוֹלוֹ.
וַיִּקַּח גַּרְזִנּוֹ אֲשֶׁר לְצִדּוֹ וַיֵּלֶךְ הַיַּעְרָה.
גָּזַר מֵאָה וְעֶשְׂרִים עֵצִים,
קִצֵּץ בַּעֲנָפֵיהֶם, הִקְצִיעָם וֶהֱבִיאָם.
שִׁשִּׁים אַמָּה אֹרֶךְ הַכְּלוֹנְסָה הָאֶחָת;
קִבְּצָן יַחַד, הֱבִיאָן לְאוּר־שַׁנַּבִּי.

וַיֵּרֶד גִּלְגָּמֵשׁ וְאוּר־שַׁנַּבִּי בָּאֳנִיָּה,
הִסִּיעוּ אוֹתָהּ בַּיָּם וְהִפְלִיגוּ מִשָּׁם.
וְהַדֶּרֶךְ מַהֲלַךְ חֹדֶשׁ יָמִים וַחֲמִשָּׁה־עָשָׂר יוֹם,
וּבַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בָּא אוּר־שַׁנַּבִּי עַד מֵי־הַמָּוֶת.

וַיְדַבֵּר אוּר־שַׁנַּבִּי וַיֹּאמֶר לְגִלְגָּמֵשׁ:
„בַּגַּרְזֶן תְּקַע אֶת־הַכְּלוֹנְסָאוֹת אַחַת אַחַת בַּקַּרְקַע.
יָדְךָ אַל תִּגַּע בְּמֵי־הַמָּוֶת וְלֹא תָמוּת.
גִּלְגָּמֵשׁ, תְּקַע כְּלוֹנְסָה שְׁנִיָּה, שְׁלִישִׁית וּרְבִיעִית!
גִּלְגָּמֵשׁ, תְּקַע כְּלוֹנְסָה חֲמִשִּׁית, שִׁשִּׁית וּשְׁבִיעִית!

גִּלְגָּמֵשׁ, תְּקַע כְּלוֹנְסָה שְׁמִינִית, תְּשִׁיעִית וַעֲשִׂירִית!
גִּלְגָּמֵשׁ, תְּקַע אֶת־הָאַחַת־עֶשְׂרֵה, אֶת־הַשְּׁתֵּים־עֶשְׂרֵה!״
מֵאָה וְעֶשְׂרִים כְּלוֹנְסָאוֹת תָּקַע גִּלְגָּמֵשׁ,
אֶל הַקַּרְקַע תְּקָעָן אַחַת אֶחָת.

וַיַּעֲבֵר גִּלְגָּמֵשׁ אֶת־בְּגָדָיו מֵעַל מָתְנָיו,
הִשְׁלִיךְ מֵעָלָיו אֶת־עוֹר־הָאֲרִי,
וַיַּעַשׂ בְּעֹצֶם יָדוֹ אֶת־הַתֹּרֶן הָרָם.

אֻתְ־נַפִּשְׁתִּים מַשְׁקִיף לְמֵרָחוֹק,
אֶל לִבּוֹ אָמַר וַיְדַבֵּר אֶת־דְּבָרָיו:
„מַדּוּעַ נֻפְּצוּ אֲרוֹנוֹת־הָאֲבָנִים שֶׁלַּסְּפִינָה?
מִי הוּא הַנָּכְרִי הַבָּא בָּאֳנִיָּה?
הֲלֹא אָדָם אֵינֶנּוּ?
הִנְנִי מִתְבּוֹנֵן, הַאָמְנָם אָדָם הוּא?
הִנְנִי מִתְבּוֹנֵן, הַאָמְנָם גֶּבֶר הוּא?
הִנְנִי מִתְבּוֹנֵן, הַאָמְנָם אֵל הוּא?
דּוֹמֶה הוּא לִי בַּכֹּל.
בְּיָד חֲזָקָה יִתְקַע כְּלוֹנְסָאוֹת בְּמֵי־הַמָּוֶת הַשּׁוֹטְפִים
וְהָיוּ לוֹ תַּחַת אֲרוֹנוֹת־הָאֲבָנִים,
שֶׁהָיָה אוּר־שַׁנַּבִּי נוֹהֵג לְהַשְׁלִיךְ בַּמַּיִם,
בְּיָד חֲזָקָה הֵם מַעֲבִירִים אֶת־הַסְּפִינָה לְאֹרֶךְ הַכְּלוֹנְסָאוֹת.

עוֹד מְעַט וְיַגִּיעוּ אֶל שְׂפַת הָאִי.
וְהִנֵּה כָּלוּ כָּל־הַכְּלוֹנְסָאוֹת אִתָּם.
וְהִנֵּה מוֹצִיא הַנָּכְרִי אֶת־הַתֹּרֶן,
בְּגַרְזִנּוֹ בְקָעָהוּ לִשְׁנַיִם,
תָּקַע בַּמַּיִם אֶת־שְׁנֵי הַמּוֹטוֹת
וּבִדְחִיפָה אַדִּירָה הִגִּיעַ הַחוֹף".

וַיֵּרֶד אֻתְנַפִּשְׁתִּים מִבֵּיתוֹ,
נֶחְפַּז אֶל הַנָּכְרִי, וַיֹּאמֶר לְגִלְגָּמֵשׁ:
„קְרָא אֶת־שִׁמְךָ, הַגִּידָה אוֹתוֹ לִי.
אֲנִי אֻתְנַפִּשְׁתִּים, אֲשֶׁר מָצָא אֶת־הַחַיִּים".

וַיַּעַן גִּלְגָּמֵשׁ וַיֹּאמֶר לְאֻתְנַפִּשְׁתִּים הַמְאֻשָּׁר:
„דֶּרֶךְ רְחוֹקָה הָלַכְתִּי מִמִּזְרַח הַשֶּׁמֶשׁ וְעַד־הֵנָּה,
וְהִנֵּה עֵינַי רוֹאוֹת אוֹתְךָ לָאַחֲרוֹנָה,
אֶת־אֻתְנַפִּשְׁתִּים הַשּׁוֹכְנִי־מֶרְחַקִּים".

וַיַּעַן לוֹ אֻתְנַפִּשְׁתִּים וַיֹּאמַר:
„לָמָּה שְׁפוּ לְחָיֶיךָ, חָוְרוּ, לָמָּה נָפְלוּ פָּנֶיךָ?
לָמָּה תֶּאֱבַל נַפְשְׁךָ וְקוֹמָתְךָ כְּפוּפָה?
לָמָּה קִנְנָה קִינָה בִּלְבָבְךָ, דָּמִיתָ לְעוֹבֵר דֶּרֶךְ רְחוֹקָה?
לָמָּה פָּנֶיךָ שְׁזוּפִים מֵרוּחַ, מִשְּׂעִירִים וְשֶׁמֶשׁ־צָהֳרָיִם?

לָמָּה תָנוּעַ עַל־פְּנֵי הַשָּׂדֶה?"

וַיִּפְתַּח גִּלְגָּמֵשׁ אֶת־פִּיהוּ וַיְדַבֵּר וַיַּעַן לוֹ:
„אֵיךְ לֹא תְשָׁפֶינָה, תֶּחֱוַרְנָה לְחָיַי וְלֹא יִפְּלוּ פָנָי?
אֵיךְ לֹא תֶאֱבַל נַפְשִׁי וְקוֹמָתִי לֹא תִכָּף?
אֵיךְ לֹא תְקַנֵּן קִינָה בְלִבִּי, לֹא אֶדְמֶה לְעוֹבֵר דֶּרֶךְ רְחוֹקָה?
לֹא יִהְיוּ פָנַי שְׁזוּפִים מֵרוּחַ, מִשְּׂעִירִים וְשֶׁמֶשׁ־צָהֳרָיִם?
יְדִידִי אֶנְגִּידוּ, נְמַר־הָעֲרָבוֹת,
אֲשֶׁר גָּבַר עַל־הַכֹּל
וְיַחְדָּו עָלִינוּ בְּהַר־הָאֱלֹהִים,
תָּפַשְׂנוּ אֶת־שׁוֹר־הַשָּׁמַיִם וַנַּכֵּהוּ,
אֶת־חֻמְבַּבָּה הִכִּינוּ בְּהַר־הָאֲרָזִים,
בְּחַגְוֵי־הָרִים הִכִּינוּ אֲרָיוֹת.
יְדִידִי, אֲשֶׁר חֵרַף אִתִּי יַחְדָּו אֶת־נַפְשׁוֹ,
פְּקֻדַּת כָּל־הָאָדָם עָלָיו בָּאָה.
שִׁשָּׁה יָמִים וְשִׁשָּׁה לֵילוֹת בָּכִיתִי לוֹ,
וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי קְבַרְתִּיו מֵעַל־פָּנָי.
עַל־דְּבַר יְדִידִי חָרָה לִּי מְאֹד,
לָכֵן אָחוּשָׁה בָעֲרָבָה, אַרְחִיקָה נְדוֹד.
אֵיכָה־זֶה אַחֲרִישׁ עַל יְגוֹנִי?
אֵיכָה יְגוֹנִי אָשִׂיחַ?
יְדִידִי, אֲשֶׁר אָהַבְתִּי, הָיָה לְאֵפֶר,

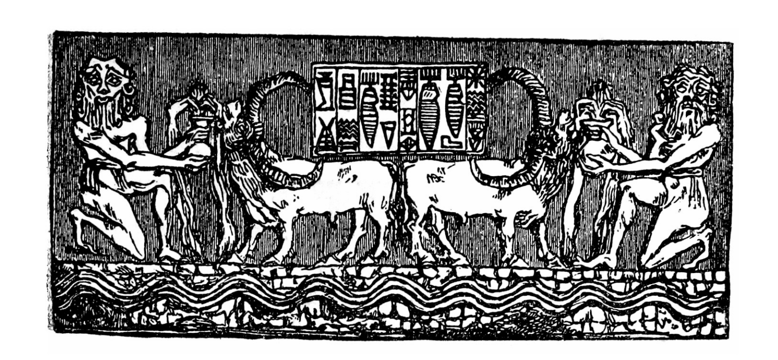
אֶנְגִּידוּ עֲמִיתִי נִמְשַׁל לְעָפָר מִן־הָאֲדָמָה.
הֲגַם אֲנִי אַרְגִּיעַ כָּמוֹהוּ
וְלֹא אוֹסִיף לָקוּם לְעוֹלָם וָעֶד?"

וַיּוֹסֶף גִּלְגָּמֵשׁ וַיְדַבֵּר לְאֻתְ־נַפִּשְׁתִּים:
„אָמַרְתִּי, אֵלֵךְ וְאֶרְאֶה אֶת־פְּנֵי אֻתְ־נַפִּשְׁתִּים, אֲשֶׁר עָלָיו יְדֻבָּר—
אֶמְצָא אֶת־שׁוֹכְנֵי־הַמֶּרְחַקִּים,
אֶת־הַמְאֻשָּׁר בָּאָדָם, אֲשֶׁר מָצָא חַיֵּי־עוֹלָם.
וָאֵצֵא וָאֶתְהַלֵּךְ בָּאֲרָצוֹת
וָאַעַל עַל הֶהָרִים, אֲשֶׁר קָשֶׁה לַעֲלוֹת בָּם.
עָבַרְתִּי בְּמַיִם וּבִנְהָרוֹת,
לֹא רָאוּ עֵינַי בַּטּוֹבָה.
שָׂבַעְתִּי מַמְרוֹרִים, מַתְלָאוֹת הָיוּ מְזוֹנִי,
עַד שֶׁבָּאתִי אֶל סַבְּתוּ — בְּגָדַי עִדִּים.
צַדְתִּי צִפּוֹר־שָׂדַי, בְּשָׂרָהּ הָיָה מַאֲכָלִי,
טַרְפֵּי הָאַיָּל, הַצְּבִי וְהָעֹפֶר,
בַּחֲנִיתִי הִכֵּיתִי אֲרִי, נָמֵר וָשַׁחַל,
וַיִּהְיוּ לִי עוֹרוֹתָם לְבֶגֶד לְבָשְׁתִּי.
יִסָּגְרוּ רוּחוֹת־הַמָּוֶת שַׁעֲרֵיהֶם עַל־מַסְגֵּר,
יִסְתְּמוּ אוֹתָם בְּכֹפֶר וַאֲבָנִים!
אֲנִי אֲבַעֵר אֶת־רוּחוֹת־הַמָּוֶת,
אוּבִישָׁה שְׂשׂוֹנָם וְלֹא יוֹסִיפוּ לִשְׂמֹחַ.

הוֹדִיעֵנִי, אֻתְ־נַפִּשְׁתִּים, אֶת־תּוֹרַת־הַחַיִּים,
כִּי אַתָּה מָצָאתָ אֶת־הַחַיִּים".

וַיַּעַן אֻתְ־נַפִּשְׁתִּים וַיֹּאמֶר לְגִלְגָּמֵשׁ:
„הֶרֶף מֵאַף וַחֲדַל לְךָ מִקִּינָה!
שׁוֹנִים לְגוֹרְלוֹתֵיהֶם אֱלֹהִים וְאָדָם.
אָדָם יְצָרוּךָ אָבִיךָ וְאִמְּךָ,
וְאִם גַּם שְׁתֵּי שְׁלִישִׁיּוֹת בְּךָ אֱלֹהִים,
אַחַת שְׁלִישִׁית בְּךָ אָדָם וְגוֹרַל־אָדָם גּוֹרָלֶךָ.
לֹא נִתְּנוּ לָאָדָם חַיֵּי־עוֹלָם!
אַכְזָר הַמָּוֶת וְתַכְלִית לְכָל־חָי.
הַלְנֵצַח־נְצָחִים יִבָּנֶה בָיִת?
אִם לְעוֹלָמִים יֵחָתֵם בַּחוֹתָמֶת?
הֲלַעֲדֵי־עַד יְחַלְּקוּ אַחִים?
אִם לְעוֹלָם יָשִׂישׂ אֱנוֹשׁ עַל אַהֲבָה?
הַבְכָל־עֵת יִגְאֶה נָהָר וִיכַס עֵין־הָאָרֶץ?
הַלְעוֹלָם תִּרְאֶינָה הַצִּפֳּרִים קוּלִילוּ וְקִירִפּוּ אֶת־הַזָּמִיר,
אִם עֵינֵיהֶן לְעוֹלָם תֶּחֱזֶינָה פְּנֵי שָׁמֶשׁ?
לֹא הָיָה מִן־הָעוֹלָם דָּבָר קַיָּם לָעַד בָּאָרֶץ.
דּוֹמֶה הַיִּלּוֹד לַנִּפְטָר,
אִם לֹא חוֹתַם־הַמָּוֶת עַל שְׁנֵיהֶם טָבוּעַ?
בְּהוֹצִיא הַשּׁוֹטֵר וְהַשּׁוֹעֵר נֶפֶשׁ חַי מִשְּׁאוֹל־תַּחְתִּית,

יִתְאַסְּפוּ יַחַד הָאֲנוּנַקִּים, הָאֵלִים הָאַדִּירִים,
וְגַם מַמֶּתוּם, הַיּוֹצֶרֶת הַגְּדוֹלָה;
אִתָּם יַחְדָּו תַּחֲרֹץ גּוֹרַל־אָדָם,
יוֹצִיאוּ בְּמִסְפָּר יְמֵי־חַיֵּי־אָדָם,
רַק אֶת־יוֹם־הַמָּוֶת, אוֹתוֹ לֹא יוֹעִידוּ".

לוּחַ אַחַד־עָשָׂר

וַיַּעַן אוֹתוֹ גִלְגָּמֵשׁ וַיֹּאמֶר לְאֻתְ־נַפִּשְׁתִּים שׁוֹכְנֵי־הַמֶּרְחַקִּים:

„עֵינַי הָרוֹאוֹת אוֹתְךָ, אֻתְ־נַפִּשְׁתִּים,

וְאַתָּה אֵינְךָ גָּדוֹל מִמֶּנִּי.

דָּמִיתָ לִּי כִּדְמוּת אָב לְיוֹצְאֵי־חֲלָצָיו,

נִבְרֵאתָ כַּאֲשֶׁר נִבְרֵאתִי אָנִי.

אָכֵן אָדָם גַּם־אַתָּה כָּמוֹנִי.

זָר לְרוּחִי מַרְגּוֹעַ, לְקְרָבוֹת נוֹצַרְתִּי;

וְאַתָּה יוֹשֵׁב בָּטֵל מִתְפַּרְקֵד עַל־גַּבֶּךָ.

אֵיכָה בָאתָ בְּסוֹד הָאֵלִים,

בִּקַּשְׁתָּ וַתִּמְצָא חַיֵּי־עַד?"

עָנָה אוֹתוֹ אֻתְ־נַפִּשְׁתִּים וַיֹּאמֶר לְגִלְגָּמֵשׁ:

„גִּלְגָּמֵשׁ, סִפּוּר נֶעְלָם לְךָ אוֹדִיעַ,
אֶחָד סוֹד־אֱלֹהִים אֲגַלֶּה לָךְ.

הֲלֹא יָדַעְתָּ אֶת־שׁוּרִפַּק, אֶת־הָעִיר הַבְּנוּיָה לְחוֹף־פְּרָת?
עַתִּיקָה הָעִיר, וְהָאֵלִים נָטוּ לָהּ חֶסֶד.
פִּתְאֹם חָרְצוּ הָאֵלִים הַגְּדוֹלִים
לְהָבִיא עָלֶיהָ סוּפַת־מַבּוּל.

נִקְבְּצוּ בָאוּ: אֲבִיהֶם אַנּוּ,
הַיּוֹעֵץ בָּהֶם הַגִּבּוֹר אֶנְלִיל,
כָּרוֹזָם שֶׁלָּהֶם נִינִב,
הַגְּבִיר לָאֱלֹהִים — אֶנּוּגִי.
בְּסוֹדָם גַּם אֵנָה, בְּהִיר־הָעֵינָיִם.
לְסֻכַּת־קָנֶה הוֹדִיעַ אֶת־עֲצַת הָאֵלִים:
„סֻכַּת־קָנֶה! סֻכַּת־קָנֶה! כֹּתֶל! כֹּתֶל!
שִׁמְעִי, סֻכַּת־קָנֶה, הַאֲזִינָה, כֹּתֶל!
אַתָּה, אִישׁ שׁוּרִפַּק, בְּנוֹ אֻבַּרָה־תֻּתּוּ,
בְּנֵה לְךָ בֵּית־עֵצִים*), אֳנִיָּה תַעֲשֶׂנָּה,
נְטֹשׁ עֹשֶׁר! דְּרֹשׁ חַיִּים! בְּזֵה כְבֻדָּה, מַלְּטָה חַיִּים!
זֶרַע־חַיִּים לְמִינֵהוּ קַח אֶל הָאֳנִיָּה.
וְהָאֳנִיָּה אֲשֶׁר תִּבְנֶה

*) סברה אחרת: הֲרֹס בית.

אָרְכָּהּ וְרָחְבָּהּ בְּמִדָּה יִשָּׂאוּ.
הֲבִיאֶנָּה אֶל הַיָּם וְסָפַנְתָּ אֶת־מִכְסֶהָ!"

הֲבִינוֹתִי וָאֹמַר לֵאלֹהַי, לְאֵאָה:
„כָּל אֲשֶׁר אָמַרְתָּ, אֲדוֹנִי, אֶעֱשֶׂה,
וּפְקֻדָּתְךָ תִּנְצֹר רוּחִי בְּכָבוֹד.
וְלָעִיר מָה אֹמַר, לָעָם וְלַזְּקֵנִים?"

וַיִּפְתַּח אֵאָה אֶת־פִּיהוּ וַיֹּאמֶר לִי, לְעַבְדּוֹ:
„בֶּן־אָדָם, כֹּה תֹאמַר לָהֶם:
אֲבָל אֶנְלִיל נַפְשׁוֹ שָׂנְאָה אוֹתִי,
כִּי לָכֵן לֹא אֶחְפֹּץ לָשֶׁבֶת בְּתוֹכְכֶם,
וְלֹא אוֹסִיף לִרְאוֹת אֶת־אַדְמַת אֶנְלִיל.
אֵלְכָה־לִּי אֶל יַם־הַקֹּדֶשׁ
וְאֵשֵׁב לִפְנֵי אֵאָה אֲדוֹנִי.
וְהוּא יְבָרֶכְכֶם בְּעֹשֶׁר וּבְכָל־טוּב,
בִּרְכוֹת מוֹקְשֵׁי־צִפֳּרֵיכֶם, בִּרְכוֹת מִכְמְרוֹת־דְּגַתְכֶם,
בִּרְכוֹת מַמְּגוּרָה וְקָצִיר,
עַד בּוֹא הָעֶרֶב וַיַּמְטִירוּ עֲלֵיכֶם
הַשּׁוֹלְטִים בַּמַּחֲשַׁכִּים אֶת־הַמָּטָר הָאָיֹם".

וַיְהִי אַךְ הֵאִירָה אַיֶּלֶת־הַשַּׁחַר

וָאַעַשׂ כִּדְבַר אֵאָה וָאֶגַּשׁ אֶל הַמְּלָאכָה.
בָּאתִי אֶל יַם־הַקֹּדֶשׁ, הֵבֵאתִי אֶת־הָעֵצִים וְאֶת־הַכֹּפֶר,
חָשַׁבְתִּי אֶת־תַּבְנִית הָאֳנִיָּה,
הִתְוֵיתִיהָ, עֲשִׂיתִיהָ לְפָנָי.

וְכָל־בְּנֵי־בֵיתִי עוֹשִׂים בַּמְּלָאכָה.
הָיָה הַחַלָּשׁ נוֹשֵׂא חֵמָר,
אֲשֶׁר כֹּחוֹ בְמָתְנָיו הֵבִיא כָּל־הַנָּחוּץ.
בַּיּוֹם הַחֲמִשִׁי עָשִׂיתִי אֶת־תַּבְנִית הַתֵּבָה.
מֵאָה וְעֶשְׂרִים אַמָּה קוֹמַת כְּתָלֶיהָ,
מֵאָה וְעֶשְׂרִים אַמָּה עַד פְּאַת מִכְסֶהָ.
אֲנִי עָשִׂיתִי תַבְנִיתָהּ, הִתְוֵיתִי:
תַּחְתִּיִּים, שְׁנִיִּים, שְׁלִישִׁיִּים וּרְבִיעִיִּים,
חֲמִשִׁיִּים וְשִׁשִּׁיִּים לַתֵּבָה;
שְׁבִיעִיִּים לַתֵּבָה מִבַּחוּץ,
תְּשִׁיעִיִּים לַתֵּבָה מִבִּפְנִים.
כְּפִיסִים וְקוֹרוֹת תָּקַעְתִּי בְקִרְבָּהּ,
תַּרְתִּי לִי מוֹט וָאָשִׂים בָּהּ כָּל־כֵּלֶיהָ.
שִׁשָּׁה כוֹרִים חֵמָר שָׁפַכְתִּי בַתַּנּוּרִים,
שִׁשָּׁה כוֹרִים כֹּפֶר שָׁפַכְתִּי בָם,
שְׁלשָׁה סְרִים *) שֶׁמֶן הֵבִיא הָעָם,

---

*) מדה של נוזלים.

מִלְּבַד סָרֵי הַשֶּׁמֶן, שֶׁאָכְלָה הָעוֹלָה,
וּשְׁנֵי סָרֵי הַשֶּׁמֶן שֶׁהִצְפִּין תּוֹפֵשׂ־הַהֶגֶה.

יוֹם יוֹם זָבַחְתִּי בָקָר,
טָבַחְתִּי רְחֵלִים, צֵיד אֲנָשַׁי;
תִּירוֹשׁ וָשֶׁמֶן, מִיץ־פְּרִי וְדַם־עֵנָב
הִשְׁקֵיתִי אֶת־עַמִּי כְּמֵי־נָהָר לָרֹב.
עָשִׂיתִי מִשְׁתֶּה כְּבְיוֹם רֹאשׁ־הַשָּׁנָה.
פָּתַחְתִּי אֶת־אַרְגַּז הַמִּשְׁחוֹת,
כַּפִּי שָׁלַחְתִּי לַמִּשְׁחָה.

עַד נְטוֹת הַשֶּׁמֶשׁ כִּלִּיתִי אֶת־הַתֵּבָה,
בְּחֹדֶשׁ הַשַּׁמַּשׁ הַגָּדוֹל כִּלִּיתִי הַתֵּבָה,
כָּל אֲשֶׁר הָיָה לִי טָעַנְתִּי עָלֶיהָ,
אֶת־כָּל־הַזָּהָב אֲשֶׁר לִי טָעַנְתִּי עָלֶיהָ,
אֶת־כָּל־הַכֶּסֶף אֲשֶׁר לִי טָעַנְתִּי עָלֶיהָ,
זֶרַע כָּל־חַיִּים לְמִינֵהוּ טָעַנְתִּי עָלֶיהָ,
הוֹרַדְתִּי אֶת־כָּל־בְּנֵי־בֵיתִי וְאֶת־כָּל־אַחַי בָּאֳנִיָּה.
בֶּהֱמַת־שָׂדַי, חַיַּת־שָׂדֶה הֵבֵאתִי בָהּ,
עוֹשִׂים בְּכָל־מְלָאכָה הוֹרַדְתִּי בַסְּפִינָה.

שַׁמַּשׁ, אֱלֹהֵי־הַשֶּׁמֶשׁ, נָתַן לִי אוֹת:

בָּעֶרֶב, בְּהַמְטִיר הַשּׁוֹלְטִים בַּמַּחֲשַׁכִּים מָטָר סוֹחֵף,
בֹּא אֶל הַתֵּבָה וְסָגַרְתָּ הַדֶּלֶת בַּעַדְךָ.

וְהִגִּיעָה הַשָּׁעָה,
בָּעֶרֶב הִמְטִירוּ הַשּׁוֹלְטִים בַּמַּחֲשַׁכִּים מָטָר נוֹרָא עַל הָאָרֶץ.
לִרְאוֹת אֶת־הַמֶּזֶג הִשְׁקַפְתִּי, הִתְבּוֹנַנְתִּי,
בְּבַטְתִּי לַמֶּזֶג וּרְעָדָה אֲחָזַתְנִי.
בָּאתִי אֶל הַתֵּבָה וָאֶסְגֹּר הַדֶּלֶת בַּעֲדִי,
בְּיַד תּוֹפֵשׂ־הַהֶגֶה, בְּיַד פּוּזוּר־אַמּוּרִי,
מָסַרְתִּי אֶת־גְּאוֹן הַסְּפִינָה וְכָל־אֲשֶׁר־בָּהּ.

וַיְהִי אַךְ הֵאִירָה אַיֶּלֶת־הַשַּׁחַר
וְעָבִים כְּבֵדִים עָלוּ מִמַּעֲמַקֵּי שָׁמַיִם,
אֲדַד הִרְעִים בָּם רְעָמִים.
הָאֵלִים מוּיַתִּי וְלוּגַל הוֹלְכִים לִפְנֵיהֶם,
עוֹלִים כְּכָרוֹזִים עַל הָרִים וּבְקָעוֹת.
אִרְגַּל עִקְּרָה אֶת־אָשְׁיוֹת הַסְּפִינוֹת,
אָתָא נִינִב וּבִלַּק כָּל־מַעֲצוֹר וָשֶׂכֶר,
הָאֲנוּנַּקִים הֵרִימוּ אֶת־לַפִּידֵיהֶם,
הֵאִירָה הָאָרֶץ מִבְּרַק־הַזְּוָעָה.
עַד־שָׁמַיִם עָלָה חֲרוֹן־אַף אֲדַד,
הָפַךְ כָּל־קֹדֶשׁ לַעֲלָטָה,

בָּקַק הָאָרֶץ וּבְלָקָהּ.
כָּל־הַיּוֹם סָעֲרָה תֵּימָן,
נִסְעֲרוּ מַיִם, הִגִּיעוּ הַמַּיִם עַד־רֹאשׁ־הֶהָרִים,
נָפְלוּ הַמַּיִם עַל הָאָדָם כִּצְבָא־קְרָבוֹת,
לֹא הִכִּיר אִישׁ אֶת־פְּנֵי אָחִיו.

גַּם לֵב הָאֵלִים פָּחַד מִפְּנֵי הַסְּעָרָה,
נָסוּ, הֵרָה נִמְלָטוּ, אֶל הַרְרֵי שְׁמֵי־אֲנוּ,
כְּפוּפִים כִּכְלָבִים אֶל הַקִּיר נִשְׁעָנוּ.
עַשְׁתַּר נָתְנָה קוֹל כַּיּוֹלֵדָה בַחֲבָלֶיהָ,
נָהֲמָה בִיפֵה־קוֹלָהּ הַגְּבִירָה בָאֵלִים:
„הָיְתָה טִיט־יָוֵן הָאָרֶץ הַיָּפָה לְפָנִים,
כִּי אֲנִי רָע יָעַצְתִּי בְסוֹד־הָאֱלֹהִים.
אֵיכָה צִוִּיתִי רָע בְּקֶרֶב הָאֵלִים?
אֵיכָה אָמַרְתִּי לְשַׁחֵת אֶת־כָּל־הָאָדָם?
הֲלָזֹאת יָלַדְתִּי, טִפַּחְתִּי בְּנֵי־אֱנוֹשׁ,
וִימַלְאוּ אֶת־הַיָּם כִּשְׁגַר־דָּגָה?"

הָאֲנוּנַקִּים הָאֵלִים אִתָּהּ יַחְדָּו יִבְכָּיוּ,
כְּפוּפִים יָשְׁבוּ הָאֵלִים, הֵילִילוּ,
מִגֹּדֶל מַכְאֹבָם סָגְרוּ שִׂפְתֵיהֶם.

שִׁשָּׁה יָמִים וְשִׁבְעָה לֵילוֹת
הָיְתָה הַסּוּפָה, סְעָרָה סוּפַת־נֶגֶב.
וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיָּשֹׁכּוּ הַמָּיִם.
וַתְּהִי הַמְּנוּחָה כִּלְאַחַר הַמִּלְחָמָה,
וַיָּנַח הַיָּם, שָׁבְתָה סוּעַת־הָאֲבַדּוֹן.

נִשְׁקַפְתִּי וָאֵרֶא וְהִנֵּה מְנוּחָה,
כָּל־שִׁבְטֵי הָאָדָם הָיוּ טִיט־יָוֵן,
פְּנֵי הָאֲדָמָה מִדְבַּר־יְלֵל־מָוֶת.
פָּתַחְתִּי אֶת־הַצֹּהַר וַיִּגַּהּ אוֹר עַל פָּנָי.
צָנַחְתִּי עַל הַקַּרְקַע, יָשַׁבְתִּי, בָּכִיתִי,
הָיוּ דִמְעוֹתַי נִגָּרוֹת עַל פָּנָי.
הִשְׁקַפְתִּי עַל־פְּנֵי מֶרְחֲבֵי־הַיָּם,
נָהַמְתִּי בְקוֹל, כִּי נִמְחָה כָּל־הָאָדָם.

וַיְהִי מִקֵּץ שְׁתֵּים־עֶשְׂרֵה שָׁעוֹת־מִשְׁנֶה
וְהִנֵּה אִי עוֹלֶה בַּמֶּרְחַקִּים,
וְהַתֵּבָה הוֹלֶכֶת וּקְרֵבָה אֶל הַרְרֵי־נִיסִיר,
וַתִּגַּשׁ הַתֵּבָה וַתָּנַח עַל הָרֵי־נִיסִיר.

יוֹם אֶחָד, יוֹם שֵׁנִי אָחַז הַר־נִיסִיר אֶת־הַתֵּבָה:
וְלֹא נָתַן לָהּ לְהִתְנַדְנֵד;

יוֹם שְׁלִישִׁי, יוֹם רְבִיעִי אָחַז הַר־נִיסִיר אֶת־הַתֵּבָה
וְלֹא נָתַן לָהּ לְהִתְנַדְנֵד.
יוֹם חֲמִישִׁי, יוֹם שִׁשִּׁי אָחַז הַר־נִיסִיר אֶת־הַתֵּבָה
וְלֹא נָתַן לָהּ לְהִתְנַדְנֵד.
וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי
וָאֶקַּח יוֹנָה וָאֲשַׁלְּחֶנָּה.
וַתֵּצֵא הַיּוֹנָה וַתָּשָׁב,
לֹא מָצְאָה הַיּוֹנָה מָנוֹחַ לְכַף־רַגְלָהּ וַתָּשָׁב.

וָאֲשַׁלַּח סְנוּנִית.
וַתֵּצֵא הַסְּנוּנִית וַתָּשָׁב;
לֹא מָצְאָה מָנוֹחַ לְכַף־רַגְלָהּ וַתָּשָׁב.

וָאֲשַׁלַּח אֶת־הָעוֹרֵב.
וַיֵּצֵא הָעוֹרֵב וַיַּרְא כִּי קַלּוּ הַמָּיִם,
וַיֹּאכַל, וַיְחַטֵּט בָּאָרֶץ, וַיִּצְרַח וְלֹא יָסַף לָשׁוּב.

וָאֲשַׁלַּח אֶת־כָּל־הַחַי לְכָל־אַרְבַּע רוּחוֹת הַשָּׁמַיִם,
וָאַעַל שֶׂה קָרְבַּן־עוֹלָה,
קָרְבַּן־זֶרַע זָרַתִּי עַל רֹאשׁ הָהָר.
שִׁבְעָה וְשִׁבְעָה כֵּלִים עָרַכְתִּי,
הֶעֱלֵיתִי תַּחְתֵּיהֶם אֶרֶז, מוֹר וְקָנֶה.

וַיָּרִיחוּ הָאֵלִים אֶת־הָרֵיחַ,
וַיַּעַל רֵיחַ הַנִּיחוֹחַ בְּאַף הָאֵלִים,
כִּזְבוּבִים נֶאֶסְפוּ הָאֵלִים אֶל הָעוֹלָה.

וַיְהִי כְּבֹא גְבֶרֶת־הָאֵלִים
וַתָּנֶף אֶת־אַבְנֵי־הַחֵן הַגְּדוֹלוֹת,
אֲשֶׁר עָשָׂה לָהּ עֲנָק אַנּוּ, אֱלֹהֵי־הַשָּׁמַיִם, כִּרְצוֹנָהּ:
„הָאֱלֹהִים הַגְּדוֹלִים! כְּשֵׁם שֶׁאֵינִי שׁוֹכַחַת
לְעוֹלָם אֶת־עֲנַק־צַוְּרוֹנָי,
כֵּן אֶזְכֹּר לְעוֹלָם אֶת־הַיּוֹם הַזֶּה
וְלֹא אֶשְׁכָּחֶנּוּ לַעֲדֵי־עַד!
יָבֹאוּ כָל־הָאֵלִים אֶל קָרְבַּן־הַזֶּרַע,
אֶנְלִיל רַק הוּא לֹא יָבֹא אֶל קָרְבַּן־הַזֶּרַע,
כִּי לֹא נוֹעַץ בְּלִבּוֹ וַיָּבֵא אֶת־הַמַּבּוּל
וַיִּמַּח אֶת־כָּל־הָאָדָם מֵעַל הָאָרֶץ".

וַיְהִי כְּבֹא אֶנְלִיל הַגָּדוֹל,
וַיַּרְא אֶנְלִיל אֶת־הַתֵּבָה וַיֶּאֱנַף,
קָצַף בְּעֶבְרָתוֹ עַל כָּל־הָאֵלִים שֵׁבֶט אִיגְגֶה:

„מִי הוּא הַנִּשְׁאָר לִפְלֵיטָה מִכָּל־הַחַי?
לֹא יְחִי, כִּי־יָמוּת כָּל־הָאָדָם בְּרָעָה!"

וַיִּפְתַּח נִינִב אֶת־פִּיהוּ וַיֹּאמַר:
„מִי כְּאֵאָה בָּאֵלִים לְעוֹלֵל בְּחָכְמָה?
אֵאָה יוֹדֵעַ הַכֹּל, רוֹאֶה אֶת־הַנּוֹלָד".

וַיִּפְתַּח אֵאָה, אֱלֹהֵי־הַמַּעֲמַקִּים, אֶת־פִּיהוּ
וַיְדַבֵּר אֶל אֶנְלִיל הַשַּׂגִּיא וַיֹּאמַר:

„אָנָּא, אֵל גִּבּוֹר, הֶחָכָם בָּאֵלִים!
אֵיכָה הֵעִירֹתָ סַעַר בְּלִי־חָכְמָה?
חוֹטֵא אָדָם לוֹ יִשָּׂא עֲוֹנוֹ,
יְשַׁלֵּם לָרָשָׁע כְּדֵי רִשְׁעָתוֹ.
יֶהֱמוּ־נָא רַחֲמֶיךָ וְלֹא יִשָּׁמֵדוּ,
הֱיֵה אֶרֶךְ־אַפַּיִם וְלֹא יִתַּמּוּ כֻלָּם.
תַּחַת לְעוֹרֵר מַבּוּל־הַסּוּפָה,
יָקוּם הָאֲרִי וִיקַצֵּץ בָּאָדָם.
תַּחַת לְעוֹרֵר סוּפַת־מַבּוּל,
שְׁלַח בָּהֶם אֶת־הַזְּאֵב וִיקַצֵּץ בָּאָדָם.
תַּחַת לְעוֹרֵר מַבּוּל־הַמַּיִם,
הֵן יָכֹלְתָּ לִשְׁלֹחַ רָעָב וָדֶבֶר
לְהַכְנִיעַ אֶרֶץ סוֹרָרֶת.
אֲנִי לֹא גִלִּיתִי אֶת־סוֹד הָאֵלִים הַגְּדוֹלִים
מַרְאֶה בַחֲלוֹם שָׁלַחְתִּי לְרַב־הַחָכְמָה.

וַיֵּדַע אֶת־סוֹד הָאֵלִים, גִּלָּה מַצְפּוּנֵיהֶם.
עַתָּה רְאוּ מַה־יֵּעָשׂ לוֹ".

יָרַד אֵאָה בָאֳנִיָּה וְאָחַז בְּכַפִּי,
הוֹצִיא אוֹתִי וְאֶת־אִשְׁתִּי אֶל הֶחָרָבָה,
אֶל הֶחָרָבָה הוֹצִיאָנוּ וַיְּבָרֶךְ אוֹתִי וְאֶת־אִשְׁתִּי עַל־יָדַי,
נָגַע בְּמִצְחֵנוּ, עָמַד בֵּינֵינוּ וַיְבָרְכֵנוּ:
„עַד־הַיּוֹם הָיָה אֻתְ־נַפִּשְׁתִּים בֶּן־תְּמוּתָה,
מֵעַתָּה יִהְיֶה אֻתְ־נַפִּשְׁתִּים דּוֹמֶה לָנוּ, לָאֵלִים,
וְיִחְיֶה אֻתְ־נַפִּשְׁתִּים בְּאַפְסֵי־מֶרְחַקִּים
עַל שְׂפַת הַיָּם, אֲשֶׁר שָׁם תּוֹצָאוֹת לַנְּהָרוֹת".
כָּכָה לְקָחוּנִי הָאֵלִים וַיּוֹשִׁיבוּנִי
בְּאַפְסֵי־מֶרְחַקִּים עַל תּוֹצְאוֹת הַנְּהָרוֹת.

וְאוּלָם אַתָּה, מִי בָּאֵלִים יְצָרֶפְךָ אֵלָיו
וּמָצָאתָ אֶת־הַחַיִּים אֲשֶׁר אַתָּה מְבַקֵּשׁ?
נַס־נָא וְלֹא תִישַׁן שִׁשָּׁה יָמִים וְשִׁבְעָה לֵילוֹת".

גִּלְגָּמֵשׁ אַךְ יָשַׁב תַּחְתָּיו וְהִנֵּה תַרְדֵּמָה
תְּעוּפֶנּוּ כַּסָּעַר.

אָמַר אֻתְ־נַפִּשְׁתִּים לָהּ, לְאֵשֶׁת־חֵיקוֹ:

„רְאִי אֶת־הָאַדִּיר הֶחָפֵץ בַּחַיִּים
וְהִנֵּה שֵׁנָה תְעוּפֶנּוּ כַּסָּעַר".

אָמְרָה לוֹ אִשְׁתּוֹ, לְאֻתְ־נַפִּשְׁתִּים שׁוֹכְנִי־הַמֶּרְחַקִּים:
„גַּע־בּוֹ, אוּלַי יִתְאוֹשֵׁשׁ הָאִישׁ!
יָבֹא בְשָׁלוֹם בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר הָלַךְ בָּהּ,
יָשׁוּב לְאַרְצוֹ בַּשַּׁעַר אֲשֶׁר יָצָא בוֹ".

וַיֹּאמֶר לָהּ אֻתְ־נַפִּשְׁתִּים, לְאֵשֶׁת־חֵיקוֹ:
„אֲבָל רַחֲמַיִךְ הָמוּ לוֹ לְאָדָם.
אֲפִי לוֹ לֶחֶם וְשִׂימִי לִמְרַאֲשׁוֹתָיו".

עַל־יַד כֹּתֶל הַתֵּבָה נִשְׁעַן, שָׁכַב גִּלְגָּמֵשׁ.
וַיֹּאמֶר לוֹ אֻתְ־נַפִּשְׁתִּים:
„הַחַלָּה הָאַחַת בִּשְׁבִילְךָ לָשׁוּהָ,
הַשְּׁנִיָּה עֲשׂוּיָה, הַשְּׁלִישִׁית רְטֻבָּה,
הַחַלָּה הָרְבִיעִית הִלְבִּינָה בַּקֶּמַח,
שְׁזוּפָה מֵחֹם, הַחַלָּה הַחֲמִישִׁית
הֶעֶלְתָה שֵׂיבָה, הַשִּׁשִּׁית אֲפוּיָה,
הַשְּׁבִיעִית..." פִּתְאֹם נָגַע בּוֹ וַיִּתְנַעֵר הָאִישׁ.

וַיֹּאמֶר לוֹ גִּלְגָּמֵשׁ, לְאֻתְ־נַפִּשְׁתִּים שׁוֹכְנִי־הַמֶּרְחַקִּים:

„הִנֵּה יָגַעְתִּי וַתִּתְקְפֵנִי הַשֵּׁנָה,
פִּתְאֹם נָגַעְתָּ בִּי וָאֶתְאוֹשֵׁשׁ".

וַיֹּאמֶר לוֹ אֻתְ־נַפִּשְׁתִּים וַיַּעַן לְגִלְגָּמֵשׁ:
„גִּלְגָּמֵשׁ, הִנֵּה חַלּוֹתֶיךָ בְּמִסְפָּר:
הַחַלָּה הָאַחַת בְּשְׁבִילְךָ לָשׁוּהָ,
הַשְּׁנִיָּה עֲשׂוּיָה, הַשְּׁלִישִׁית רְטֻבָּה,
הַחַלָּה הָרְבִיעִית הִלְבִּינָה בַּקֶּמַח,
שְׁזוּפָה מֵחֹם, הַחַלָּה הַחֲמִשִּׁית
הֶעֶלְתָה שֵׂיבָה, הַשִּׁשִּׁית אֲפוּיָה,
הַשְּׁבִיעִית... פִּתְאֹם נָגַעְתִּי בְךָ וַתִּתְנָעֵר".

וַיֹּאמֶר לוֹ גִלְגָּמֵשׁ, לְאֻתְ־נַפִּשְׁתִּים שׁוֹכְנֵי־הַמֶּרְחַקִּים:
„אֻתְ־נַפִּשְׁתִּים, מָה אֶעֱשֶׂה וְאָנָה אָשִׂים אֶת־פָּנָי?
כְּנֹפֶל שׁוֹדְדִים נָפְלָה עָלַי שְׁנָתִי,
בַּחֲדַר־מִטָּתִי יְקַנֵּן הַמָּוֶת,
בְּכָל־מָקוֹם אֲשֶׁר אֶעֱשֶׂה שָׁם יֶאֱרֹב לִי מָוֶת".

וַיֹּאמֶר לוֹ אֻתְ־נַפִּשְׁתִּים, לְאוּר־שַׁנַּבִּי הַחוֹבֵל:
„אוּר־שַׁנַּבִּי, לְעוֹלָם אַל יִרְאוּךָ גְּדוֹתַי,
לֹא יַכִּירְךָ מְקוֹמְךָ עַל הַמַּעְבָּרָה!
כָּל־הַבָּא אֶל שְׂפָתָהּ, שְׂפָתָהּ תִּקַּח מִמֶּנּוּ.

הָאָדָם אֲשֶׁר הִתְהַלַּכְתָּ לְפָנָיו,
בְּגָדָיו צוֹאִים מְכַסִּים לִבְשָׂרוֹ,
עוֹרוֹת־הַחַיּוֹת לָקְחוּ מִמֶּנּוּ יָפְיוֹ.
הֲבִיאֵהוּ, אוּר־שַׁנַּבִּי, אֶל הָרַחֲצָה,
וְרָחַץ לְמִשְׁעִי אֶת־בְּשָׂרוֹ בַּמָּיִם,
יַעֲבִיר מֵעָלָיו אֶת־הָעוֹרוֹת וְיִשָּׂאֵם הַיָּם,
וְשָׁב וְיִיף בְּשָׂרוֹ כְּבַתְּחִלָּה.
צָנִיף חָדָשׁ יִצְנֹף לְרֹאשׁוֹ,
בִּגְדֵי־תִפְאֶרֶת יַעֲטֶה, מְעִיל לְמַעֲרֻמָּיו.
עַד שֶׁיָּבֹא עִירוֹ,
עַד שֶׁהוּא עוֹשֶׂה בְדַרְכּוֹ,
בְּגָדָיו לֹא יִבְלוּ, יִתְחַדְּשׁוּ עָלָיו לַבְּקָרִים".

וַיִּקָּחֵהוּ אוּר־שַׁנַּבִּי וַיְבִיאֵהוּ אֶל הָרַחֲצָה.
כִּבֵּס לְמִשְׁעִי אֶת־בְּגָדָיו הַצּוֹאִים,
הֶעֱבִיר מֵעָלָיו אֶת־עוֹרוֹת־הַחַיָּה וַיִּשָּׂאֵם הַיָּם.
וַיִּיף בְּשָׂרוֹ כְּבַתְּחִלָּה,
חִדֵּשׁ צְנִיפוֹ אֲשֶׁר עַל רֹאשׁוֹ,
מְעִיל־תִּפְאֶרֶת עָטָה, חָגוֹר לְמַעֲרֻמָּיו.
עַד שֶׁבָּא לְעִירוֹ,
עַד שֶׁעָשָׂה אֶת־דַּרְכּוֹ,
לֹא בָלָה בִגְדוֹ, כִּי־אִם הִתְחַדֵּשׁ.

גִּלְגָּמֵשׁ וְאוּר־שַׁנַּבִּי יָרְדוּ בָאֳנִיָּה,
הוֹרִידוּ הַסְּפִינָה בַגַּלִּים וַיַּפְלִיגוּ.
אָמְרָה לוֹ אִשְׁתּוֹ, לְאֻתְ־נַפִּשְׁתִּים שׁוֹכְנֵי־הַמֶּרְחַקִּים:
„גִּלְגָּמֵשׁ הִתְהַלֵּךְ, עָנָה נַפְשׁוֹ בַדֶּרֶךְ,
מָה הָאֶשְׁכָּר אֲשֶׁר תִּתֶּן־לוֹ וְיָבֹא לְבֵיתוֹ?"

וַיָּרֶם גִּלְגָּמֵשׁ אֶת־הַמּוֹט,
וַיַּקְרֵב אֶת־הָאֳנִיָּה אֶל הַחוֹף.
וַיֹּאמֶר לוֹ אֻתְ־נַפִּשְׁתִּים, אֶל גִּלְגָּמֵשׁ אָמָר:

„גִּלְגָּמֵשׁ, הִתְהַלַּכְתָּ, עָנִיתָ בַדֶּרֶךְ כֹּחֶךָ.
מָה אֶשְׁכָּר אֶתֵּן לְךָ וְתָבֹא לְבֵיתֶךָ?
גִּלְגָּמֵשׁ, סוֹד כָּמוּס לְךָ אֲגַלֶּה,
עֵשֶׂב־פְּלָאוֹת אוֹרֶךָ,
דּוֹמֶה הָעֵשֶׂב לִסְנֶה־שָׂדֶה
וְקוֹצִים לוֹ כַקּוֹצִים אֲשֶׁר לַקִּפּוֹד.
עָמֹק בְּמַעֲמַקֵּי־יַמִּים יִצְמָח,
עַל קַרְקַע יָם רָחוֹק יִפְרָח.
כִּי־תִשְׁלַח אֵלָיו יָדְךָ וְאָכַלְתָּ מִמֶּנּוּ,
וּמָצָאתָ שַׁחֲרוּת־עוֹלָם וְחַיֵּי־עַד".

שָׁמַע גִּלְגָּמֵשׁ אֶת־דְּבָרָיו,

וַיִּסַּע מִשָּׁם, וַיַּרְחִיקוּ בַּיָּם,
הִגִּיעוּ אֶל יַם מַיִם מְתוּקִים.
פִּתַּח אֶת־חֲגוֹרָתוֹ, הֵסִיר בְּגָדָיו מֵעָלָיו,
אֲבָנִים כְּבֵדוֹת קָשַׁר אֶל רַגְלָיו,
צָלַל עָמֹק אֶל יַם־הָעוֹלָם.

וַיַּרְא אֶת־הָעֵשֶׂב הַדּוֹמֶה לַסְּנֶה,
לָקַח אֶת־הָעֵשֶׂב, תְּפָשׂוֹ בְּיָד חֲזָקָה,
כָּרַת אֶת־הָאֲבָנִים הַכְּבֵדוֹת מֵעַל־רַגְלָיו,
וַיַּעַל מִן הַמַּיִם וַיֵּרֶד בָּאֳנִיָּה
וּפֶרַח־הַפְּלָאוֹת שֶׁבַּיָּם בְּיָדוֹ.

וַיֹּאמֶר גִּלְגָּמֵשׁ לְאוּר־שַׁנַּבִּי הַחוֹבֵל:
„אוּר־שַׁנַּבִּי, הִנֵּה עֵשֶׂב־הַחֶסֶד,
חַיֵּי־עוֹלָם נְטוּעִים בָּעֵשֶׂב.
הִנֵּה נִמְלָא רֹאשׁ תַּאֲווֹת־אָדָם,
וְהָיָה חֶלְקוֹ שַׁחֲרוּת־עוֹלָם בִּגְבוּרָתָהּ.
עִירָה אוּרֻךְ הַבְּצוּרָה אֲבִיאֵהוּ,
יֹאכְלוּ מִמֶּנּוּ כָּל־גִּבּוֹרֵי־הֶחָיִל,
אֲחַלְּקֶנּוּ בֵּין רַבִּים וְיֹאכְלוּ מִמֶּנּוּ.
שֵׁם הַצֶּמַח: „שָׁבַע־יָמִים יָשׁוּב לַעֲלוּמָיו".
וְגַם־אֲנִי אֹכַל מִמֶּנּוּ

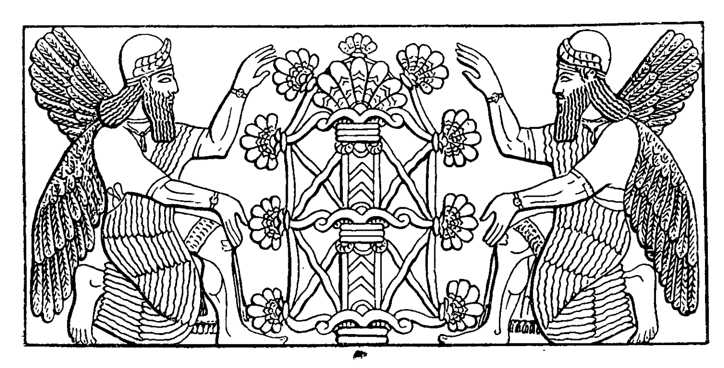
וְשָׁב כֹּחַ־עֲלוּמַי כְּקֶדֶם".

מִקֵּץ עֶשְׂרִים שָׁעוֹת מִשְׁנֶה סָעֲדוּ אֶת־לִבָּם,
מִקֵּץ שְׁלֹשִׁים שָׁעוֹת מִשְׁנֶה נָחוּ.
רָאָה גִלְגָּמֵשׁ אֲגַם מַיִם קָרִים,
וְהַמַּיִם מַיִם מְשִׁיבִים נֶפֶשׁ,
וַיֵּרֶד וַיִּטְבֹּל בַּמַּיִם הַקָּרִים.

וַיָּרַח הַנָּחָשׁ אֶת־רֵיחַ הָעֵשֶׂב,
וַיֵּט אֵלָיו וַיִּקַּח אֶת־הָעֵשֶׂב.
וַיָּשָׁב אֶל הַמָּקוֹם, וַיִּפְתַּח אֶת־פִּיהוּ בִקְלָלָה;
יָשַׁב גִּלְגָּמֵשׁ וַיֵּבְךְּ רַב־בֶּכִי,
הָיוּ דִמְעוֹתָיו נִגָּרוֹת עַל פָּנָיו,
הִבִּיט בִּפְנֵי אוּר־שַׁנַּבִּי הַגַּשָּׁר:
„אוּר־שַׁנַּבִּי, לְמִי עָמְלוּ זְרוֹעוֹתַי?
לְמִי יָזוּב דַּם־לִבִּי וְיֵעָרֹף?
יָגַעְתִּי וְלֹא רָאִיתִי טוֹבָה לְנַפְשִׁי,
לְתוֹלַעַת זוֹחֶלֶת עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה הֵיטַבְתִּי:
מִקֵּץ עֶשְׂרִים שָׁעוֹת מִשְׁנֶה נָשָׂא עָרוּם אֶת־הָעֵשֶׂב.
מַכִּיר אֲנִי אֶת־הָאוֹתוֹת: לַשָּׁוְא כָּל־עֲמָלִי,
הָבָה אֶעֱזֹב אֶת־הָאֳנִיָּה פֹּה עַל הַחוֹף".

וַיּוֹסִיפוּ וַיֵּלְכוּ עוֹד עֶשְׂרִים שָׁעוֹת מִשְׁנֶה
וַיִּרְאוּ אֶת־רֹאשׁ מִגְדַּל־הַהֵיכָל.
מִקֵּץ עֶשְׂרִים שָׁעוֹת מִשְׁנֶה סָעֲדוּ אֶת־לִבָּם,
מִקֵּץ שְׁלֹשִׁים שָׁעוֹת מִשְׁנֶה יָשְׁבוּ לָנוּחַ.
וַיָּבֹאוּ אוּרְכָּה אֲשֶׁר סָבִיב חוֹמָה לָהּ.

אָמַר לוֹ גִלְגָּמֵשׁ, לְאוּר־שַׁנַּבִּי הַגַּשָּׁר:
„אוּר־שַׁנַּבִּי, עֲלֵה בְחוֹמַת אוּרֶךְ הַבְּצוּרָה,
פַּסְּגָה חוֹמוֹתֶיהָ הַבְּצוּרוֹת,
שׁוּר אֶת־מוֹסְדוֹתֶיהָ מֶה חָזְקוּ,
שִׁיתָה לֵב לְבִנְיְנֵי־תָקְפָּהּ.
בִּלְבֵנִים כּוֹנְנוּ אוֹתָם, בִּלְבֵנִים שְׂרוּפוֹת־אֵשׁ,
שִׁבְעָה חַכְמֵי־חָרָשִׁים יְסָדוּהָ,
הֵמָּה יוֹעֲצֵי הִתְווּ תַבְנִיתָהּ.
תִּהְיֶה לְךָ אֲחֻזָּה בִגְבוּלוֹת הָעִיר,
כֶּרֶם־חֶמֶד וְלִשְׁכַּת־פִּלַּגְשִׁים,
בַּיִת לְךָ תִּבְנֶה בְּאוּרֶךְ״.

לוּחַ שְׁנֵים־עָשָׂר

גִּלְגָּמֵשׁ מוֹלֵךְ בְּאוּרֻךְ אֲשֶׁר חוֹמָה גְּבוֹהָה לָהּ,
אוּלָם לִבּוֹ לֹא יָדַע מַרְגּוֹעַ,
לִדְבַר אֶנְגִּידוּ חָרָה לוֹ מְאֹד.
וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ לַחְדֹּר לְסוֹד הַמָּוֶת,
לָרֶדֶת שְׁאוֹל־תַּחְתִּית אֶל הֵיכַל אִרְקַלָּה,
לִרְאוֹת אֶת־אֶנְגִּידוּ, לְדָרְשׁוֹ אֶל גּוֹרַל הַמֵּתִים.

וַיִּקְרָא לָאוֹבוֹת וְלַיִּדְעוֹנִים:
„הַעֲלוּ לִי אֶת־אֶנְגִּידוּ,
הַגִּידוּ לִי, אֵיכָה אֶרְאֶה אֶת־צֵל אֶנְגִּידוּ
וְאֶדְרְשֶׁנּוּ לְגוֹרַל יוֹרְדֵי־דוּמָה".

עָנָה לוֹ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל מֵאֶחָיו:

„גִּלְגָּמֵשׁ, אִם יֵשׁ אֶת־נַפְשְׁךָ לָרֶדֶת שְׁאוֹל־תַּחְתִּית,
אֶל מִשְׁכְּנוֹת אֱלֹהֵי־הַמֵּתִים הַגָּדוֹל,
בְּגָדִים צוֹאִים תִּלְבַּשׁ,
אַל תָּסוּךְ בְּשָׂרְךָ בְּשֶׁמֶן הַטּוֹב
וְלֹא יָשִׁיתוּ עָלֶיךָ הַמֵּתִים,
כִּי יָבֹאוּ לְרֵיחַ־הַנִּיחוֹחַ;
אֶת־קַשְׁתְּךָ לֹא תוֹרִיד עַל הָאָרֶץ,
וְלֹא יְסֹבוּךָ כָּל־הַנּוֹפְלִים בַּקֶּשֶׁת;
אֶת־שַׁרְבִיט־הַמֶּלֶךְ לֹא תַחֲזִיק בְּיָדֶךָ,
וְלֹא יִבָּעֲתוּ מִפָּנֶיךָ רוּחוֹת הַמֵּתִים.
נְעָלִים לֹא תִנְעַל לְרַגְלֶיךָ,
חֶרֶשׁ חֶרֶשׁ תִּצְעָד.
אִשְׁתְּךָ אֲשֶׁר אָהַבְתָּ לֹא תִשַּׁק לָהּ,
וְאִשְׁתְּךָ אֲשֶׁר שָׂנֵאתָ אַל תַּכֶּה;
יַלְדְּךָ אֲשֶׁר אָהַבְתָּ אַל תְּלַטֵּף,
וְיַלְדְּךָ אֲשֶׁר שָׂנֵאתָ אַל תַּכֶּה,
וְלֹא תִהְיֶה עָלֶיךָ אֵימַת דּוּמָה,
וְנִין־עֲצוּ הָאֵם, אֲשֶׁר מִשְׁכָּבָהּ שָׁם,
אֲשֶׁר חֵיק־קָדְשָׁהּ לֹא יְכַסֶּה כָּל־בֶּגֶד,
לֹא תַרְשֶׁה לְאֶנְגִּידוּ וְיַעֲלֶה".

וְלֹא עָשָׂה גִּלְגָּמֵשׁ כַּעֲצַת הַחֲכָמִים:

בְּגָדִים נְקִיִּים לָבַשׁ לִבְשָׂרוֹ,
סָךְ אֶת־בְּשָׂרוֹ בְּשֶׁמֶן־רִקּוּחִים,
הוֹרִיד קַשְׁתּוֹ עַל הָאָרֶץ,
נָעַל נְעָלִים לְרַגְלָיו, צָעַד גַּסּוֹת,
נָשַׁק אֶת־אִשְׁתּוֹ אֲשֶׁר אָהֵב,
הִכָּה אֶת־אִשְׁתּוֹ אֲשֶׁר שָׂנֵא,
לִטֵּף אֶת־יַלְדּוֹ אֲשֶׁר אָהֵב,
הִכָּה אֶת־יַלְדּוֹ אֲשֶׁר שָׂנֵא, —
וַתְּהִי עָלָיו אֵימַת שְׁאוֹל־תָּחַת,
וְנִין־עַצּוּ הָאֵם, אֲשֶׁר מִשְׁכָּבָהּ שָׁם,
אֲשֶׁר חֵיק־קָדְשָׁהּ לֹא יְכַסֶּה כָּל־בֶּגֶד,
לֹא נָתְנָה לְאֶנְגִּידוּ לַעֲלוֹת מִשְּׁאוֹל־תָּחַת.
נַמְתַּר לֹא לְקָחָהוּ, הֹוָה לֹא לְקָחַתּוּ,
שְׁאוֹל־תַּחַת תָּפְשָׂה אוֹתוֹ;
שׁוֹמְרוֹ הָאַכְזָר אֲשֶׁר לְנֵרְגַל לֹא לְקָחָהוּ,
שְׁאוֹל־תַּחַת תָּפְשָׂה אוֹתוֹ;
עַל שְׂדֵה־קְרָב לָאִישִׁים לֹא נָפַל,
שְׁאוֹל־תַּחַת תָּפְשָׂה אוֹתוֹ;
נִינְסוּן לְאֶנְגִּידוּ תִּבְכֶּה,
לְעַבְדָּהּ אֲאַבַּנִּי תִּתְאַבָּל.

וְגִלְגָּמֵשׁ שָׂם פָּנָיו אֶל הַמִּדְבָּר הַגָּדוֹל,

פָּנָה אֶל שַׁעֲרֵי שְׁאוֹל־תָּחַת.
בָּא אֶל מִשְׁכְּנוֹת אִרְקַלָּה הַקּוֹדְרִים,
שָׁם אֶת־פָּנָיו מְעוֹנָה, כָּל־בָּאֶיהָ לֹא יְשׁוּבוּן.
הָלַךְ בְּדֶרֶךְ, אֵין תְּשׁוּבָה לָהּ,
נָוֶה, אֲשֶׁר אֵין אוֹר לַיּוֹשְׁבִים בּוֹ,
אָבָק מִן־הָאֲדָמָה מַאֲכָל לָמוֹ,
חֵמָר לָמוֹ לְטֶרֶף.
לֹא יִרְאוּ בְּאוֹר־שֶׁמֶשׁ, בְּמַחֲשַׁכִּים יֵשֵׁבוּ,
יִלְבְּשׁוּ נוֹצוֹת וּכְנָפַיִם לָהֶם כְּלַצִּפּוֹר.

דָּפַק עַל הַשְּׁעָרִים וַיְדַבֵּר לַשּׁוֹעֵר:
„הֵיָה! פְּתַח לִי הַשְּׁעָרִים שְׁעָרֶיךָ וְאָבֹא בָם,
כִּי אִם לֹא תְפַתַּח אֶת־הַשְּׁעָרִים
וְנִפַּצְתִּי אֶת־הַדְּלָתוֹת וְגִדַּעְתִּי אֶת־הַבְּרִיחַ!"

פָּתַח לוֹ הַשּׁוֹעֵר שַׁעַר רִאשׁוֹן
וַיִּשָּׂא מִמֶּנּוּ אֶת־אַדַּרְתּוֹ.
דֶּרֶךְ שִׁבְעָה שְׁעָרִים הוֹבִיל אוֹתוֹ
וַיִּשָּׂא מִמֶּנּוּ אֶת־כָּל־בְּגָדָיו,
וַיָּבֹא עָרֹם בְּמַמְלֶכֶת הַמֵּתִים.

וַיִּגַּשׁ אֶל אֶרֶשְׁכִּיגַל, הָאֵלָה הַגְּדוֹלָה, וַיֹּאמַר:

„יַעַל־נָא אֵלַי אֶנְגִידוּ יְדִידִי
וְאֶדְרְשֵׁהוּ אֶל גּוֹרַל הַמֵּתִים".

וְלֹא נְתָנָהוּ הַשּׁוֹעֵר וְהַשּׁוֹטֵר לָצֵאת,
עֲצָרָה בַעֲדוֹ הָאֵלָה.
וַתֹּאמֶר אֶרֶשְׁכִּיגַל הַגְּדוֹלָה לְגִלְגָּמֵשׁ לֵאמֹר:
„שׁוּבָה עַל־עֲקֵבְךָ, אֶת־הַמֵּת לֹא תִרְאֶה.
אִישׁ לֹא קָרָא לְךָ הֲלוֹם!"

נֶעֱצָב אֶל־לִבּוֹ עָלָה מָעְלָה,
לָקַח אֶת־בְּגָדָיו וַיַּעֲבֹר אֶת־שִׁבְעַת הַשְּׁעָרִים.

וַיֵּלֶךְ גִלְגָּמֵשׁ אֶל אֵקוּר, אֶל הֵיכַל אֶנְלִיל:
„אָבִי אֶנְלִיל! פִּתְאֹם נוֹקַשְׁתִּי בַפָּח!
שָׁחָה לֶעָפָר נַפְשִׁי בַמּוֹקֵשׁ.
בִּין־עֵצוּ לֹא נָתְנָה לְאֶנְגִידוּ לַעֲלוֹת מִשְּׁאוֹל־תָּחַת.
לֹא נַמְתַּר לְקָחָהוּ, לֹא אָסוֹן לְקָחָהוּ,
שְׁאוֹל־תַּחַת תָּפְשָׂה אוֹתוֹ;
לֹא שׁוֹמֵר־הַמָּוֶת הָאַכְזָר שֶׁל נֵרְגַל לְקָחָהוּ,
שְׁאוֹל־תַּחַת תָּפְשָׂה אוֹתוֹ;
לֹא עַל שְׂדֵה־קְרָב שֶׁל אִישִׁים נָפַל,
שְׁאוֹל־תַּחַת תָּפְשָׂה אוֹתוֹ".

וְלֹא עָנָה אוֹתוֹ אֶנְלִיל דָּבָר.

„אָבִי סִין! פִּתְאֹם נוֹקַשְׁתִּי בַפָּח,
שָׁחָה לֶעָפָר נַפְשִׁי בַמּוֹקֵשׁ.
נִין־עַצּוּ לֹא נָתְנָה לְאֶנְגִּידוּ לַעֲלוֹת מִשְּׁאוֹל־תָּחַת.
לֹא נַמְתַּר לְקָחָהוּ, לֹא אָסוֹן לְקָחָהוּ,
שְׁאוֹל־תַּחַת תָּפְשָׂה אוֹתוֹ;
לֹא שׁוֹמְרוֹ הָאַכְזָר שֶׁל נֵרְגַל לְקָחָהוּ,
שְׁאוֹל־תַּחַת תָּפְשָׂה אוֹתוֹ;
לֹא עַל שְׂדֵה־קְרָב שֶׁל אִישִׁים נָפַל,
שְׁאוֹל־תַּחַת תָּפְשָׂה אוֹתוֹ".
וְלֹא עָנָה אוֹתוֹ סִין דָּבָר.

„אָבִי אֵאָה! פִּתְאֹם נוֹקַשְׁתִּי בַפָּח,
שָׁחָה לֶעָפָר נַפְשִׁי בַמּוֹקֵשׁ.
נִין־עַצּוּ לֹא נָתְנָה לְאֶנְגִּידוּ לַעֲלוֹת מִשְּׁאוֹל־תָּחַת.
לֹא נַמְתַּר לְקָחָהוּ, לֹא אָסוֹן לְקָחָהוּ,
שְׁאוֹל־תַּחַת תָּפְשָׂה אוֹתוֹ;
לֹא שׁוֹמְרוֹ הָאַכְזָר שֶׁל נֵרְגַל לְקָחָהוּ,
שְׁאוֹל־תַּחַת תָּפְשָׂה אוֹתוֹ;
לֹא עַל שְׂדֵה־קְרָבוֹת לָאִישִׁים נָפַל,
שְׁאוֹל־תַּחַת תָּפְשָׂה אוֹתוֹ".

וַיִּשְׁמַע אֵאָה אֶת־דְּבָרָיו,
וַיְדַבֵּר לְנֶרְגַל הָאַדִּיר, הַשּׁוֹלֵט בַּמֵּתִים:
„נֶרְגַל הָאַדִּיר, עֲשֵׂה כְמִצְוָתִי.
פְּתַח סֶדֶק בְּחֵיק הָאָרֶץ,
וְהַעֲלֵיתָ אֶת־צֵל אֶנְגִידוּ
וִידַבֵּר אֶל אָחִיו, אֶל גִּלְגָּמֵשׁ".

וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ נֶרְגַל אֶת־דְּבָרָיו,
מַהֵר וַיִּפְתַּח סֶדֶק בָּאֲדָמָה
וַיַּעַל אֶת־צֵל אֶנְגִידוּ מָעְלָה.
הִכִּירוּ אִישׁ אֶת־אָחִיו וְעָמְדוּ מֵרָחוֹק,
נִדְבְּרוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ: גִּלְגָּמֵשׁ קוֹרֵא
וְהַצֵּל יַעֲנֶנּוּ,

וַיִּפְתַּח גִּלְגָּמֵשׁ אֶת־פִּיהוּ וַיֹּאמַר:
„הוֹדִיעֵנִי, יְדִידִי, הוֹדִיעֵנִי
אֶת־מִשְׁפַּט שְׁאוֹל־תַּחְתִּית אֲשֶׁר רָאִיתָ!"

„לֹא אוּכַל, יְדִידִי, לְהַגִּידוֹ לָךְ,
לֹא אוּכַל לְהוֹדִיעֶנּוּ,
כִּי אִם־אֲנִי מוֹדִיעַ לְךָ אֶת־מִשְׁפַּט שְׁאוֹל־תַּחְתִּית
אֲשֶׁר רָאִיתִי

וְיָשַׁבְתָּ לָאָרֶץ וְנָהַמְתָּ כָּל־הַיָּמִים".

„כִּי־אָז אֵשֵׁב לָאָרֶץ וְאֶהֱמֶה כָּל־הַיָּמִים!"

„רְאֵה אֶת־יְדִידְךָ, אֲשֶׁר חָבַקְתָּ וְשָׂמַח לִבְּךָ,
הִנֵּה הַתּוֹלָעִים אוֹכְלִים אוֹתוֹ כְּבֶגֶד־עִדִּים.
אֶנְגִּידוּ יְדִידְךָ, אֲשֶׁר יָדְךָ מִשְּׁשָׁה אוֹתוֹ,
הָיָה כֶּעָפָר מִן הָאֲדָמָה, מְלֹא אֲבַק־אֶרֶץ,
נָפַל בָּאָבָק וַיְהִי לְאָבָק".

וַיּוֹסֶף גִּלְגָּמֶשׁ וַיִּשְׁאַל אֶת־יְדִידוֹ:
„הֲרָאִיתָ שָׁם אֶת־הַנּוֹפֵל בֶּחָרֶב?"
„כֵּן, אֲנִי רְאִיתִיו;
עַל יָצוּעַ יִשְׁכַּב, יִשְׁתֶּה מַיִם חַיִּים".

„הֲרָאִיתָ שָׁם אֶת־הַנּוֹפֵל בַּמִּלְחָמָה?"
„כֵּן, אֲנִי רְאִיתִיו.
אָבִיו וְאִמּוֹ תּוֹמְכִים אֶת־רֹאשׁוֹ,
אִשְׁתּוֹ תִּכּוֹפֵף עָלָיו".

„הֲרָאִיתָ אֶת־הָאִישׁ, אֲשֶׁר פִּגְרוֹ מֻשְׁלָךְ בַּשָּׂדֶה?"
„כֵּן, אֲנִי רְאִיתִיו.

צִלּוֹ לֹא יֵדַע מָנוֹחַ עַל־אֲדָמוֹת".
„הֲרָאִיתָ שָׁם אֶת־מִי שֶׁאֵין דּוֹאֲגִים לוֹ?"
„כֵּן, אֲנִי רְאִיתִיו.
שְׁיָרִים הִשְׁלִיכוּ עַל־פְּנֵי־חוּץ לְמַאֲכָל לוֹ".

חָפֵץ גִּלְגָּמֵשׁ לְהוֹסִיף וְלִשְׁאֹל,
וְהִנֵּה נֶעְלַם פִּתְאֹם צֵל אֶנְגִּידוּ.

וַיָּשָׁב גִּלְגָּמֵשׁ אוּרְכָּה הָעִיר, אֲשֶׁר סָבִיב חוֹמָה לָהּ
וְהֵיכַל הַר־קָדְשָׁהּ מִתְנַשֵּׂא מָעְלָה.
וַיִּשְׁכַּב גִּלְגָּמֵשׁ לִישׁוֹן, וַיִּתְקְפֵהוּ הַמָּוֶת
בְּאוּלַם אַרְמוֹנוֹ הַמַּבְרִיק.

פרט השמות

אֶאַבַּנִי — עַיֵּן **אֶנְגִּידוּ**.

אֶאָה — אלהי־הים, ידיד האדם.

אֶאַנָּה — „בית־השמים" או „בית אלהי־השמים" — הוא ההיכל הגדול באוּרֶךְ, זבול לְאַנּוּ וְעַשְׁתַּר.

אַבַּרָה־תְּתוּ — אבי אֻתְ־נַפִּשְׁתִּים.

אֶגַלְמָה — „הארמון הַנִּשׂא" — היכל באוּרֶךְ, ששם היתה אֵם גִּלְגָּמֵשׁ כֹּהֶנֶת.

אֲדַד או **רַמַּן** — אלהי־הסער.

אוּרֶךְ — כעת וַרְקָה על־נהר־פרת, אחת הערים היותר קדומות בעולם, אֶרֶךְ (בראשית, י׳, י׳).

אוּר־שַׁנַּבִּי — עבד האֵל שַׁנַּבִּי.

אִיגֶגֶה — אלהות־הכוכבים.

אֶנְגִּידוּ — „אֶנְגִּי הוא היוצר" — רֵעַ גלגמש.

אַנּוּ — אבי האֵלים, והוא בן אַנְשַׁר (העולם העליון) וקִישַׁר (העולם התחתון), הוא אלהי־השמש ואלהי העיר אוּרֶךְ. הכוכבים הם צבא אַנּוּ.

אֶנוּגִּי — אלהי־השאול, „אדון הבורות והתעלות" וגם „כרוזו של אֶנליל".

אַנּוּנַּקִּים — האֵלים של הכוכבים.

אֶנְלִיל או **אִילִיל** — אלהי נִפּוּר, „אלהי־המדינות".

אַנְתוּ — אשת אַנּוּ.

אֶקוּר — „בית ההר", היכל אֶנְלִיל בנִפּוּר.

אִרְגַּל — הוא אִרְקַלָה הוא נֵרְגַּל.

אֲרוּרוּ — היוצרת בין האלים, והיא יצרה את האדם עפר מן האדמה.

אִרְנִינִי — עַשְׁתַּר.

אִרְקַלָּה — הוא נֵרְגַּל.

אֶרֶשְׁכִּיגַל — „מושלת הארץ הגדולה", אשת נֵרְגַּל.

אִישׁוּלַנּוּ — הַגַּנָּן בגנו של אַנּוּ.

אֶתַנָּה — גבור, שעלה השמימה על נשר ונפל לארץ.

אֻתְ־נַפִּשְׁתִּים — בן אַבַּרָה־תְּתוּ, הוא שֶׁנִּצַל מן המבול — „הוא שמצא את החיים (הנפש)" — או „אֻתָּה־חַיִּי".

בִּבּוּ — כוכב־לכת, ביחוד מרקוליס.

בֵּלִית־סֵרִי — גבֶרת השדה, סופרת הארץ (העולם התחתון).

גִּלְגָּמֵשׁ — גבור האֶפּוֹס.

חֻמְבָּבָה — שונאו של גלגמש.

לוּגַל — אלהות ממדרגה שניה, כרוזם של האֵלים.

מוּיַתִּי — אלהות ממדרגה שניה.

מַמֶּתוּם — האֵלה הממֻנה על הגורל, אשתו של נֶרְגַל.

מַשׁוּ — הרים בקצוי תבל.

נִינִב — בנו של אֶנליל, אלהי המלחמה והרפאות.

נִינְלִיל — עַיֵּן רִישַׁתְּ־נִינְלִיל.

נִינְסוּן — אשת לוּגַלְבַּנְדָּה אלהי מלכי־אוּרֶךְ.

נִין־עַזוּ — אלהי הרפואה.

נִיסִיר — הר.

נַמְתַּר — אלהי הַדֶּבֶר.

נַפּוּר — עתה נוּפַר — לפנים עיר גדולה במלכות בבל.

נֶרְגַל — אלהי־השאול.

סַבְּתוּ — אלהות הים, והיא גם סִידוּרִי.

סוּמוּקָן או סוּמוּגַן — אלהי הרים, בן לשַׁמֵשׁ.

סִידוּרִי — עַיֵּן סַבְּתוּ.

סִילִילִי — אלהות לא־נודעה, אֵם חַסִים.

סִין — אלהי־הירח.

עַשְׁתַּר — עַשְׁתֹּרֶת.

פּוּזוּר־אַמוּרִי — חובלו של אֻתְ־נַפִּשְׁתִּים בימי המבול.

רִישַׁתְּ־נִינְלִיל — אֵם גלגמש.

שׁוּרִפַּק — כעת פַּארָה, מצפון לאוּרֶךְ.

שַׁמַשׁ — אלהי־השמש.

תַּמּוּז — דוּמוּזִי, אהובה של עַשְׁתַּר.

